

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Silvie Mahdalová

EVROPSKÉ INSOLVENČNÍ PRÁVO – AKTUÁLNÍ TRENDY, VÝZVY A BUDOUCNOST

ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS

IURIDICA
Editio Scientia

vol. 572

SPISY PRÁVNICKÉ FAKULTY
MASARYKOVY UNIVERZITY

řada teoretická, Edice Scientia
svazek č. 572

**EVROPSKÉ INSOLVENČNÍ PRÁVO
– AKTUÁLNÍ TRENDY, VÝZVY
A BUDOUCNOST**

Silvie Mahdalová

Masarykova univerzita
Brno 2016

Vzor citace

MAHDALOVÁ, Silvie. *Evropské insolvenční právo – aktuální trendy, výzvy a budoucnost*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2016. 147 s. Spisy Právnické fakulty MU, řada teoretická, edice Scientia, sv. č. 572. ISBN 978-80-210-8422-3.

CIP - Katalogizace v knize

Mahdalová, Silvie

Evropské insolvenční právo – aktuální trendy, výzvy a budoucnost / Silvie Mahdalová. --1. vydání. -- Brno: Masarykova univerzita, 2016. 147 stran. – Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia, svazek č. 572. ISBN 978-80-210-8422-3 (brož.)

347.736* 347.739* 347.28* 341.171 (4)* (048.8)*

- insolvenční řízení
- insolvenční správci
- pohledávky
- evropské právo
- monografie

347.7 – Obchodní právo. Finanční právo. Právo průmyslového vlastnictví. Patentové právo. Autorské právo [16]

Tato publikace vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu „Evropské insolvenční právo - aktuální trendy, výzvy a budoucnost“ č. MUNI/A/1135/2015 podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2016.

Recenzent: doc. JUDr. Ing. Bohumil Poláček, Ph.D., MBA, LL.M.

© 2016 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8422-3

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 ZÁKLADNÍ PRAMEN EVROPSKÉHO INSOLVENČNÍHO PRÁVA	13
2.1 Úvod	13
2.2 Nástin vývoje evropského insolvenčního práva	14
2.3 Nařízení o insolvenčních řízeních	16
2.3.1 Právní základ Nařízení	16
2.3.2 Účel Nařízení	16
2.3.3 Forma úpravy	17
2.3.4 Působnost Nařízení	17
2.3.5 Struktura Nařízení	21
2.4 Závěr	23
3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	25
3.1 Úvod	25
3.2 Pojem „insolvenční řízení“	25
3.3 Pojem „insolvenční správce“	31
3.4 Pojem „soud“	32
3.5 Druhy insolvenčních řízení dle Nařízení	33
3.5.1 Hlavní insolvenční řízení	34
3.5.2 Vedlejší insolvenční řízení	35
3.5.3 Místní insolvenční řízení	38
3.6 Závěr	39
4 URČENÍ PŘÍSLUŠNOSTI K ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ	41
4.1 Úvod	41
4.2 Hlavní insolvenční řízení dle článku 3 odst. 1 Nařízení	42
4.2.1 Vývoj pravidla pro určení příslušnosti k zahájení hlavního insolvenčního řízení	43
4.2.2 Kritérium místa hlavních zájmů dlužníka	44
4.2.2.1 Místo hlavních zájmů právnických osob	48
4.2.2.2 Místo hlavních zájmů osob fyzických	51
4.3 Vedlejší insolvenční řízení dle článku 3 odst. 2 a 3 Nařízení	52
4.3.1 Pravidlo pro určení příslušnosti k zahájení vedlejšího insolvenčního řízení	52

4.4	Místní insolvenční řízení dle článku 3 odst. 2 a 4 Nařízení	54
4.4.1	Podmínky zahájení místního insolvenčního řízení.....	55
4.5	Žaloby přímo vyplývající z insolvenčního řízení a úzce s ním související.....	56
4.6	Konflikt příslušností	57
4.7	Zneužití pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti.....	58
4.8	Přezkum příslušnosti dle článků 4 a 5 Nařízení.....	59
4.9	Závěr	61
5	UZNÁVÁNÍ CIZÍCH INSOLVENČNÍCH ŘÍZENÍ	63
5.1	Úvod.....	63
5.2	Okruh rozhodnutí, která podléhají uznání v režimu Nařízení.....	65
5.3	Podmínky uznání.....	65
5.4	Následky uznání hlavního insolvenčního řízení	67
5.5	Uznání teritoriálně omezených insolvenčních řízení	67
5.6	Odepření uznání pro rozpor s veřejným pořádkem	68
5.6.1	Posouzení veřejného pořádku	70
5.6.2	Vyloučení aplikace výhrady veřejného pořádku.....	71
5.7	Závěr	72
6	PRÁVO ROZHODNÉ PRO INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ.....	73
6.1	Úvod.....	73
6.2	Určení práva rozhodného pro hlavní insolvenční řízení.....	73
6.2.1	Rozsah věcné působnosti článku 7 Nařízení.....	75
6.2.1.1	Otázky výslovně upravené	76
6.2.1.2	Otázky výslovně neupravené	85
6.3	Výjimky z obecného pravidla <i>lex fori concursus</i>	86
6.3.1	Věcná práva věřitelů ve smyslu článku 8 Nařízení	86
6.3.2	Započtení pohledávek ve smyslu článku 9 Nařízení.....	88
6.3.3	Výhrada vlastnictví ve smyslu článku 10 Nařízení	89
6.3.4	Smlouvy týkající se nemovitostí ve smyslu článku 11 Nařízení.....	90
6.3.5	Účinky na pracovněprávní vztahy ve smyslu článku 13 Nařízení.....	91
6.3.6	Úkony poškozující všechny věřitele ve smyslu článku 16 Nařízení.....	93
6.3.7	Ochrana kupující třetí osoby ve smyslu článku 17 Nařízení.....	93
6.3.8	Účinky na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení ve smyslu článku 18 Nařízení	94
6.3.9	Další výjimky z právního režimu <i>lex fori concursus</i>	95
6.4	Právo rozhodné pro vedlejší insolvenční řízení.....	96
6.5	Zpětný a další odkaz	96
6.6	Závěr	97

7 PŘIHLAŠOVÁNÍ POHLEDÁVEK A ZAJIŠTĚNÍ INFORMOVANOSTI	99
7.1 Úvod.....	99
7.2 Právo zahraničních věřitelů přihlásit pohledávku.....	99
7.2.1 Pojem „zahraniční věřitel“	100
7.2.2 Přihlašování pohledávek.....	101
7.3 Informovanost věřitelů.....	104
7.4 Zveřejňování informací ve veřejném rejstříku	107
7.4.1 Povinně zveřejňované informace.....	108
7.5 Jednotný insolvenční rejstřík	109
7.6 Závěr	110
8 KOORDINACE INSOLVENČNÍCH ŘÍZENÍ.....	111
8.1 Úvod.....	111
8.2 Koordinace hlavních a vedlejších insolvenčních řízení	112
8.2.1 Nezahájení či odložení zahájení vedlejšího insolvenčního řízení.....	113
8.2.2 Spolupráce a komunikace mezi insolvenčními správci.....	116
8.2.3 Spolupráce a komunikace mezi soudy.....	118
8.2.4 Spolupráce a komunikace mezi insolvenčními správci a soudy	118
8.2.5 Účast věřitelů na insolvenčních řízeních.....	119
8.2.6 Pozastavení zpeněžování majetku.....	120
8.2.7 Přebytek ve vedlejších insolvenčních řízeních	121
8.2.8 Přeměna vedlejších insolvenčních řízeních	122
8.3 Koordinace insolvenčních řízení proti členům skupiny společností.....	122
8.3.1 Základní pilíře nové úpravy	124
8.3.1.1 <i>Povinnost vzájemné spolupráce a komunikace</i>	124
8.3.1.2 <i>Zvláštní pravomoci insolvenčních správců</i>	125
8.3.1.3 <i>Koordináční řízení</i>	125
8.4 Závěr	128
9 ZÁVĚR.....	129
 RESUMÉ	 133
LITERATURA A DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE.....	135

Ráda bych na tomto místě poděkovala prof. JUDr. Naděždě Rozehnalové, CSc. za cenné rady a také ochotu a čas, který mi věnovala při zpracování této monografie.

1 ÚVOD

Přeshraniční dopady úpadku dlužníků nikdy nenabývaly takového významu jako v současných podmínkách Evropy. Svoboda ekonomických subjektů provozovat svou podnikatelskou činnost uvnitř vnitřního trhu Evropské unie s sebou přináší rovněž expanzi jejich platební neschopnosti.¹ S ohledem na možné nepříznivé dopady úpadku těchto subjektů na řádné fungování vnitřního trhu je nezbytné regulovat jeho řešení na nadnárodní úrovni.²

Evropské insolvenční právo reaguje na případy, kdy je majetek dlužníka v úpadku situován na území více členských států Evropské unie. Nadnárodní řešení jeho úpadku by mělo zajistit, aby žádná část tohoto majetku nezůstala insolvenčním řízením nedotčena. Majetek dlužníka však může být postižen pouze vydáním mocenského aktu, jehož účinky jsou v zásadě omezeny na území státu, jehož orgány tento akt vydaly.³ V tomto smyslu je významným momentem uznání daného aktu a rozšíření jeho účinků v jurisdikci jiného členského státu. Z toho důvodu tvoří jeden ze základních pilířů evropského insolvenčního práva zásada univerzality.⁴ V důsledku uplatnění této zásady se insolvenční řízení vztahuje na majetek dlužníka bez ohledu na to, v jakém členském státě se nachází.⁵ Jedním z jejích základních principů je automatické uznání insolvenčního řízení zahájeného v jednom členském státě ve všech ostatních.⁶ Klíčovou zásadu umožňující volný pohyb

¹ WOOD, Philip. *Principles of International Insolvency*. Sweet & Maxwell, 2007, s. 15.

² Bod 3 a 4 Preambule Nařízení.

³ ANDERSON, K. The Cross-Border Insolvency Paradigm: A Defense of the Modified Universal Approach Considering the Japanese Experience. *Journal of International Law*, č. 4, 2000, s. 681.

⁴ WESSELS, B. The quest for coordination of proceedings in cross-border insolvency cases in Europe [online]. In: *Insolvency and restructuring in Germany – Yearbook 2008*, s. 1. [cit. 13. 8. 2016]; k podrobnému výkladu základních principů mezinárodního insolvenčního práva ve vztahu k obchodním korporacím srov. např. FINCH, V. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 867 s.

⁵ EIDENMUELLER, H. *A New Framework for Business Restructuring in Europe: The EU Commission's Proposals for a Reform of the European Insolvency Regulation and Beyond*. ECGI - Law Working Paper No. 199/2013 [online]. RELX Group, publikováno 2013, s. 17 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2230690

⁶ Článek 19 Nařízení.

rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení představuje zásada vzájemného uznávání rozhodnutí. Předpokladem pro posílení tohoto mechanismu uznávání je vzájemná důvěra členských států.

Model jednotného systému insolvenčních řízení s neomezenými účinky napříč celým evropským justičním prostorem představuje ideál přeshraničního řešení úpadku.⁷ Nicméně v důsledku nepřekonatelných rozdílů mezi národními úpravami členských států není možné trvat na bezvýjimečném uplatňování zásady univerzality, a proto jsou její projevy zmírňovány aplikací zásady teritoriality. Napříč všemi členskými státy tak probíhá jednotné insolvenční řízení s automatickými univerzálními účinky, jehož univerzalita může být prolomena zahájením insolvenčního řízení, které se vztahuje pouze na majetek nacházející se ve státě, v němž bylo zahájeno.

V tomto smyslu byl do evropského insolvenčního práva prosazen kompromis v podobě zásady tzv. kontrolované (někdy též koordinované či zmírněné) univerzality. Na této zásadě byl vytvořen právní rámec pro vedení přeshraničních insolvenčních řízení v podobě Nařízení č. 1346/2000 o úpadkovém řízení. Tímto nařízením byl zaveden systém pravidel pro určení příslušnosti k zahájení insolvenčního řízení, výběr rozhodného práva pro insolvenční řízení, automatické uznání takto zahájených řízení ve všech ostatních členských státech, koordinaci řízení zahájených proti témuž dlužníku a pravidla garantující rovné postavení jeho věřitelů.

Po 10 letech fungování takto nastaveného systému byly odhaleny problémy s jeho uplatňováním v praxi, které si vyžádaly jeho přepracování. Výsledkem bylo přijetí Nařízení č. 848/2015 o insolvenčních řízeních, jehož cílem je posílit účinné vedení přeshraničních insolvenčních řízení a podpořit tak hladké fungování vnitřního trhu a jeho odolnost vůči hospodářským krizím. Revize je navázána rovněž na současné politické priority EU na vytvoření účinného systému pro obnovu a restrukturalizaci životaschopných dlužníků, které byly nastaveny v rámci strategie Evropa 2020 a iniciativy Small Business Act

⁷ WESTBROOK, J. L. Theory and pragmatism in global insolvencies: choice of law and choice of forum. *American Bankruptcy Law Journal* [online]. 1991, č. 65, s. 457–491 [cit. 15. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.iiglobal.org/sites/default/files/Theory%26Pragmatism.pdf>

pro Evropu.⁸ Nový evropský přístup k úpadku má poskytnout úpadcům druhou šanci, umožnit jim překonat jejich finanční nestabilitu a nadále provozovat podnikání efektivněji či zahájit nové podnikání.

Účelem této monografie je provést přehledný a systematický rozbor evropské regulace přeshraničních insolvenčních řízení, zejména v její nejnovější podobě. Monografie si neklade za cíl podrobit její jednotlivá ustanovení podrobnému komentáři. Jejím posláním je poskytnout základní orientaci v této regulaci představením jejích klíčových zásad, základních institutů, cílů této úpravy, pravidel směřujících k jejich dosažení a také konkrétních změn provedených v rámci její nedávno přijaté revize.

Text monografie je členěn do devíti kapitol. První kapitola představuje úvod do problematiky evropského insolvenčního práva a vymezuje základní poslání této monografie. Druhá kapitola představuje základní pramen evropského insolvenčního práva, zejména jeho základní účel, předpoklady jeho aplikace a jeho systematiku. Kapitola třetí vymezuje základní pojmy této úpravy a jí zavedené druhy insolvenčních řízení. Čtvrtá kapitola přináší rozbor pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti k zahájení insolvenčních řízení a nástrojů pro zabránění jejich zneužívání za účelem založení nejvýhodnější příslušnosti. Kapitola pátá představuje mechanismus uznávání zahraničních insolvenčních řízení a rozhodnutí v insolvenčních věcech. Šestá kapitola rozebírá základní pravidlo pro určení práva rozhodného pro insolvenční řízení a výjimky z jeho aplikace. Kapitola sedmá rozebírá regulaci zveřejňování insolvenčních řízení a pravidla pro přihlašování pohledávek zahraničních věřitelů dlužníka. Osmá kapitola věnuje pozornost koordinaci paralelních řízení zahájených proti témuž dlužníku a proti jednotlivým členům skupiny společností. Závěrečná kapitola poskytuje shrnutí základních pilířů rozebrané právní úpravy a zhodnocení zásadních změn, které do tohoto právního rámce přinesla jeho nedávná revize.

⁸ Sdělení Komise Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění ze dne 3. března 2010 [online]. Evropská komise, vydáno 2010 [cit. 19. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>; Sdělení Komise, Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 25. června 2008 [online]. Evropská komise, vydáno 2008 [cit. 19. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:CS:PDF>

2 ZÁKLADNÍ PRAMEN EVROPSKÉHO INSOLVENČNÍHO PRÁVA

2.1 Úvod

Kořeny řešení úpadku na mezinárodní úrovni sahají až do konce 17. století, kdy byla uzavřena patrně nejstarší mezinárodní smlouva regulující přeshraniční účinky insolvenčního řízení.⁹ Komplexní snahy o regulaci insolvenčního práva na nadnárodní úrovni nastaly na sklonku 19. století. Jednu ze snah o mnohostranné smluvní řešení představovala smlouva o mezinárodním obchodním právu z roku 1889 podepsaná v Montevideu.¹⁰ Řešení mezinárodních aspektů insolvence se stalo předmětem diskuzí rovněž v rámci Haagské konference o mezinárodním právu soukromém.¹¹ Na tyto snahy o multilaterální úpravu insolvenčního práva navázala unifikační iniciativa ES v druhé polovině 20. století. Efektivní uchopení insolvenčního práva v rámci evropského justičního prostoru bylo předmětem diskuzí téměř 40 let, než dosáhlo své konečné podoby.¹² Dosáhnout shody při přijímání nadnárodní úpravy řešení úpadku nebylo snadné s ohledem na značné odlišnosti národních insolvenčních předpisů. Jak již bylo shora uvedeno, tyto nepřekonatelné odlišnosti nedovolily vytvoření zcela autonomního nástroje pro regulaci insolvenčních řízení na unijní úrovni. Byl tedy přijat nástroj, který nenahrazuje národní insolvenční předpisy, nýbrž který zajišťuje koordinovaný a kompatibilní způsob vedení přeshraničních insolvenčních řízení. Je zajímavé se podívat na vývoj, který předcházal nynější podobě evropského insolvenčního práva, na jehož nástin můžeme navázat představením právního základu, účelu, povahy, působnosti a struktury jeho základního pramene.

⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 1.

¹⁰ Text relevantních ustanovení citované úmluvy je dostupný zde: <http://siteresources.worldbank.org/GILD/International/20154741/Montevideo%20Treaties%20%5BEnglish%20version%5D.pdf>

¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 1–2.

¹² OMAR, P. *Addressing the Reform of the European Insolvency Regulation: Wishlists or Fancies?* [online]. The International Insolvency Institute, 2006, s. 1 [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z: <https://www.iiglobal.org/sites/default/files/addressingthereformsoftheeuropeaninsolvencyregulationwishlistsorfancies.pdf>

2.2 Nástin vývoje evropského insolvenčního práva

Na počátku snah o komplexní úpravu evropského insolvenčního práva byli povoláni odborníci ze všech členských států ES¹³ ke zpracování textu předběžného návrhu úmluvy o insolvenčních řízeních.¹⁴ Při přípravě regulace byla projednávána zejména dichotomie dvou základních principů ovládajících mezinárodní insolvenční právo – principu univerzality a teritoriality. Míra působení těchto principů ovlivňuje efektivitu a účinnost mezinárodních insolvenčních řízení. Již v té době ve snaze přiblížit se co nejefektivnějšímu standardu regulace mezinárodních účinků insolventnosti dlužníků v rámci vnitřního trhu byla upřednostňována převaha principu univerzality.¹⁵

Po roce 1973 byly do textu zapracovány četné připomínky jak ze strany původních, tak ze strany tří nově přistoupičích členů.¹⁶ Tento text sloužil z převážné části ke zpracování finálního návrhu předloženého Radě v roce 1980. Mezi lety 1980-1990 však utichla iniciativa ze strany některých členských států a evropské insolvenční právo nezaznamenalo téměř žádný vývoj.¹⁷

Iniciativa k vytvoření tohoto právního rámce byla obnovena spolu s přístupem dalších členských států v roce 1989. Za účelem řešení evropského insolvenčního práva byla vytvořená nová pracovní skupina pod garancí Manfreda Balze. Pracovní skupina se nechala částečně inspirovat původním textem návrhu. Další významný zdroj inspirace představovala Úmluva Rady Evropy o určitých aspektech konkursu uzavřená v roce 1990 v Istanbulu. Nový návrh měl reagovat na praktické problémy a oprostit se od nejasných a téměř absurdních teoretických řešení.¹⁸

¹³ Tehdy se jednalo o 6 členských států: Belgie, Francie, Německo, Itálie, Lucembursko a Nizozemí.

¹⁴ MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 2.

¹⁵ ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 215.

¹⁶ MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 3.

¹⁷ *Tamtéž*.

¹⁸ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 353.

V průběhu aktivit pracovní skupiny došlo k transformaci Evropských společenství na Evropskou unii.¹⁹ V návaznosti na přijetí Amsterodamské smlouvy v roce 1997 pokračovaly veškeré aktivity v rámci unifikačních snah, jako byla například Úmluva Evropské unie o insolvenčních řízeních (dále jen jako „Úmluva“). Právní základ této Úmluvy představovalo ustanovení článku 220 Římské úmluvy z roku 1957.²⁰ Teprve v roce 1995 byl schválen její finální návrh. Úmluvu podepsalo čtrnáct z patnácti tehdejších členských států. Posledním státem, který se neuchýlil k podpisu, byla Velká Británie. Důvodem mělo být nevyjasnění aplikace Úmluvy ve vztahu k Gibraltarů kvůli staletému sporu o suverenitu nad tímto územím mezi Velkou Británií a Španělskem.²¹

V roce 1999 byl z iniciativy Německa a Finska text Úmluvy bez větších úprav přijat v podobě sekundárního aktu Evropské unie. Text tedy nemusel být samostatně ratifikován každým členským státem. Dne 29. května 2000 přijala Rada (ES) na základě článku 249 Smlouvy o založení Evropského společenství nařízení č. 1346/2000 o úpadkovém řízení (dále jen „Nařízení č. 1346/2000“), které vstoupilo o dva roky později v účinnost.²²

Článek 46 Nařízení č. 1346/2000 předvídal, že 10 let po vstupu tohoto aktu v platnost má být Komisí vydána zpráva o jeho uplatňování a případně i s navrženými změnami předložena Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému sociálnímu výboru. Komise shledala, že toto nařízení obecně funguje, nicméně národní zprávy a odborné studie odhalily problémy s jeho uplatňováním na úrovni jednotlivých členských států. Nařízení

¹⁹ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 342.

²⁰ WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 6 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOLfaculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>

²¹ SHANDRO, S. *An Outline of The EU Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2003, s. 1 [cit. 1. 9. 2016]. Dostupné z: https://www.iiglobal.org/sites/default/files/media/Outline_of_the_EU_Regulation_0.pdf; podrobněji se této problematice věnuje Fletcher v publikaci FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 344–346.

²² Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 5. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32000R1346>

č. 1346/2000 tedy nebylo způsobilé naplnit jím sledované cíle a zachytit základní priority EU na poli evropského insolvenčního práva.²³

Z toho důvodu byla 20. května 2015 přijata rozsáhlá revize tohoto nařízení. V jejím rámci bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848, o insolvenčních řízeních (dále jen „Nařízení“ nebo také „Nařízení o insolvenčních řízeních“), které po datu 26. června 2017 nahradí Nařízení č. 1346/2000.²⁴

2.3 Nařízení o insolvenčních řízeních

2.3.1 Právní základ Nařízení

Právní základ Nařízení č. 1346/2000 představovala ustanovení článků 61 písm. c) a 67 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost právní základ nového Nařízení tvoří ustanovení článku 81 odst. 2 písm. a), c) a f) Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“). Oblast evropského insolvenčního práva v současnosti spadá do justiční spolupráce členských států v občanskoprávních věcech, která je systematicky zařazena do kapitoly 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.²⁵

2.3.2 Účel Nařízení

Jedná se o opatření, které má za cíl zprostředkovávat soudní spolupráci v občanskoprávních věcech s mezinárodním prvkem k zajištění řádného fungování trhu.²⁶ Hlavním posláním je zvýšit účinnost a efektivnost vedení přeshraničních insolvenčních řízení²⁷ a zabránit tomu, aby právnícké či fyzické osoby svým jednáním ovlivňovaly soudní příslušnost za účelem získání

²³ Návrh Revize, s. 2.

²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 5. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848>

²⁵ Článek 81 a násl. SFEU.

²⁶ BRODEC, J. Vliv mezinárodního insolvenčního řízení na smluvní závazky. *Právní forum*, 2010, č. 10, s. 506; WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 7 [cit. 13. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOLfaculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>

²⁷ Bod 3 Preambule Nařízení.

výhodnějšího právního postavení.²⁸ Za účelem jejich dosažení Nařízení nastavuje pevná pravidla pro založení mezinárodní příslušnosti k zahájení insolvenčních řízení, pro výběr práva rozhodného v zásadě pro celé insolvenční řízení včetně jeho účinků, pro uznání rozhodnutí v insolvenčních věcech, pro zajištění koordinace insolvenčních řízení zahájených proti témuž dlužníku či členům skupiny společností a jednotná pravidla pro zajištění rovného zacházení s věřiteli dlužníka. Jak již bylo uvedeno, tento právní rámec neposkytuje komplexní soubor pravidel upravujících samotné insolvenční řízení. Přináší toliko koordinaci dílčích aspektů národních úprav insolvenčního práva.²⁹

2.3.3 Forma úpravy

Pro úpravu této spolupráce byla zvolena forma nařízení, která představuje nejpřísnější nástroj sekundárního práva Evropské unie.³⁰ Pravidla obsažená v tomto nařízení jsou jako *celek závazná a přímo použitelná* v členských státech Evropské unie.³¹ Zavazuje nejen státy samotné, ale také vnitrostátní subjekty. Pro jeho realizaci není nutná (ani přípustná) transpozice do národních právních řádů.³² V souladu s principem přednosti práva Evropské unie se Nařízení aplikuje přednostně před národními ustanoveními mezinárodního práva soukromého.³³

2.3.4 Působnost Nařízení

Nařízení vytváří právní rámec pro regulaci přeshraničních *insolvenčních řízení*. Ve svém článku 1 vymezuje řízení, která tento pojem pokrývá. Insolvenční řízení spadající do **věcné působnosti** Nařízení budou podrobně rozebrána v následující kapitole. Na tomto místě bychom jen rádi poukázali na to, že jedním ze základních cílů revize bylo rozšířit věcnou působnost Nařízení.

²⁸ Bod 5 Preambule Nařízení.

²⁹ KAPITÁN, Z. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IX. Základní principy úpravy evropského insolvenčního práva a nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, o úpadkových řízeních. *Právní fórum*, 2005, roč. 2, č. 10, s. 375.

³⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 5.

³¹ Článek 288 SFEU.

³² ADAM, J. Evropské úpadkové právo. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 367.

³³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. února 1963. Van Gend en Loos proti Administratie der Belastingen. Věc 26/62. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1963, s. I-00003.

Účelem bylo podřídit tomuto režimu rovněž řízení, která umožňují oddlužení či jinou úpravu dluhů fyzických osob a řízení, která poskytnou životaschopným podnikatelům druhou šanci a umožní realizovat jejich záchranu v těžké finanční situaci.³⁴

Regulace přeshraničních insolvenčních řízení není obsažena pouze v tomto Nařízení. Systém evropského insolvenčního práva tvoří mimo jiné také směrnice, které doplňují právní úpravu obsaženou v Nařízení. Jedná se například o směrnici Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001 o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí, směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II), a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/94/ES ze dne 22. října 2008 o ochraně zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele.

Vymezení **teritoriální působnosti** se oproti původnímu Nařízení č. 1346/2000 nezměnilo. Působnost Nařízení je omezena působností právní úpravy, která je základem jeho přijetí. V souladu s článkem 52 Smlouvy o Evropské unii a článkem 355 Smlouvy o fungování Evropské unie je jejich působnost omezena na členské státy Evropské unie. Zvláštní postavení v této justiční spolupráci zaujímá Dánsko, Velká Británie a Irsko. Velká Británie a Irsko na základě článků 3 a 4a Protokolu o jejich postavení oznámily své přání účastnit se přijímání a uplatňování Nařízení.³⁵ Naopak Dánsko se na této spolupráci v souladu s články 1 a 2 Protokolu o postavení

³⁴ GARCIMARTÍN, F. *The EU Insolvency Regulation Recast: Scope and Rules on Jurisdiction* [online]. RELX Group, publikováno 2016, s. 7 [cit. 18. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2752412>; Návrh Revize, s. 5; k rozšíření věcné působnosti srov. GARCIMARTÍN, F. *The review of the Insolvency Regulation: Hybrid procedures and other issues* [online]. RESOR Amsterdam [cit. 19. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/PAPER%206-1.pdf>

³⁵ Protokol č. 21 o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 4. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12012M%2FPRO%2F21>; bod 87 Preambule Nařízení; nutno poukázat na skutečnost, že po vystoupení z Evropské unie se Velká Británie uplatňování tohoto Nařízení již účastnit nebude (k podrobnějšímu rozboru této otázky srov. ALLEN & OVERY. *Implications for cross-border insolvencies and restructurings (Brexit – legal consequences for commercial parties)* [online]. Allen & Overy LLP, Specialist paper no. 7, publikováno 2016 [cit. 10. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.allenoverly.com/SiteCollectionDocuments/Brexit%20specialist%20paper%20-%20cross-border%20insolvency%20and%20restructuring.pdf>

Dánska rozhodlo neúčastnit, a proto pro něj nejsou jeho ustanovení závazná ani použitelná.³⁶ V jurisdikci Dánska nelze z titulu Nařízení zahájit hlavní ani vedlejší či místní insolvenční řízení.³⁷ Pro účely aplikace Nařízení je tudíž nezbytné na Dánsko nahlížet jako na třetí stát.³⁸ Je však nutné zmínit, že Dánsko je smluvním státem Úmluvy mezi Dánskem, Finskem, Norskem, Švédskem a Islandem o insolvenční. Smluvní státy jsou povinny uznat insolvenční řízení zahájené před soudy jiného smluvního státu.³⁹

Nařízení je tedy přímo použitelné na insolvenční řízení zahájená v jakémkoli ze členských států s výjimkou Dánska (dále jen „členské státy“). Neupravuje vztah insolvenčních řízení zahájených v některém ze členských států a těch, která jsou zahájena mimo EU. Ačkoli byla absence regulace koordinace těchto řízení předmětem kritiky Nařízení č. 1346/2000, revize tento nedostatek neodstranila.⁴⁰ Insolvenční řízení zahájená ve třetích státech podléhají úpravě mezinárodního práva soukromého jednotlivých členských států.⁴¹ V českém právním prostředí zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, rozšiřuje účinky Nařízení rovněž ve vztahu ke třetím státům.⁴²

³⁶ Protokol č. 22 o postavení Dánska In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 4. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12008E%2FPRO%2F22>; bod 88 Preambule Nařízení.

³⁷ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 668.

³⁸ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 4.

³⁹ BERGLUND, M. *Cross-border enforcement of claims in the EU: history, present time and future*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, s. 246; PARMENT, C. *THE NORDIC BANKRUPTCY CONVENTION – AN INTRODUCTION* [online]. International insolvency institute, publikováno 2003. [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z: https://www.iiglobal.org/sites/default/files/Nordic_Bankruptcy.pdf

⁴⁰ EIDENMUELLER, H. *A New Framework for Business Restructuring in Europe: The EU Commission's Proposals for a Reform of the European Insolvency Regulation and Beyond*. ECGI - Law Working Paper No. 199/2013 [online]. RELX Group, publikováno 2013, s. 22 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2230690

⁴¹ DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKÝ, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 103; BALZ, M. The European Union Convention on Insolvency Proceedings. *American Bankruptcy Law Journal*, roč. 70, 1996, s. 507.

⁴² Úprava mezinárodních insolvenčních řízení je obsažena v § 111-115.

Základní podmínkou pro aplikaci Nařízení je, že se *místo hlavních zájmů* dlužníka nachází na území některého ze členských států.⁴³ Národní příslušnost dlužníka je pro účely aplikace Nařízení zcela irelevantní.⁴⁴ Místo hlavních zájmů má v rámci tohoto systému dvojí funkci: a) hlavní předpoklad pro aplikaci Nařízení⁴⁵ a b) hlavní kritérium pro určení příslušnosti k zahájení insolvenčního řízení.⁴⁶ V případě, že se místo hlavních zájmů dlužníka nachází na území třetího státu, nelze na zahájení insolvenčního řízení proti tomuto dlužníku aplikovat Nařízení, přestože by se jeho účinky projevíly na území některého členského státu.⁴⁷

Nařízení neposkytuje pozitivní vymezení **personální působnosti**, nýbrž pouze předvídá, že do jeho působnosti spadají insolvenční řízení, která splňují podmínky v něm stanovené bez ohledu na skutečnost, zda jsou zahájena proti právnickým či fyzickým osobám, podnikatelům či soukromým subjektům.⁴⁸ Pro vymezení insolvenční způsobilosti dlužníků je ponechán prostor národním insolvenčním předpisům.⁴⁹

Z působnosti Nařízení jsou výslovně vyloučeny následující subjekty: pojišťovny, úvěrové instituce, investiční podniky a dalších instituce či podniky a také subjekty kolektivního investování. Tyto subjekty podléhají speciální úpravě řešení úpadku.⁵⁰

Dále je nezbytné uvést, že Nařízení respektuje individuální přístup k řešení úpadku dlužníků, a proto neumožňuje jednotné řízení zahájené proti skupině společností. Poskytuje však právní rámec pro účinnou koordinaci insolvenčních řízení zahájených proti jejím jednotlivým členům.

⁴³ Bod 25 Preambule Nařízení.

⁴⁴ KRUGER, T. *Civil jurisdiction rules of the EU and their impact on third states*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 77.

⁴⁵ Bod 25 Preambule Nařízení.

⁴⁶ Článek 3 odst. 1 Nařízení.

⁴⁷ ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 253.

⁴⁸ Bod 9 Preambule Nařízení.

⁴⁹ Článek 7 odst. 2 písm. a) Nařízení.

⁵⁰ ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 256.

Nariženi bylo přijato dne 20. května 2015. V důsledku přijetí tohoto Nariženi se zrušuje původní Nariženi č. 1346/2000.⁵¹ Dle článku 92 bude Nariženi použitelné ode dne 26. června 2017. Do časové působnosti tedy spadají insolvenční řízení, která byla zahájena po tomto datu.⁵² S ohledem na skutečnost, že Nariženi nemůže působit retroaktivně, spadají dříve zahájená insolvenční řízení do působnosti Nariženi č. 1346/2000.⁵³ Výjimky z této působnosti jsou stanoveny ve vztahu k vytvoření národních insolvenčních rejstříků a jejich propojení.⁵⁴

Okamžik zahájení insolvenčního řízení je vymezen článkem 2 odst. 8 Nariženi jako okamžik, kterým nabývá účinnost rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení. Není rozhodující, zda se jedná o konečné rozhodnutí. Jednotlivé členské státy spojují samotnou účinnost rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení s rozdílnými okolnostmi.⁵⁵ V některých státech jsou účinky insolvenčního řízení vázány na podání insolvenčního návrhu, a to bez jakékoli kontroly soudu.⁵⁶ Jiné národní úpravy spojují účinek zahájení insolvenčního řízení s podáním insolvenčního návrhu až po provedení dostačujících zjištění insolvenčním soudem.⁵⁷

2.3.5 Struktura Nariženi

Nariženi sestává ze sedmi kapitol:

- **Kapitola I (Obecná ustanovení):** Kapitola první determinuje působnost Nariženi jako takového (článek 1), poskytuje definici ústředních pojmů (článek 2), stanoví pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti a přezkum (články 3–6), stanoví pravidla pro určení práva rozhodného pro insolvenční řízení a jeho účinky (článek 7) a rovněž výjimky z jeho aplikace (články 8–18).

⁵¹ Článek 91 Nariženi.

⁵² Článek 92 Nariženi.

⁵³ Článek 84 odst. 2 Nariženi.

⁵⁴ Článek 92 písm. a) až c) Nariženi.

⁵⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04, bod 51. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813.

⁵⁶ Český Insolvenční zákon stanoví, že insolvenční řízení se zahajuje dnem, kdy byl návrh doručen věcně příslušnému soudu (§ 97 odst. 1 Insolvenčního zákona). Zahájení řízení je oznámeno vyhláškou v insolvenčním rejstříku nejpozději do 2 hodin poté, co byl návrh soudu doručen (§ 101 odst. 1 Insolvenčního zákona).

⁵⁷ Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 101–102.

- **Kapitola II (Uznávání insolvenčního řízení):** Druhá kapitola zavádí úpravu základních zásad pro uznávání insolvenčních řízení, příp. jiných souvisejících rozhodnutí, a také jeho účinků (články 19, 20 a 32). Zakotvuje ustanovení týkající se osoby insolvenčního správce (články 21 a 22). Dále stanoví pravidla pro zajištění rovného zacházení s věřiteli dlužníka (článek 23), pro zajištění zveřejnění insolvenčních řízení (články 24–30), pro splnění závazku ve prospěch dlužníka (článek 31) a odepření uznání na základě použití výhrady veřejného pořádku (článek 33).
- **Kapitola III (Vedlejší insolvenční řízení):** Třetí kapitola stanoví základní pravidla pro vedení vedlejších insolvenčních řízení a také pro koordinaci těchto řízení s řízením hlavním (články 34–52).
- **Kapitola IV (Informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek):** Tato kapitola zakotvuje pravidla pro zajištění informovanosti zahraničních věřitelů o zahájení insolvenčního řízení proti jejich dlužníku a o dalších relevantních skutečnostech (článek 54), dále zakládá věřitelům právo přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení a stanoví postup pro jejich přihlášení (články 53 a 55).
- **Kapitola V (Insolvenční řízení proti členům skupiny):** Nařízení nově zavádí úpravu insolvenčních řízení proti členům větší skupiny společností. Tato kapitola je rozdělena do dvou oddílů. První z nich stanoví pravidla pro koordinaci řízení zahájených proti jednotlivým členům (články 56–60). Druhý oddíl zavádí zcela nový druh řízení – koordinační řízení proti skupině společností. Tento oddíl je rozdělen do dvou poddílů, které upravují a) postup koordinačního řízení (články 61–70) a b) obecná ustanovení (články 71–77).
- **Kapitola VI (Ochrana údajů):** Nařízení nově zavádí rovněž kapitulu věnovanou úpravě zpracování osobních údajů v rámci insolvenčních rejstříků (články 78–83).
- **Kapitola VII (Přechodná a závěrečná ustanovení):** Tato kapitola se věnuje účinnosti Nařízení, jeho vztahu k mezinárodním smlouvám, zrušení předchozí úpravy obsažené v Nařízení 1346/2000, vytvoření propojení rejstříků a standardních formulářů (články 84–92).

2.4 Závěr

Současná podoba evropského insolvenčního práva je výsledkem dlouhodobého vývoje. Navazuje na tradiční principy, které ovládají většinu moderních úprav mezinárodního insolvenčního řízení. Na těchto základech vznikl rovněž základní pramen evropského insolvenčního práva, jehož hlavním cílem je zvýšit účinnost a efektivnost přeshraničních insolvenčních řízení a tím zabezpečit hladké fungování vnitřního trhu Evropské unie. Za účelem dosažení těchto cílů zavádí regulaci přeshraničních insolvenčních řízení ve třech úrovních – procesní, kolizní i hmotněprávní. Tato úprava nenahrazuje národní insolvenční předpisy, nýbrž poskytuje právní rámec pro jejich koordinaci. Konkrétní nástroje takto nastaveného systému budou postupně rozebrány v následujících kapitolách.

3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

3.1 Úvod

Hmotněprávní úpravy insolvenčních řízení napříč jednotlivými členskými státy se značně odlišují. Stejně tak i významy některých základních pojmů nejsou vždy totožné. Nařízení však operuje se zcela autonomními termíny, a proto je jejich výklad nutně provádět nezávisle na právních pojmech tak, jak by mohl takový výklad vyplýnout z národních úprav. Ve vztahu k některým ústředním pojmům Nařízení zavádí definici. Ostatní pojmy je nezbytné vykládat za použití účelové interpretace v jejich obecném právním kontextu.⁵⁸ V následujících řádcích bude věnována pozornost pojmům, které jsou pro seznámení se s úpravou obsaženou v Nařízení a pochopení jeho podstaty klíčové. V tomto ohledu je nezbytné vymezit pojem *insolvenční řízení*, *insolvenční správce*, *soud* a základní *druhy* insolvenčních řízení, které nemají v národních úpravách obdobu.

3.2 Pojem „insolvenční řízení“

Insolvenční řízení a jim podobná řízení jsou vyňata z předmětu úpravy nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech⁵⁹ (dále jen „Nařízení Brusel I bis“).⁶⁰ Na tato vyloučená řízení se vztahuje právní úprava obsažená v Nařízení o insolvenčních řízeních.⁶¹

⁵⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 13.

⁵⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 5. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:351:0001:0032:En:PDF>

⁶⁰ Článek 1 odst. 2 písm. b) Nařízení Brusel I bis.

⁶¹ Bod 7 Preambule Nařízení.

Článek 1 Nařízení zavádí definici insolvenčních řízení, čímž zároveň determinuje svou věcnou působnost.⁶²

Podle citovaného ustanovení by insolvenční řízení spadající do působnosti Nařízení měla kumulativně naplňovat následující znaky:

- a) **Veřejnost.** Prvním z těchto charakteristických znaků je veřejnost řízení. Oproti původnímu znění definice insolvenčních řízení obsažené v Nařízení č. 1346/2000 zavádí jeho revidovaná verze požadavek, aby bylo insolvenční řízení veřejné.⁶³ Zveřejnění řízení zajišťuje věřitelům informovanost o zahájení insolvenčního řízení proti jejich dlužníku a možnost přihlásit do něj své pohledávky.⁶⁴

⁶² K vymezení insolvenčního řízení srov. *Expertní zpráva Miguela Virgoxe a Etienne Schmita k Úmluvě ES o insolvenčním řízení ze dne 3. května 1996* [online]. Rada Evropské Unie, publikováno 1995, s. 12 a násl. [cit. 18. 8. 2016]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/952/1/insolvency_report_schmidt_1988.pdf (dále jen „Zpráva“); Návrh Revize, s. 5 – 6; GARCIMARTÍN, F. *The EU Insolvency Regulation Recast: Scope and Rules on Jurisdiction* [online]. RELX Group, publikováno 2016, s. 7 [cit. 18. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2752412>; HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 24 a násl.; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 358 a násl.; BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 55 a násl.; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 21 a násl.; MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 35 a násl.; GARCIMARTÍN, F. *The review of the Insolvency Regulation: Hybrid procedures and other issues* [online]. RESOR Amsterdam, s. 128 a násl. [cit. 19. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/PAPER%206-1.pdf>; WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 7–8 [cit. 1. 10. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOLFaculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20Analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>; FRANZINA, P. *The new European Insolvency Regulation*. [online]. Conflictoflaws.net, publikováno 2016 [cit. 19. 9. 2016]. Dostupné z: <http://conflictolaws.net/2015/the-new-european-insolvency-regulation/>; PANNEN, K. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, s. 19 a násl.; TORREMANS, P. *Cross Border Insolvencies in EU, English and Belgian Law*. The Hague: Kluwer Law International, 2002, s. 140 a násl.; SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 33 a násl.; PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 97 a násl.; DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 79 a násl.

⁶³ Článek 1 odst. 1 Nařízení.

⁶⁴ Bod 12 Preambule Nařízení.

Nařízení se nevztahuje na důvěrná insolvenční řízení. S ohledem na důvěrnou povahu těchto řízení je obtížné zjistit jejich existenci, čímž by mohlo být zmařeno uznání jejich účinků napříč všemi členskými státy.⁶⁵

Revize v tomto ohledu posiluje ochranu věřitelů tím, že stanoví povinnost členských států na národní úrovni zveřejnit Nařízením specifikované informace v elektronickém rejstříku, jenž má být veřejně a bezplatně přístupný na internetu. Zároveň zakládá nadnárodní jednotný insolvenční rejstřík, který bude přístupný prostřednictvím portálu e-Justice.⁶⁶ Publikace insolvenčních řízení bude rozebrána níže v samostatné kapitole.

- b) **Kolektivnost.** Druhým z těchto znaků je kolektivnost řízení. Kolektivním řízením se rozumí řízení zahrnující všechny věřitele úpadce, anebo alespoň jejich významnou část s tím, že se nevztahuje na pohledávky věřitelů, kteří se řízení neúčastní.⁶⁷ V důsledku tohoto požadavku lze z působnosti Nařízení vyloučit individuální vymáhání pohledávek kupř. v exekučním řízení.⁶⁸ Prostřednictvím kolektivní povahy řízení mohou věřitelé dlužníka participovat na jednom řízení, bez ohledu na skutečnost, zda budou jejich pohledávky přiznány jako pohledávky uspokojitelné z jeho majetkové podstaty.⁶⁹ Tím je zajištěn koordinovaný postup při realizaci majetku dlužníka, co nejefektivnější uspokojení jeho věřitelů, rychlost a hospodárnost celého procesu.⁷⁰
- c) **Úpadek.** Třetím znakem je úpadek dlužníka. Nařízení nestanoví žádné pravidlo pro determinaci tohoto pojmu. Pro nastavení předpokladů úpadku tak Nařízení ponechává prostor národním insolvenčním předpisům.⁷¹

Oproti původní verzi Nařízení již není nezbytně vyžadováno, aby byl dlužník zbaven zcela či částečně dispozice se svým majetkem a aby

⁶⁵ Bod 13 Preambule Nařízení.

⁶⁶ Návrh Revize, s. 8–9.

⁶⁷ Článek 2 odst. 1 Nařízení.

⁶⁸ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 360.

⁶⁹ HOSTINSKÝ, J. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 44.

⁷⁰ JACKSON, T. H. *The logic and limits of bankruptcy law*. Washington: Beard Books, 1986, s. 124–125.

⁷¹ Článek 7 odst. 2 písm. a) Nařízení.

byl ke správě jmenován insolvenční správce. Nařízení tedy nově pokrývá za splnění dalších podmínek rovněž řízení, která zachovávají správu majetku a jiných záležitostí dlužníka v jeho rukou. Jedná se kupříkladu o restrukturalizaci či oddlužení, která mají dát dlužníku druhou šanci na překonání jeho finanční nestability.⁷²

Řízení zahájená v situaci, kdy má dlužník problémy nefinanční povahy, spadají do předmětu úpravy Nařízení pouze tehdy, kdy tyto problémy vážně ohrožují současnou či budoucí schopnost dlužníka splnit své splatné závazky. Jedná se například o situaci, kdy ztráta klíčové zakázky vážně ohrožuje dlužníka v pokračování jeho podnikatelské činnosti.⁷³

- d) **Mezinárodní prvek.** Další obligatorní znak není výslovně obsažen v článku 1, nicméně je možné jej vyextrahovat z účelu celé úpravy Nařízení. S ohledem na rozšiřující se mezinárodní účinky činnosti podniků si Nařízení klade za cíl uchopit regulaci mezinárodního řešení úpadku. Pokrývá tedy pouze ta insolvenční řízení, která přesahují svými účinky hranice jednoho členského státu. Mezinárodní prvek musí mít vztah k některému ze členských států.⁷⁴

Nařízení relevantní mezinárodní prvek výslovně nevymezuje. Podle Bělohávků je nezbytné vnímat mezinárodní prvek v insolvenčním řízení oproti závazkovým vztahům méně široce. V insolvenčním řízení může mezinárodní rozměr vzniknout v případě, kdy má úpadce majetek anebo věřitele za hranicemi jednoho členského státu.⁷⁵ Ve vztahu k poloze majetku bude relevantní především *rozsah a význam* majetku dlužníka dislokovaného na území jiného členského státu než státu zahájení insolvenčního řízení v poměru k celkovému rozsahu jeho majetku.⁷⁶ Jestliže by tato část majetku byla zcela zanedbatelného významu ve vztahu ke zbytku majetku, nelze k ní pro účely hodnocení mezinárodního prvku přihlížet. Odlišně je při posuzování mezinárodního prvku nutné nahlížet na zahraniční věřitele dlužníka. Pohledávka

⁷² Bod 3 Preambule Nařízení.

⁷³ Bod 17 Preambule Nařízení.

⁷⁴ Článek 81 SFEU.

⁷⁵ Návrh Revize, s. 2.

⁷⁶ K pojetí mezinárodního prvku v mezinárodním právu soukromé srov. např. BĚLOHLÁVEK, A. J. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník*, č. 5, 2006, s. 72–82; KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RUŽIČKA, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, s. 48 a násl.

přihlášená do insolvenčního řízení zahraničním věřitelem musí být zohledněna vždy jako relevantní mezinárodní prvek, byť by se jednalo o pohledávku zcela zanedbatelnou. V tomto ohledu nelze mezi věřiteli činit žádné rozdíly. Za účelem ochrany zahraničních věřitelů je nutné vždy aplikovat Nařízení a jeho ochranná ustanovení.⁷⁷

Kromě výše vymezených znaků musí insolvenční řízení splňovat alespoň jeden z následujících **alternativních** znaků:

- a) Dlužník je zcela či částečně *zřaven dispozičně se svým majetkem* a současně je jmenován *insolvenční správce* k jeho správě. Tímto omezením oprávnění dlužníka nakládat se svým majetkem je umožněno pověřenému orgánu nad ním převzít kontrolu. Omezení majetkových práv podléhá vnitrostátní právní úpravě státu, který insolvenční řízení zahájil.⁷⁸ Částečné omezení se může projevit ve vztahu k samotnému rozsahu majetku, anebo k rozsahu oprávnění dlužníka.⁷⁹ Rovněž obsah a rozsah oprávnění insolvenčního správce je regulován vnitrostátním právem státu zahájení řízení.⁸⁰
- b) Majetek a záležitosti dlužníka jsou pod *kontrolou* či *dobledem soudního orgánu*.
- c) Individuální vymáhání pohledávek bylo na základě zákona či soudního rozhodnutí dočasně *přerušeno*, aby bylo dlužníku a jeho věřitelům umožněno *jednání*, a to za podmínky, že je zajištěno vhodné opatření k *ochraně věřitelů* a je toto řízení *předběžné* k řízení pod písm. a) nebo b), jestliže se nepodaří dosáhnout dohody.

Revize tedy rozšířila působnost Nařízení na tzv. řízení *předúpadková* a *hybridní*.⁸¹ Tyto typy řízení jsou zakotveny ve většině insolvenčních předpisů jednot-

⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 67.

⁷⁸ Článek 7 odst. 2 písm. c) Nařízení.

⁷⁹ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 364.

⁸⁰ Článek 7 odst. 2 písm. c) Nařízení.

⁸¹ Návrh Revize, s. 2; EIDENMUELLER, H. *A New Framework for Business Restructuring in Europe: The EU Commission's Proposals for a Reform of the European Insolvency Regulation and Beyond*. ECGI - Law Working Paper No. 199/2013 [online]. RELX Group, publikováno 2013, s. 10 a násl. [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2230690; WESSELS, B. *The EU Regulation on Insolvency Proceedings (Recast)* [online]. bobwessels.nl, s. 2 a 3 [cit. 31. 6. 2016]. Dostupné z: <http://bobwessels.nl/wp/wp-content/uploads/2015/09/EIR-Recast-Aug-2015-Technical-note.pdf>

livých členských států.⁸² Jedná se o řízení kombinující prvky mimosoudního vyrovnání a soudního řešení úpadku. Jejich společným účelem je poskytnout životaschopným subjektům druhou šanci a umožnit jim překlenout jejich finanční nestabilitu prostřednictvím jejich podnikatelských aktivit.⁸³

Narízení se aplikuje na insolvenční řízení splňující všechny uvedené obligatorní podmínky a alespoň jednu z alternativních, a to bez ohledu na povahu dlužníka. Narízení si klade za cíl nerozlišovat fyzické a právnické osoby, jakož i podnikatelské a nepodnikatelské subjekty.⁸⁴ Způsobilst dlužníka stát se subjektem insolvenčního řízení bude rozebrána podrobně v kapitole věnující se právu rozhodnému pro insolvenční řízení.

Rozebranou definicí je nutné číst ve spojení s výčtem řízení, který je obsažen v Příloze A Narízení. Příloha A specifikuje vyčerpávajícím způsobem okruh insolvenčních řízení spadajících do rozsahu působnosti Narízení ve vztahu k jednotlivým členským státům. *A contrario*, Narízení se nevztahuje na řízení, která nejsou uvedena v tomto seznamu.⁸⁵ Každý z těchto způsobů řešení úpadku je uveden v úředním jazyce dotčeného členského státu tak, aby bylo předcházeno záměnám. S odkazem na seznam řízení někteří autoři přisuzují ustanovení definujícímu insolvenční řízení pouze deklaratorní charakter.⁸⁶ Jestliže je zahájeno některé z řízení uvedených v příloze A, nejsou soudy

⁸² Jedná se např. o Rakousko, Belgie, Estonsko, Francie, Německo, Irsko, Řecko, Itálie, Malta, Nizozemí, Polsko, Rumunsko, Španělsko a Švédsko (srov. Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12. prosince 2012 [online]. Evropská komise, vydáno 2012, s. 4 a násl. [cit. 25. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/CS/1-2012-743-CS-F1-1.Pdf>).

⁸³ Více k těmto druhům řízení srov. MORAVEC, T., PASTORČÁK, J., VALENTA, P. *European Regulation of Insolvency Status in the Hybrid Proceedings* [online]. David Publishing Company, publikováno 2015 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.davidpublisher.com/Public/uploads/Contribute/555d4cfbc1f84.pdf>; HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 43.

⁸⁴ Bod 9 Preambule Narízení.

⁸⁵ *Tamtéž*.

⁸⁶ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 24.

jiných členských států oprávněny k přezkumu podmínek stanovených článkem 1 Nařízení.⁸⁷

Z působnosti Nařízení jsou vyloučena insolvenční řízení týkající se *finančních institucí*. Těmito subjekty se rozumí pojišťovny, úvěrové instituce, investiční podniky a další instituce podléhající úpravě směrnice 2001/24/ES a subjekty kolektivního investování. S ohledem na specifickou povahu uvedených subjektů je k řešení jejich úpadku vyžadován zvláštní přístup a vnitrostátní orgány dohledu vůči nim mají rozsáhlé pravomoci.⁸⁸

Ve vztahu k České republice jsou za insolvenční řízení pro účely aplikace Nařízení označeny následující způsoby řešení úpadku: *konkurs, reorganizace a oddlužení* ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „Insolvenční zákon“).⁸⁹ Zvláštní způsoby řešení úpadku vztahující se ke specifickým subjektům či případům ve smyslu § 4 odst. 1 písm. d) Insolvenčního zákona (bank, pojišťoven či nepatrný konkurs) jsou z působnosti Nařízení vyloučeny.

3.3 Pojem „insolvenční správce“

Původní Nařízení č. 1346/2000 neobsahuje definici pojmu *insolvenční správce*. Revize tuto definici do Nařízení zavedla.⁹⁰ Insolvenčním správcem se rozumí osoba nebo subjekt vykonávající následující funkce: přezkum a přiznávání přihlášených pohledávek, zastupování kolektivních zájmů

⁸⁷ Bod 9 Preambule Nařízení; přijetím výslovné úpravy byly odstraněny pochybnosti, zda do věcné působnosti Nařízení spadají insolvenční řízení, která jsou uvedena v seznamu obsaženém v Příloze A, nicméně nenaplnují podmínky definice insolvenčních řízení ve smyslu článku 1 (srov. např. EIDENMUELLER, H. *A New Framework for Business Restructuring in Europe: The EU Commission's Proposals for a Reform of the European Insolvency Regulation and Beyond*. ECGI - Law Working Paper No. 199/2013 [online]. RELX Group, publikováno 2013, s. 11 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2230690).

⁸⁸ Bod 19 Preambule; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 364.

⁸⁹ Pro podrobný výklad k jednotlivým způsobům řešení úpadku dle českého práva odkazujeme na publikaci RICHTER, T. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008, 471 s.

⁹⁰ Článek 2 odst. 5 Nařízení; k výkladu pojmu insolvenční správce srov. např. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 61 a násl.; MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 37; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 363–364.

věřitelů, správa či zpeněžení majetku dlužníka a dohled nad správou jeho záležitostí. Seznam osob či subjektů, které v rámci jednotlivých členských států vykonávají tyto funkce, je uveden v Příloze B Nařízení.⁹¹ Ve vztahu k České republice se insolvenčním správcem pro účely aplikace Nařízení rozumí insolvenční správce, předběžný insolvenční správce, oddělený insolvenční správce, zvláštní insolvenční správce a zástupce insolvenčního správce.⁹² Obsah a rozsah pravomocí insolvenčního správce bude rozebrán níže v kapitole věnující se právu rozhodnému pro insolvenční řízení.

3.4 Pojem „soud“

Pojmu *soud* má být pro účely aplikace Nařízení přisuzován v zásadě spíše širší význam. Kromě soudní instituce se může jednat o jakoukoli jinou osobu či orgán, jimž vnitrostátní právo svěřuje pravomoc k zahájení insolvenčního řízení.⁹³ Pouze ve výslovně uvedených ustanoveních je nutné vykládat pojem soud restriktivně jako soudní orgán. Situace vyžadující si zásah soudního orgánu jsou následující:

- a) předpoklady naplnění působnosti vymezené v čl. 1 odst. 1 písm. b) a c) Nařízení;
- b) přezkum příslušnosti k zahájení insolvenčního řízení dle čl. 4 odst. 2 a 5 Nařízení;
- c) projednání žalob, které přímo vyplývají z insolvenčního řízení anebo s ním úzce souvisí, dle čl. 6 Nařízení;
- d) nařízení soudem insolvenčnímu správci vykonat donucovací opatření dle čl. 21 odst. 3 Nařízení;
- e) pověření insolvenčního správce k vydání opatření vhodných k zajištění příslibu dle čl. 36 Nařízení, jakož i vydání předběžných či ochranných opatření soudem zajišťujících dodržení příslibu insolvenčním správcem;
- f) přezkum rozhodnutí o zahájení vedlejšího insolvenčního řízení dle čl. 39 Nařízení;
- g) zahájení koordinačního řízení proti skupině společností dle čl. 61 Nařízení;
- h) rozdělení nákladů koordinačního řízení dle čl. 77 Nařízení.

⁹¹ Článek 2 odst. 5 Nařízení.

⁹² Viz seznam správců uvedený v Příloze B.

⁹³ Bod 20 Preambule Nařízení.

V České republice mohou zahájit insolvenční řízení výlučně soudy. Věcná příslušnost je v první instanci svěřena soudům krajským.⁹⁴

3.5 Druhy insolvenčních řízení dle Nařízení

Mezinárodní insolvenční právo ovládají dvě základní zásady – zásada univerzality a zásada teritoriality. V souladu se zásadou univerzality je do insolvenčního řízení zahrnut veškerý majetek dlužníka bez ohledu na hranice států.⁹⁵ Naopak podle zásady teritoriality majetková podstata zahrnuje pouze majetek nacházející se na území státu, který řízení zahájil.⁹⁶ Žádnou z těchto zásad nelze aplikovat v její absolutní podobě.⁹⁷ Evropské insolvenční právo je proto postaveno na kompromisu v podobě tzv. *kontrolované univerzality* (někdy také jako omezená či koordinovaná univerzality).⁹⁸ Podle tohoto kombinovaného přístupu napříč členskými státy probíhá jedno řízení s univerzálními účinky, které však mohou být omezeny zahájením teritoriálně omezeného insolvenčního řízení.

⁹⁴ Ust. § 7a Insolvenčního zákona.

⁹⁵ GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 782.

⁹⁶ LOPUCKI, L. M. The case for cooperative territoriality in international bankruptcy. *Michigan Law Review*, č. 7, 2000, s. 2220.

⁹⁷ WESTBROOK, J. L. Theory and pragmatism in global insolvencies: choice of law and choice of forum. *American Bankruptcy Law Journal* [online]. 1991, č. 65, s. 474 [cit. 15. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.iiglobal.org/sites/default/files/Theory%26Pragmatism.pdf>; LOPUCKI, L. M. The case for cooperative territoriality in international bankruptcy. *Michigan Law Review*, č. 7, 2000, s. 2217.

⁹⁸ WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 7 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOLfaculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>; WESSELS, B. Twenty suggestions for a makeover of the EU insolvency regulation. *International Caselaw Alert*, č. 12, 2006, s. 68; GARCIMARTIN, F. *The EU insolvency regulation: rules on jurisdiction* [online]. EJTN, publikováno 2013, s. 1 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Rules_on_jurisdiction.pdf; BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 7; DUURSMAN-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMAN, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 64. K podrobnějšímu rozboru obou zásad a jejich vzájemnému působení srov. WESSELS, B. The Changing Landscape of Cross-border Insolvency Law in Europe. *Juridica International*, č. 7, 2007, s. 116–124; KIPNIS, A. M. *Beyond UNCITRAL: Alternatives to Universality in Transnational Insolvency* [online]. RELX Group, publikováno 2006 [cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=913844; LOPUCKI, L. M. The case for cooperative territoriality in international bankruptcy. *Michigan Law Review*, č. 7, 2000, s. 2216–2251; ANDERSON, K. The Cross-Border Insolvency Paradigm: A Defense of the Modified Universal Approach Considering the Japanese Experience. *Journal of International Law*, č. 4, 2000, s. 679–779; GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 723.

3.5.1 Hlavní insolvenční řízení

Článek 3 odst. 1 Nařízení umožňuje zahájit insolvenční řízení v členském státě, ve kterém se soustředí hlavní zájmy dlužníka, jehož úpadek má být řešen. Takto zahájené řízení je označováno za *hlavní* insolvenční řízení.⁹⁹

Hlavní insolvenční řízení je vždy řízením univerzálním.¹⁰⁰ Univerzalita řízení se projevuje v následujících skutečnostech:

- a) Hlavní insolvenční řízení vyvolává univerzální účinky na území všech ostatních členských států a pojmá veškerý majetek dlužníka, který se nachází na jejich území.¹⁰¹
- b) Hlavní insolvenční řízení je automaticky uznáno *erga omnes* ve všech ostatních členských státech.¹⁰² Uznání je provedeno *ipso facto*, tj. bez rozhodnutí či dalšího úkonu státu uznání. Rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení dle článku 3 odst. 1 Nařízení tedy vyvolává v ostatních členských státech vázaných Nařízením stejné účinky, jako by se jednalo o jejich tuzemské rozhodnutí.¹⁰³
- c) Hmotněprávní a procesněprávní účinky tohoto řízení se řídí jednotným národním právním řádem, a sice právem státu zahájení řízení (*lex fori concursus primariae*). Právo rozhodné pro hlavní insolvenční řízení reguluje podmínky pro zahájení, vedení i skončení insolvenčního řízení. Nařízení uvádí rovněž příkladný výčet otázek, které spadají do jeho působnosti.¹⁰⁴ Omezení působnosti *lex fori concursus* představuje několik výjimek, které jsou odůvodněny nutností ochrany legitimních očekávání a právní jistoty na území jiných členských států než státu, který hlavní řízení zahájil.¹⁰⁵ Obecnému pravidlu určujícímu

⁹⁹ K podrobnějšímu teoretickému výkladu povahy hlavního insolvenčního řízení srov. např. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 124–127; DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKÝ, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 125 a násl.; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 11–17.

¹⁰⁰ Zpráva, s. 16.

¹⁰¹ Bod 23 Preambule Nařízení; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. ledna 2010. MG Probud Gdynia. Věc C-444/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2010, s. I-00417, bod 22.

¹⁰² Článek 19 Nařízení.

¹⁰³ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 386–387.

¹⁰⁴ Článek 7 Nařízení.

¹⁰⁵ Bod 67 Preambule Nařízení.

jednotný právní režim a výjimkám z jeho aplikace bude věnována pozornost níže v samostatné kapitole.

- d) Na hlavním insolvenčním řízení mohou participovat věřitelé dlužníka bez ohledu na to, z jakého členského státu pocházejí.¹⁰⁶
- e) Insolvenční správce jmenovaný v hlavním insolvenčním řízení je oprávněn vykonávat pravomoci svěřené právem státu zahájení řízení na území všech ostatních členských států.¹⁰⁷ Až na výjimečné případy může správce například přemístit majetek dlužníka z kteréhokoli členského státu na území státu zahájení hlavního insolvenčního řízení. Správce své pravomoci nemůže na území jiného členského státu vykonat v případech, kdy je na území tohoto členského státu zahájeno jiné insolvenční řízení anebo jeho orgány schválily ochranné opatření, které by výkonu těchto pravomocí bránilo.¹⁰⁸ Výkon jeho pravomocí není podmíněn rozhodnutím či dalším úkonem státu, na jehož území se k výkonu svých pravomocí správce uchyluje. Insolvenční správce však musí jednat v souladu s právem tohoto státu.¹⁰⁹

3.5.2 Vedlejší insolvenční řízení

Obecnost hlavního insolvenčního řízení může být narušena zahájením insolvenčního řízení v jiném členském státě.¹¹⁰ Zmírnění účinků hlavního insol-

¹⁰⁶ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 16.

¹⁰⁷ GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 736.

¹⁰⁸ Článek 21 odst. 1 Nařízení.

¹⁰⁹ Článek 21 odst. 3 Nařízení.

¹¹⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. ledna 2010. MG Probud Gdynia. Věc C-444/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2010, s. I-00417, bod 24; k odlišnostem obou druhů řízení srov. např. FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 370 a násl.; BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 821 a násl.; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 15–19; Zpráva, s. 13–26; SHANDRO, S. *An Outline of The EU Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2003, s. 4 a násl. [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné z: https://www.iiglobal.org/sites/default/files/media/Outline_of_the_EU_Regulation_0.pdf; ARTS, R. *Main and Secondary Proceedings in the recast of the European Insolvency Regulation* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2015 [cit. 16. 9. 2016]. Dostupné z: <https://www.iiglobal.org/sites/default/files/media/Arts%20-%20Main%20and%20Secondary%20Proceedings.pdf>; WESSELS, B. *The quest for coordination of proceedings in cross-border insolvency cases in Europe* [online]. Insolvency and restructuring in Germany – Yearbook 2008 [cit. 13. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.biicl.org/files/3160_biicl_german_yearbook.pdf

venčního řízení je projevem zmiňované zásady teritoriality. Vedle hlavního insolvenčního řízení totiž umožňuje článek 3 odst. 2 Nařízení zahájit proti témuž dlužníkovi i další insolvenční řízení, která jsou teritoriálně omezená.

Jestliže bylo teritoriálně omezené insolvenční řízení zahájeno po okamžiku zahájení řízení hlavního, jedná se o tzv. insolvenční řízení *vedlejší*.¹¹¹

Takto zahájená řízení podléhají samostatné úpravě obsažené v čl. 34 až 52 Nařízení. Tato ustanovení mají zajistit hladkou integraci vedlejších řízení do celého procesu mezinárodního řešení úpadku dlužníka a účinné správě jeho majetku ve prospěch jeho věřitelů.¹¹²

Specifičnost vedlejšího insolvenčního řízení spočívá v následujících skutečnostech:

- a) Účinky vedlejšího insolvenčního řízení mají pouze teritoriální dosah, tj. vztahují se na majetek dlužníka nacházející na území členského státu, v němž bylo řízení zahájeno.¹¹³
- b) Vedlejší insolvenční řízení podléhá samostatnému právnímu režimu, určenému podle totožného kolizního řešení jako právo rozhodné pro řízení hlavní. Právním rozhodným pro vedlejší insolvenční řízení je právní řád státu, který vedlejší řízení zahájil (*lex fori concursus secundariae*).¹¹⁴ Dosah práva rozhodného pro vedlejší insolvenční řízení je omezen na území státu, v němž bylo toto řízení zahájeno.¹¹⁵

¹¹¹ K podrobnějšímu rozboru povahy vedlejšího insolvenčního řízení srov. např. DUURSMA-KEPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 158 a násl.; WESSELS, B. *The quest for coordination of proceedings in cross-border insolvency cases in Europe* [online]. Insolvency and restructuring in Germany – Yearbook 2008, s. 3 a násl. [cit. 13. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.biicl.org/files/3160_biicl_german_yearbook.pdf; RAJAK, H. *Secondary Bankruptcies in the EU Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2011 [cit. 16. 8. 2016]. Dostupné z: https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/07Secondary_Bankruptcies_in_the_EU_Regulation_Harry_Rajak.PDF; POTTOW, J. A. E. *A new role for secondary proceedings in international Bankruptcies* [online]. University of Michigan Law School Scholarship Repository, publikováno 2011 [cit. 24. 5. 2016] Dostupné z: <http://repository.law.umich.edu/cgi/v/iewcontent.cgi?article=1613&context=articles>

¹¹² MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 42.

¹¹³ Bod 23 Preambule Nařízení; článek 34 Nařízení; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 28; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. ledna 2010. MG Probud Gdynia. Věc C-444/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2010, s. I-00417, bod 22.

¹¹⁴ Článek 35 Nařízení.

¹¹⁵ Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 785–789.

- c) Ke správě majetku a záležitostí dlužníka na území státu zahájení vedlejšího insolvenčního řízení je jmenován samostatný insolvenční správce, přičemž rozsah jeho pravomocí rovněž nepřekračuje hranice tohoto státu.¹¹⁶
- d) Podle původní právní úpravy mohlo vedlejší insolvenční řízení směřovat pouze k likvidaci majetku dlužníka, čímž byly značně omezeny možnosti jeho zahájení.¹¹⁷ Tento požadavek však byl překážkou úspěšné restrukturalizace úpadce, a proto byl v rámci Revize odstraněn.¹¹⁸ Podle nové úpravy má soud, který vedlejší řízení zahájil, možnost výběru způsobu řešení úpadku, a to včetně samotné restrukturalizace. Tím je zabráněno ohrožení celkové záchraný či restrukturalizace dlužníka.¹¹⁹
- e) Jestliže je ve vedlejších řízení realizován majetek za účelem uspokojení pohledávek uznaných v rámci tohoto řízení, přebytek zpeněženého majetku je nezbytné převést do řízení hlavního.¹²⁰

Vedlejší insolvenční řízení mohou být zahájena například z následujících důvodů:

- a) Zahájením vedlejšího insolvenčního řízení v jiném členském státě je sledováno především zvýšení ochrany věřitelů úpadce, pro něž by mohlo být obtížné participovat v zahraničí na hlavním insolvenčním řízení.¹²¹
- b) Vedlejší insolvenční řízení může sloužit insolvenčnímu správci jmenovanému v hlavním insolvenčním řízení k usnadnění správy majetku dlužníka, jenž je rozdroben na území více členských států, přičemž je obtížné jej spravovat jako jeden celek.¹²²
- c) Důvody mohou být rovněž právního charakteru. Příkladem lze uvést situaci, kdy určitou část majetku nelze v souladu s právem rozhodným pro hlavní insolvenční řízení (*lex fori concursus primariae*) zahrnout

¹¹⁶ Taméž, s. 773.

¹¹⁷ Článek 3 odst. 3 Nařízení č. 1346/2000.

¹¹⁸ Návrh Revize, s. 3.

¹¹⁹ Návrh Revize, s. 7.

¹²⁰ Článek 49 Nařízení.

¹²¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 766.

¹²² Bod 40 Preambule Nařízení.

do majetkové podstaty.¹²³ S ohledem na skutečnost, že vedlejší insolvenční řízení podléhá samostatnému právnímu režimu, je možné v souladu s právem státu zahájení tohoto řízení zahrnout předmětnou část majetku do podstaty ve vedlejších insolvenčních řízeních.¹²⁴

Vedlejší insolvenční řízení probíhají paralelně s řízením hlavním.¹²⁵ Za účelem zajištění jednotnosti mezinárodního řešení úpadku, jakož i účinnosti a efektivnosti insolvenčních řízení, stanoví Nařízení pravidla pro kooperaci a koordinaci hlavního a vedlejších insolvenčních řízení.¹²⁶ Tato pravidla vyžadují zejména komunikaci a spolupráci insolvenčních správců jmenovaných v těchto řízeních a soudů, které napomáhají efektivnímu využívání majetkové podstaty a tím i maximálnímu uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka.¹²⁷ Tento mechanismus zabráňuje kupříkladu tomu, aby jedna pohledávka byla uspokojena vícekrát v různých insolvenčních řízeních na úkor zájmů ostatních věřitelů. Jednotlivá pravidla tohoto koordinačního mechanismu budou rozebrána níže v samostatné kapitole.

3.5.3 Místní insolvenční řízení

Před zahájením samotného hlavního insolvenčního řízení umožňuje ust. čl. 3 odst. 2 ve spojení s odst. 4 Nařízení zahájit teritoriálně omezené řízení, které je označováno jako insolvenční řízení *místní*.¹²⁸ Nařízení tímto nástrojem reflektuje situace, kdy právo státu, v němž se soustředí hlavní zájmy dlužníka, nepovoluje z důvodů jím stanovených zahájit insolvenční řízení.¹²⁹

Rovněž místní insolvenční řízení nabývá pouze teritoriálního charakteru. Vztahuje se jen na majetek dlužníka nacházející se na území státu, v němž bylo zahájeno.¹³⁰ Nařízení se snaží restriktivními pravidly omezit mož-

¹²³ Například v případě majetku, který neslouží k podnikání dlužníka.

¹²⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 175.

¹²⁵ *Tamtéž*, s. 128.

¹²⁶ Bod 23 Preambule Nařízení; BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 821–822; BALZ, M. The European Union Convention on Insolvency Proceedings. *American Bankruptcy Law Journal*, roč. 70, 1996, s. 496.

¹²⁷ Tato pravidla jsou obsažena v člancích 41 až 43 Nařízení.

¹²⁸ Někdy též jako *partikulární*.

¹²⁹ Článek 4 písm. a) Nařízení.

¹³⁰ GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. A134.

nost zahájení tohoto řízení pouze na míru nezbytně nutnou.¹³¹ Pravidla pro zahájení místního insolvenčního řízení budou podrobněji rozebrána v následující kapitole věnující se mezinárodní příslušnosti.

Jestliže je po okamžiku zahájení místního insolvenčního řízení zahájeno řízení hlavní, místní insolvenční řízení ztrácí svou nezávislost a stává se řízením vedlejším.¹³²

3.6 Závěr

Za účelem lepší orientace v následujícím výkladu jsme podrobili rozboru některé ze základních pojmů obsažených v Nařízení. Za klíčový lze označit pojem insolvenční řízení, jehož výklad je důležitý pro správné vymezení věcné působnosti Nařízení. Pozornost byla věnována osobě insolvenčního správce a soudu či jinému orgánu s pravomocí insolvenční řízení zahájit, které s vymezením samotného insolvenčního řízení úzce souvisí. Dále byl rozboru podroben model kontrolované univerzality, která je výsledkem kombinace základních zásad ovládajících evropské insolvenční právo. Tento kombinovaný přístup se prolíná celou úpravou obsaženou v Nařízení. Jeho konkrétní projevy budou představeny v následujících kapitolách.

¹³¹ Bod 37 Preambule Nařízení.

¹³² Článek 3 odst. 4 poslední věta Nařízení.

4 URČENÍ PŘÍSLUŠNOSTI K ZAHÁJENÍ INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ

4.1 Úvod

Unijní právní úprava insolvenčních řízení s mezinárodním prvkem reguluje jednotný postup pro nalezení společného fóra, jehož prostřednictvím dochází k zajištění koordinovaného přístupu jednotlivých věřitelů za jediným úpadcem směřujícího k maximalizaci vytěžení jeho majetku.¹³³ Určení mezinárodní příslušnosti představuje důležitý moment insolvenčního řízení, neboť ovlivňuje rovněž určení práva rozhodného pro procesní i hmotně-právní aspekty v zásadě celého insolvenčního řízení, včetně účinků rozhodnutí v insolvenčních věcech.¹³⁴ Jednotná procesní pravidla stanovená Nařízením za účelem určení mezinárodní příslušnosti k zahájení insolvenčního řízení mají přednost před národními pravidly, přičemž jejich aplikaci nelze vyloučit ani dohodou mezi úpadcem a jeho věřiteli.¹³⁵

Česká jazyková verze Nařízení v souvislosti s určováním takového společného fóra k zahájení insolvenčního řízení používá termín „mezinárodní příslušnosti“, ačkoli z pohledu české právní teorie se jedná spíše o určení „pravomoci“. ¹³⁶ Pro účely následujícího výkladu budeme respektovat užívaný pojem „mezinárodní příslušnost“. Na úvod je nezbytné rovněž zmínit, že Nařízení zakládá toliko příslušnost mezinárodní. Místní příslušnost je určena v souladu s národním procesním právem *lex fori*.¹³⁷

V této kapitole budeme věnovat pozornost jednotlivým kritériím, pomocí kterých procesní pravidla zakotvená v Nařízení označují členský stát, jehož soudy jsou příslušné k zahájení hlavního, vedlejšího a místního insolvenčního řízení, jakož i k projednání žalob souvisejících s insolvenčním řízením zahájeným v jeho režimu.

¹³³ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 69.

¹³⁴ Této problematice se budeme věnovat podrobněji v následující kapitole.

¹³⁵ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 675.

¹³⁶ PAUKNEROVÁ, M. Mezinárodní civilní procesní právo po vstupu České republiky do EU – vybrané otázky. *Právní rozhledy*, 2004, č. 9, s. 335.

¹³⁷ Bod 26 Preambule Nařízení.

4.2 Hlavní insolvenční řízení dle článku 3 odst. 1 Nařízení

Jak bylo shora uvedeno, na základě zásady univerzality probíhá napříč všemi členskými státy jediné hlavní insolvenční řízení, které se vztahuje na veškerý majetek dlužníka nacházející se na jejich území a do kterého může jakýkoli věřitel pocházející z některého z těchto států přihlásit svou pohledávku.¹³⁸ Nařízení je postaveno rovněž na zásadě jednotnosti, na jejímž základě může být vůči jednomu dlužníku zahájeno pouze jedno hlavní insolvenční řízení. Jestliže bylo jednou zahájeno hlavní insolvenční řízení, může být proti těmto dlužníku zahájeno v jiných členských státech pouze teritoriálně omezené vedlejší insolvenční řízení.¹³⁹

V souladu se zásadou vzájemné důvěry mezi jednotlivými členskými státy vybavuje Nařízení hlavní insolvenční řízení automatickými univerzálními účinky.¹⁴⁰ Takto zahájené insolvenční řízení je se všemi svými účinky automaticky uznáno ve všech ostatních členských státech.¹⁴¹ Soudy příslušné k zahájení insolvenčního řízení mohou vydávat jakákoli předběžná opatření či jiná rozhodnutí související s vedením a skončením řízení. Tato rozhodnutí jsou uznávána dle článku 32 Nařízení ve všech ostatních členských státech.¹⁴² Uznání insolvenčních řízení a rozhodnutí vydaných v jejich souvislosti bude podrobně rozebráno v následující kapitole.

Článek 3 odst. 1 Nařízení zakotvuje jednotné procesní pravidlo k určení mezinárodní příslušnosti k zahájení hlavního insolvenčního řízení.¹⁴³ Na základě citovaného ustanovení jsou k zahájení hlavního insolvenčního řízení příslušné soudy státu, na jehož území se nachází *místo hlavních zájmů* dlužníka.¹⁴⁴

¹³⁸ GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 709; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 51.

¹³⁹ GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 709.

¹⁴⁰ Bod 23 Preambule Nařízení.

¹⁴¹ Článek 19 Nařízení; PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 72.

¹⁴² PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 374 a násl.

¹⁴³ Článek 3 odst. 1 věta první Nařízení: „Soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, jsou příslušné k zahájení insolvenčního řízení („hlavní insolvenční řízení“).“

¹⁴⁴ Článek 3 odst. 1 Nařízení.

Na tomto místě je nutné připomenout, že určení *místa hlavních zájmů* dlužníka je důležité nejen z pohledu určení fóra k zahájení hlavního insolvenčního řízení, ale rovněž pro splnění požadavku použitelnosti Nařízení jako takového.¹⁴⁵ Dle bodu 25 Preambule je možné v režimu Nařízení zahájit toliko insolvenční řízení proti dlužníku, jehož hlavní zájmy jsou soustředěny na území některého ze členských států Evropské unie.

4.2.1 Vývoj pravidla pro určení příslušnosti k zahájení hlavního insolvenčního řízení

Výběr kritéria pro základní pravidlo k založení příslušnosti k zahájení insolvenčního řízení prošel dlouhým vývojem.¹⁴⁶ Nejprve byl zvolen třístupňový hierarchický systém kritérií. Hlavním kritériem se mělo stát místo *hlavní správy* dlužníka.¹⁴⁷ V případě, že by se toto místo nenacházelo na území tehdejších smluvních států, mělo být kritériem místo, kde se nachází *pobočka* dlužníka. Jestliže by se ani jeho pobočka nenacházela na území některého ze smluvních států, mělo být zahájeno řízení před jakýmkoli soudem smluvního státu, jehož právo zahájení insolvenčního řízení umožňovalo.¹⁴⁸

Takto nastavený systém kritérií postrádal na jasnosti a účelnosti. Návrhy postrádaly vyjasnění ústředních pojmů a racionální řešení případných konfliktů soudní příslušnosti.¹⁴⁹ Pro případy, kdy by bylo řízení zahájeno před soudy více členských států, stanovil jeden z návrhů úpravy dokonce nelogické pravidlo, podle kterého měl být za příslušný označen soud podle abecedního pořadí. Hierarchický systém pravidel pro určení příslušnosti ani pravidlo pro řešení konfliktu příslušností nakonec přijaty nebyly. Současné kritérium místa hlavních zájmů dlužníka bylo zapracováno jako hlavní kritérium pro určení příslušnosti až do návrhu Úmluvy o insolvenčních řízeních v roce 1980.¹⁵⁰

¹⁴⁵ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 365.

¹⁴⁶ Vývojem regulace se podrobněji zabývá např. MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 1–14; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 341–356.

¹⁴⁷ V anglické jazykové verzi „centre of administration“.

¹⁴⁸ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 349.

¹⁴⁹ *Taméž*, s. 350.

¹⁵⁰ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 38.

4.2.2 Kritérium místa hlavních zájmů dlužníka

Hlavním účelem zvolení tohoto kritéria bylo založení fóra v místě, kde se nachází středisko ekonomického života úpadce.¹⁵¹ Tento koncept byl odvozen z principu skutečného sídla, který se v kontinentálním právu užívá pro určení osobního statutu (*lex societatis*) právnické osoby.¹⁵² Princip skutečného sídla zakotvuje kritérium v místě, kde se nachází ústřední správa a *kontrola subjektu*. Tím Nařízením reflektuje reálné spojení mezi osobou dlužníka a místem (státem), v němž vyvíjí své ekonomické aktivity.¹⁵³

Kritérium místa hlavních zájmů dlužníka přináší do procesu určování příslušnosti k zahájení hlavního insolvenčního řízení velkou míru flexibility. Jedná se o obecný koncept, který lze aplikovat ve vztahu k jakémukoli typu dlužníka. V tomto smyslu je stanovení kritéria v souladu se základní ideou Nařízením nerozlišovat mezi fyzickými a právnickými osobami, stejně tak mezi podnikateli a nepodnikateli.¹⁵⁴

Flexibilita takto nastaveného kritéria má i své nevýhody. Určení místa hlavních zájmů dlužníka vyžaduje předchozí posouzení veškerých relevantních skutečností souvisejících s ekonomickým životem subjektu v úpadku, čímž může dojít ke zpomalení procesu a rozdílnému posouzení tohoto místa jednotlivými soudy.¹⁵⁵ Další nevýhodou je riziko manipulace dlužníka s majetkem či soudním řízením za účelem získání výhodnějšího postavení na úkor jeho věřitelů (*forum shopping*).¹⁵⁶

Pro zjednodušení posouzení místa hlavních zájmů byla do článku 3 Nařízením zařazena legální definice tohoto pojmu.¹⁵⁷ Před revizí byla definice zařazena systematicky do Preambule.¹⁵⁸ Článek 3 Nařízením nově výslovně stanoví,

¹⁵¹ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 37.

¹⁵² *Tamtéž*, s. 38.

¹⁵³ Zpráva, s. 75.

¹⁵⁴ Bod 9 Preambule Nařízením.

¹⁵⁵ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 38.

¹⁵⁶ Bod 5 Preambule Nařízením; tomuto problému je níže věnována samostatná podkapitola.

¹⁵⁷ Článek 3 odst. 1 věta druhá Nařízením: „Místem, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, je místo, ze kterého dlužník své zájmy pravidelně spravuje a které je zjištěitelné třetími osobami.“

¹⁵⁸ Bod 13 Preambule původního Nařízením č. 1346/2000.

že místem, v němž se soustředí hlavní zájmy úpadce, má být místo, odkud pravidelně spravuje své zájmy a současně je zjištělně třetími osobami.¹⁵⁹

S ohledem na autonomní pojetí pojmů obsažených v právních aktech unijního práva je nezbytné kritérium místa hlavních zájmů vykládat nezávisle na vnitrostátním právu jednotlivých členských států.¹⁶⁰ Výkladu tohoto pojmu se budeme podrobně věnovat v následujících řádcích.

- ¹⁵⁹ K výkladu pojmu místo hlavních zájmů dlužníka srov. např. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 130 a násl.; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 360 a násl.; MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 39 a násl.; PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 89 a násl.; VAVRINA, J., VOLNA, K. COMI v judikatuře českých insolvenčních soudů. *Právní rozhledy*, č. 23–24, 2012, s. 829; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 37–48; MIŠŮR, P. Evropská komise přistoupila k rozsáhlé změně úpadkového řízení. *Obchodněprávní revue*, č. 2, 2013, s. 49–55; HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 69 a násl.; GARCIMARTÍN, F. *The EU insolvency regulation: rules on jurisdiction* [online]. EJTN, publikováno 2013 [cit. 16. 7. 2016]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Rules_on_jurisdiction.pdf; PANNEN, K. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, s. 15 a násl.; McCORMACK, G. Jurisdictional Competition and Forum Shopping in Insolvency Proceedings. *The Cambridge Law Journal*, č. 1, 2009, s. 169–197; Mucciarelli, F. M. *Private International Law Rules in the Insolvency Regulation Recast: A Reform or a Restatement of the Status Quo?* [online]. RELX Group, publikováno 2015 [cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2650414>; WESSELS, B. *Cross-Border Insolvency Law in Europe: Present Status and Future Prospects* [online]. North-West University, publikováno 2008, s. 78 a násl. [cit. 16. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.nwu.ac.za/files/images/2008x1x_Wessels_art.pdf; ČIHULA, T. Určení mezinárodní příslušnosti v insolvenčním řízení s cizím prvkem. *Právní rozhledy*, 2006, č. 18, s. 673–678.; FRANZINA, P. *The new European Insolvency Regulation*. [online]. Conflictolaws.net, publikováno 2016 [cit. 19. 9. 2016]. Dostupné z: <http://conflictolaws.net/2015/the-new-european-insolvency-regulation/>; Zpráva, s. 50 a násl.; DUURSMAN-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMAN, D., CHALUPSKÝ, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 118 a násl.; PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 115 a násl.; BELOHLÁVEK, A. J., Centre of Main Interest (COMI) and Jurisdiction of National Courts in Insolvency Matters (Insolvency Status). *International Journal of Law and Management*, č. 2, 2008, s. 53–86; WESSELS, B. *Current Topics of International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2004, s. 132 a násl.; WESSELS, B. The place of the registered office of a company: a cornerstone in the application of the EC Insolvency Regulation, *European Company Law* [online]. Publikováno 2006, s. 184 [cit. 25. 6. 2016] Dostupné z: <http://www.bobwessel.nl/download/europeancompanylaw.pdf>
- ¹⁶⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. Interedil Srl. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, s. I-09915, bod 43.

- a) **Kritérium pravidelné správy.** Tento pojem obsáhne běžnou správu majetku, jakož i veškeré podnikatelské aktivity osoby dlužníka.¹⁶¹ Relevantní je místo, odkud dlužník své ekonomické aktivity vyvíjí. Těmito aktivitami se rozumí řízení a kontrola jeho zájmů.¹⁶²

Termínem *pravidelně* má být zajištěna žádoucí míra kontinuity. Při posuzování uvedeného požadavku stability je nutné brát v úvahu jak platné a účinné, tak již zaniklé smlouvy, jejichž stranou je dlužník, či jakékoli jiné skutečnosti, které by mohly napomáhat v jeho hledání.¹⁶³

V případech, kdy by dlužník své ekonomické zájmy ovládal z více míst, se považuje za místo hlavních zájmů ve smyslu článku 3 pouze místo, ve kterém se soustředí zájmy s nejvyšší intenzitou.¹⁶⁴ Lze předpokládat, že se na takovém místě bude soustředit rovněž vícero věřitelů dlužníka.¹⁶⁵

- b) **Kritérium zjistitelnosti 3. osobami.** Zvláštní pozornost by při určování místa hlavních zájmů dlužníka měla být věnována třetím osobám, resp. jejich názoru na skutečnost, zda v tomto místě spravuje dlužník své zájmy.¹⁶⁶ Místem hlavních zájmů ve smyslu článku 3 může být pouze místo objektivně poznatelné třetími osobami¹⁶⁷, aniž by k jeho zjištění musely vynaložit zvláštní úsilí.¹⁶⁸ Tento závěr potvrdil rovněž

¹⁶¹ WESSELS, B. The place of the registered office of a company: a cornerstone in the application of the EC Insolvency Regulation, *European Company Law* [online]. Publikováno 2006, s. 183–184 [cit. 25. 6. 2016] Dostupné z: <http://www.bobwessel.nl/download/europeancompanylaw.pdf>

¹⁶² VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 40–41.

¹⁶³ *Tamtéž*, s. 41.

¹⁶⁴ SCHLAEFER, G. F. *Forum Shopping under the Regime of the European Insolvency Regulation* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2010, s. 16 [cit. 7. 8. 2016]. Dostupné z: <https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/forumshoppingundertheregimeoftheeuropeaninsolvencyregulation.pdf>

¹⁶⁵ Stanovisko GA k rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. ledna 2006. Susanne Staubitz Schreiber. Věc C-1/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-00701.

¹⁶⁶ Bod 28 Preamble Nařízení.

¹⁶⁷ WESSELS, B. The place of the registered office of a company: a cornerstone in the application of the EC Insolvency Regulation, *European Company Law* [online]. Publikováno 2006, s. 183–184 [cit. 25. 6. 2016] Dostupné z: <http://www.bobwessel.nl/download/europeancompanylaw.pdf>

¹⁶⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 131.

Soudní dvůr, podle nějž je při posuzování místa hlavních zájmů dlužníka rozhodujícím hlediskem kontakt mezi třetími osobami a jejich dlužníkem.¹⁶⁹

Objektivní zjistitelnost hraje důležitou roli zejména pro věřitele, kteří tak při vstupu do právního vztahu s dlužníkem mohou předpokládat rizika spojená s jeho potencionálním úpadkem.¹⁷⁰ Místem hlavních zájmů dlužníka by tedy mělo být místo, ve kterém přicházejí věřitelé s dlužníkem běžně do styku.¹⁷¹ V tomto smyslu zaručuje Nařízení ochranu legitimního očekávání věřitelů dlužníka.

Pro účely posouzení místa hlavních zájmů převažuje uvedený vnější aspekt dlužníka nad jeho vnitřním uspořádáním. Místem hlavních zájmů tedy nemůže být jiné místo, než to, které vnímají třetí osoby za místo, odkud dlužník rozhoduje a vede ústřední správu svých zájmů. Tím je zajištěna ochrana třetích osob před snahou dlužníka vyvolat v nich dojem, že se jeho zájmy nachází v jiném státě.¹⁷²

- c) **Praxe národních soudů.** V rámci praxe soudů členských států se vytvořily následující metody zjišťování *místa hlavních zájmů*:

□ „*business activity approach*“

Uvedená metoda je aplikována před soudy v rámci kontinentální Evropy. Podle ní má být místem hlavních zájmů dlužníka primárně místo objektivně zjistitelné třetími osobami. Tímto přístupem je sledována právní jistota a předvídatelnost v procesu určování příslušnosti. Uvedený přístup je v souladu s judikaturou Soudního dvora EU.¹⁷³

¹⁶⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 69.

¹⁷⁰ Zpráva, s. 13; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. prosince 2011. Rastelli Davide e C. Snc proti Jean-Charles Hidoux. Věc C-191/10. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, I-13209; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. Interedil Srl. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, s. I-09915.

¹⁷¹ WESSELS, B. The place of the registered office of a company: a cornerstone in the application of the EC Insolvency Regulation, *European Company Law* [online]. Publikováno 2006, s. 189 [cit. 25. 6. 2016] Dostupné z: <http://www.bobwessel.nl/download/europeancompanylaw.pdf>

¹⁷² MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 40.

¹⁷³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04, bod 30. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. Interedil Srl. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, s. I-09915, bod 49.

- „*mind of management approach*“

Uvedená metoda reflektuje přístup anglických soudů.¹⁷⁴ Místem hlavních zájmů má být podle ní místo, kde dlužník činí svá klíčová rozhodnutí.¹⁷⁵

4.2.2.1 Místo hlavních zájmů právnických osob

Ve vztahu ke společnostem¹⁷⁶ a/nebo právnickým osobám zakládá Nařízení vyvratitelnou domněnku, že se za jejich místo hlavních zájmů považuje jejich *sídlo*.¹⁷⁷ Touto vyvratitelnou domněnkou se snaží Nařízení s ohledem na obecnost kritéria nastaveného článkem 3 dosáhnout zjednodušení celého procesu určování příslušnosti k zahájení hlavního insolvenčního řízení proti právnickým osobám a společnostem.¹⁷⁸ Domněnka je rovněž určitou zárukou právní jistoty. Z tohoto důvodu musí být za účelem jejího vyvrácení dostatečně prokázáno, že se hlavní zájmy dlužníka nachází v jiném státě, než ve kterém se nachází sídlo. Důkazní břemeno leží na straně, která navrhuje zahájení insolvenčního řízení.¹⁷⁹

¹⁷⁴ Přístup anglických se soudů je rozebrán blíže např. v MARSHALL, J., HERROD, N. *EC Insolvency Regulation: mutual trust in operation?* [online]. Thomson Reuters, publikováno 2005 [cit. 12. 6. 2016]. Dostupné z: <http://uk.practicallaw.com/2-200-9540#>

¹⁷⁵ VAVŘINA, J., VOLNÁ, K. COMI v judikatuře českých insolvenčních soudů. *Právní rozhledy*, č. 23–24, 2012, s. 826; HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 71; WESSELS, B., MÄRKEL, B. A., KILBORN, J. *International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 125 a násl.

¹⁷⁶ Pojmem „společnosti“ se rozumí nejen společnosti obchodní, ale také takové společnosti práva občanského, které nejsou považovány za osoby právníké, přesto jim zákon přiznává právní subjektivitu (pro podrobnější výklad srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 132).

¹⁷⁷ K pojmu sídlo v české literatuře srov. např. BĚLOHLÁVEK, A. J. Pojem sídla z právního a daňového hlediska (především ve vztazích s tzv. mezinárodním prvkem). *Obchodní právo*, 2000, č. 7, s. 8–13; BĚLOHLÁVEK, A. J. Posuzování právní subjektivity některých druhů zahraničních obchodních společností osobního typu v řízeních před tuzemskými soudy a v jiných řízeních – II. *Soudce*, 2007, č. 9, s. 18–23; PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Karolinum, 1998, s. 80 a násl.

¹⁷⁸ WESSELS, B. *Current Topics of International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2004, s. 20–24.

¹⁷⁹ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 44.

a) **Přístup Soudního dvora**

Otázkou vyvratitelnosti domněnky se zabýval Soudní dvůr ve svém rozhodnutí ve věci *Interedil*.¹⁸⁰ Dlužníkem byla v původním řízení obchodní společnost Interedil založená dle italského práva. Její sídlo bylo posléze přemístěno do Velké Británie, kde byla zapsána do rejstříku společností jako zahraniční společnost.¹⁸¹ Interedil však nadále vlastnila nemovitosti nacházející se na území Itálie, k nimž později uzavřela i nájemní smlouvy. Dle Soudního dvora domněnku nelze vyvrátit za předpokladu, že se řídicí a kontrolní orgány obchodní společnosti nachází v členském státě, v němž má své sídlo, a zároveň je v tomto státě rozhodováno o její správě způsobem zjistitelným třetími osobami. Deklaroval, že lze domněnku vyvrátit pouze ve výjimečných případech a za předpokladu, že „objektivní a třetími osobami ověřitelné skutečnosti umožňují dokázat, že ve skutečnosti stav neodpovídá stavu, který má lokalizace v uvedeném sídle zrcadlit“.¹⁸² K posouzení tohoto předpokladu je třeba zohlednit skutečnosti, jako jsou například místa, kde společnost vykonává svou hospodářskou činnost, jakož i veškerá místa, kde se nachází její majetek, jestliže jsou tato místa zjistitelná pro třetí osoby.¹⁸³ Existence majetku a smluv k jeho pronájmu na území jiného členského státu je způsobila domněnku vyvrátit, pokud „celkové posouzení všech relevantních skutečností umožní způsobem ověřitelným třetími osobami dokázat, že se skutečné místo, kde je soustředěno řízení a kontrola uvedené společnosti, jakož i správa jejích zájmů nacházejí v jiném členském státě“.¹⁸⁴

Domněnku je nezbytné dále vyvrátit například u právnické osoby tzv. typu poštovní schránky, která v místě zápisu svého sídla nevykonává žádnou podnikatelskou činnost.¹⁸⁵ Jestliže bude prokázáno, že se místo hlavních zájmů tohoto subjektu skutečně nachází na území jiného členského státu, bude domněnka vyvrácena.

¹⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. *Interedil Srl*. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, I-09915.

¹⁸¹ *Tamtéž*, bod 10.

¹⁸² *Tamtéž*, bod 51.

¹⁸³ *Tamtéž*, bod 52.

¹⁸⁴ *Tamtéž*, bod 53.

¹⁸⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, *Eurofood IFSC Ltd*. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 35.

b) Přístup českých soudů

České soudy při posouzení této problematiky vychází z podrobného rozhodnutí Krajského soudu v Brně č. j. KSBR 39 INS 2466/2009-A-10.¹⁸⁶ Krajský soud se v citovaném rozhodnutí zabýval otázkou, jaké okolnosti jsou způsobilé domněnku vyvrátit. Posuzováno bylo místo hlavních zájmů společnosti se sídlem na Slovensku. Dlužník byl dceřinou společností mateřské společnosti Kordárna se sídlem v České republice. Proti dceřiné společnosti byl podán insolvenční návrh před českým soudem, konkrétně Krajským soudem v Brně. Krajský soud nejprve posuzoval svou příslušnost k zahájení insolvenčního řízení vůči společnosti se sídlem na Slovensku dle článku 3 Nařízení. Dospěl k závěru, že k zahájení tohoto řízení je příslušný pouze za předpokladu, kdy dojde k vyvrácení domněnky, která zakládá příslušnost k zahájení řízení ve prospěch soudů členského státu, v němž se nachází sídlo dlužníka.

Dle krajského soudu je možné domněnku vyvrátit pouze v případě, kdy dojde k prokázání následujících skutečností:

- a) úpádce své zájmy spravuje z území České republiky a zároveň
- b) věřitelé úpádce mají povědomí o této skutečnosti.

Krajský soud při svém rozhodování dospěl k závěru, že při určování místa hlavních zájmů jsou relevantními skutečnostmi zejména místo, ze kterého je dlužník financován a ze kterého je nastavována klíčová politika dlužníka, místo obchodního jednání s klíčovými strategickými partnery, místo správy personální politiky a správy informačních systémů, jakož i místo vedení účetnictví.

Na základě toho krajský soud uzavřel, že místo hlavních zájmů společnosti se nachází na území České republiky, přestože se její sídlo nachází na Slovensku. Rozhodujícími skutečnostmi pro vyvrácení domněnky byly následující:

- a) stát, ve kterém se nachází sídlo mateřské společnosti,
- b) místo zasedání představenstva a dozorčí rady dlužníka,

¹⁸⁶ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 14. května 2009 č. j. KSBR 39 INS 2466/2009-A-10; VAVŘINA, J., VOLNÁ, K. COMI v judikatuře českých insolvenčních soudů. *Právní rozhledy*, č. 23–24, 2012, s. 827.

- c) místo, odkud se realizuje obchodní vedení dlužníka,
- d) místo, odkud se realizuje nákup materiálu pro výrobu produktů dlužníka,
- e) místo, odkud je zajištěno financování činnosti dlužníka,
- f) místo, kde dochází k jednání s obchodními partnery dlužníka,
- g) místo, kde docházelo k jednáním o podmínkách poskytnutí úvěru ve výši 133 mil. EUR, jehož příjemcem je rovněž dlužník,
- h) místo, kde jsou udělovány souhlasy se jmenováním vedoucích zaměstnanců dlužníka do funkce a místo, kde je zajištěna správa informačních technologií dlužníka.

4.2.2.2 Místo hlavních zájmů osob fyzických

Původní Nařízení obsahovalo domněnku pouze ve vztahu k právníkům osobám a společnostem. K nalezení místa hlavních zájmů fyzických osob neposkytovalo ani žádné vodítko. Odborná literatura se shodovala na tom, že za místo hlavních zájmů fyzické osoby lze považovat místo obvyklého pobytu.¹⁸⁷ Z důvodu absence výslovné úpravy však panovaly značné nejasnosti a praxe národních soudů vykazovala nejednotnost.¹⁸⁸ Z toho důvodu byla revizí Nařízení zavedena vyvratitelná domněnka rovněž ve vztahu k osobám fyzickým. U osoby samostatně výdělečně činné se dle článku 3 odst. 1 Nařízení za místo hlavních zájmů považuje *hlavní místo jejího podnikání*, pokud není prokázán opak. Pro ostatní fyzické osoby konstruuje Nařízení vyvratitelnou domněnku, že se za místo jejich hlavních zájmů považuje jejich *obvyklé místo pobytu*.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Zpráva, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 369.

¹⁸⁸ HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 109.

¹⁸⁹ Článek 3 odst. 1 Nařízení; TETT, R., CRINSON, K. The recast EC Regulation on Insolvency Proceedings: a welcome revision. *Corporate Rescue and Insolvency* [online]. Freshfields Bruckhaus Deringer, publikováno 2015, s. 64 a násl. [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.freshfields.com/uploadedFiles/SiteWide/Campaigns/R_and_I/Content/The%20recast%20EC%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20a%20welcome%20revision.pdf

4.3 Vedlejší insolvenční řízení dle článku 3 odst. 2 a 3 Nařízení

Jak bylo shora vysvětleno, Nařízení umožňuje zahájit paralelně vedle hlavního insolvenčního řízení také řízení teritoriálně omezená. Jestliže bylo teritoriální insolvenční řízení zahájeno po okamžiku zahájení řízení hlavního, jedná se vždy o insolvenční řízení *vedlejší*. Takto zahájená řízení nenabývají univerzálních účinků jako řízení hlavní, vztahují se pouze na majetek dlužníka nacházející se na území členského státu, v němž bylo vedlejší řízení zahájeno.¹⁹⁰

4.3.1 Pravidlo pro určení příslušnosti k zahájení vedlejšího insolvenčního řízení

Článek 3 odst. 2 Nařízení umožňuje vedlejší insolvenční řízení zahájit před soudy členského státu, na jehož území se nachází *provozovna* úpadce.¹⁹¹

Článek 2 odst. 10 Nařízení definuje pojem provozovna jako *jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nebo po dobu tří měsíců před podáním návrhu na zahájení hlavního insolvenčního řízení vykonával nikoli přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských zdrojů a majetku*.¹⁹²

Rozhodující je aktivní hledisko takto nastaveného kritéria provozovny, které spočívá v existenci *nikoli přechodné hospodářské činnosti a lidských zdrojů a majetku*, jejichž prostřednictvím je výkon činnosti zajišťován. Pro účely aplikace Nařízení tedy za provozovnu nelze označit pouze dočasný či příležitostný výkon hospodářské činnosti, neboť postrádá požadavek soustavnosti činnosti.¹⁹³

Při posuzování existence lidského potenciálu by měl být zohledněn aspekt závislého výkonu práce fyzickou osobou. Požadavek výkonu hospodářské

¹⁹⁰ Bod 23 Preambule Nařízení.

¹⁹¹ Článek 3 odst. 2 Nařízení: „*Pokud jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny na území některého členského státu, jsou soudy jiného členského státu příslušné ke zahájení insolvenčního řízení proti tomuto dlužníkovi pouze tehdy, pokud má provozovnu na území tohoto jiného členského státu. Účinky takového řízení jsou omezeny na majetek, který se nachází na území tohoto členského státu.*“

¹⁹² K výkladu pojmu provozovna srov. GARCIMARTÍN, F. *The EU Insolvency Regulation Recast: Scope and Rules on Jurisdiction* [online]. RELX Group, publikováno 2016, s. 7 [cit. 18. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2752412>; ČERNOHLÁVEK, J. Existence provozovny jako předpoklad pro zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. *Právní rádce*, 2009, č. 12, s. 30–32.

¹⁹³ K výkladu pojmu provozovna srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 107.

činnosti za pomoci lidského zdroje v tomto smyslu není naplněn např. v případě činnosti obchodního zástupce dlužníka.¹⁹⁴ Sporné názory se v odborné literatuře objevují na to, zda lze za provozovnu označit logistické centrum dlužníka.¹⁹⁵ Přikláníme se ke kladnému závěru. Za předpokladu, že logistické zázemí dlužníka vykazuje stabilitu a organizovanost lidského potenciálu, není důvod ho z pojetí provozovny ve smyslu článku 2 odst. 10 Nařízení vylučovat.

Naopak pouhá existence majetku dlužníka na území jiného členského státu, než ve kterém je vedeno hlavní insolvenční řízení, nepostačuje k založení příslušnosti k zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. Jestliže se na území jiného členského státu nachází majetek dlužníka a nenachází se na něm jeho provozovna, nelze zahájit vedlejší insolvenční řízení a je nutné tento majetek zahrnout do majetkové podstaty v hlavním insolvenčním řízení.¹⁹⁶ Touto otázkou se měl možnost zabývat Soudní dvůr rovněž ve výše rozebíraném rozhodnutí ve věci *Interedil*.¹⁹⁷ Soudní dvůr dospěl k závěru, že existence majetkové hodnoty či bankovního účtu nelze považovat za existenci provozovny ve smyslu článku 2 odst. 10 Nařízení,¹⁹⁸ jelikož definice obsažená v Nařízení podmiňuje výkon hospodářské činnosti dlužníka přítomností lidských zdrojů, čímž je zajištěna určitá míra stability a organizace.¹⁹⁹

Aby byla zajištěna dostatečná míra právní jistoty a předvídatelnosti, mají být při posuzování provozovny dlužníka stejně jako v případě jeho místa hlavních zájmů brány v potaz pouze objektivní a třetími osobami zjištěné skutečnosti.²⁰⁰

Na rozdíl od definice obsažené například v Nařízení Brusel I bis, která má za cíl poskytnout vyváženou ochranu všech účastníků sporu, z pojetí provozovny obsažené v Nařízení je patrná preference ochránit věřitele, třebaže na úkor jejich dlužníka.²⁰¹

¹⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 108.

¹⁹⁵ *Taméž*, s. 109

¹⁹⁶ *Zpráva*, s. 58.

¹⁹⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. *Interedil Srl*. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, s. I-09915.

¹⁹⁸ Dříve článek 2 písm. h) Nařízení č. 1346/2000.

¹⁹⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. *Interedil Srl*. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, s. I-09915, bod 61.

²⁰⁰ *Taméž*, bod 62.

²⁰¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 107.

Nařízení vybavuje aktivní legitimaci k podání návrhu na zahájení vedlejšího insolvenčního řízení insolvenčního správce, který byl jmenován v hlavním insolvenčním řízení.²⁰² Další okruh legitimovaných osob ponechává Nařízení k určení právu státu, v němž má být řízení zahájeno.²⁰³

Podle národních zpráv v tomto ohledu nečiní pojem provozovna národním soudům žádné obtíže.²⁰⁴

4.4 Místní insolvenční řízení dle článku 3 odst. 2 a 4 Nařízení

Nařízení umožňuje ve výjimečných případech zahájit teritoriálně omezené insolvenční řízení před zahájením samotného hlavního insolvenčního řízení. Takto zahájená řízení jsou označována jako *místní*. Stejně jako vedlejší insolvenční řízení je řízení místní vybaveno účinky na majetek nacházející se na území státu, ve kterém bylo zahájeno.²⁰⁵

Jak bylo shora uvedeno, Nařízení může být aplikováno pouze v případě, že se centrum hlavních zájmů dlužníka nachází na území některého ze členských států. Jestliže se hlavní zájmy dlužníka soustředí mimo území těchto států, nelze vůči části majetku dlužníka nacházející se na území některého ze členských států zahájit ani místní insolvenční řízení ve smyslu článku 3 odst. 4 Nařízení.

Podmínka existence provozovny dlužníka ve státě, v němž má být řízení zahájeno, platí rovněž ve vztahu k řízením místním.²⁰⁶ Stejně tak existence majetku dlužníka na území některého ze členských států není dostačující pro založení příslušnosti jeho soudů k zahájení místního insolvenčního řízení.²⁰⁷

²⁰² Článek 37 odst. 1 písm. a) Nařízení.

²⁰³ Článek 37 odst. 1 písm. b) Nařízení.

²⁰⁴ HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 103.

²⁰⁵ Zpráva, s. 58.

²⁰⁶ Článek 3 odst. 2 Nařízení.

²⁰⁷ Zpráva, s. 59.

4.4.1 Podmínky zahájení místního insolvenčního řízení

Kromě existence provozovny dlužníka na území státu, v němž má být místní insolvenční řízení zahájeno stanoví Nařízení další alternativní podmínky:

- a) právo členského státu, v němž se soustředí hlavní zájmy dlužníka, nepovoluje zahájit hlavní insolvenční řízení ve smyslu článku 3 odst. 1 Nařízení; nebo
- b) navrhovatelem zahájení místního insolvenčního řízení je:
 - věřitel, kterému vznikla pohledávka z provozu dotčené provozovny dlužníka anebo v jeho souvislosti; nebo
 - veřejný orgán aktivně legitimovaný k podání návrhu na insolvenční řízení dle práva státu, v němž se tato provozovna nachází.

A contrario, jestliže není splněna alespoň některá z těchto vyčtených alternativních podmínek, není možné ve státě, v němž se nachází provozovna dlužníka, zahájit místní insolvenční řízení. V takovém případě bude nutné vyčkat na zahájení hlavního insolvenčního řízení a poté ve státě, v němž se nachází provozovna dlužníka, zahájit řízení vedlejší.

Nařízení se těmito podmínkami snaží omezit počet místních insolvenčních řízení na míru nezbytně nutnou.²⁰⁸ Takto nastavené podmínky mají zabránit nekalému taktizování věřitelů, kteří nemají žádné spojení se státem, před jehož soudy byl návrh na zahájení řízení podán.²⁰⁹ Přísnými podmínkami se snaží omezit rovněž rozdělování majetku dlužníka bez dostatečného přístupu k tomuto řízení ostatních věřitelů.

Nařízení neposkytuje žádné vodítko k interpretaci pojmu *pohledávka vzniklá v souvislosti s provozem provozovny*. Někteří autoři se však za účelem jeho výkladu odkazují na judikaturu osvětlující článek 7 odst. 5 Nařízení Brusel I bis,²¹⁰ proto v této otázce odkazujeme na příslušnou judikaturu Soudního dvora.

²⁰⁸ Bod 37 Preambule Nařízení.

²⁰⁹ MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 43.

²¹⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 183.

4.5 Žaloby přímo vyplývající z insolvenčního řízení a úzce s ním související

Za žaloby, které přímo vyplývají z insolvenčního řízení anebo s ním úzce souvisejí, lze označit např. žaloby vylučovací²¹¹ nebo žaloby směřující proti přesunům majetku dlužníka, kterými dochází ke krácení majetkové podstaty na újmu všech jeho věřitelů participujících na řešení jeho úpadku v insolvenčním řízení.²¹²

Otázka, zda tyto žaloby spadají do rozsahu působnosti Nařízení, byla předmětem dlouhodobé diskuze.²¹³ Povahou těchto žalob se měl Soudní dvůr EU možnost zabývat již ve svých rozhodnutích ve věci *Gourdain*,²¹⁴ *Deko Marty*.²¹⁵ Podle něj jsou soudy členského státu, v němž je vedeno insolvenční řízení, příslušné rovněž k projednání odpůrcí žaloby podané v rámci insolvenčního řízení.²¹⁶ V jednom ze svých novějších rozhodnutí Soudní dvůr posuzoval, zda jsou tyto závěry použitelné rovněž ve vztahu k vedlejším insolvenčním řízením.²¹⁷ Dospěl k závěru, že soudy členského státu, ve kterém bylo zahájeno vedlejší insolvenční řízení dle článku 3 odst. 2, jsou příslušné k rozhodnutí o určení majetku, na který se tyto účinky vedlejšího insolvenčního řízení vztahují.²¹⁸ Tyto soudy jsou k rozhodnutí dané otázky příslušné souběžně se soudy členského státu, v němž bylo zahájeno řízení hlavní.²¹⁹

Nová úprava zakotvená v článku 6 Nařízení reflektuje závěry Soudního dvora EU. Výslovné přijetí této úpravy má za cíl upřesnit hranici mezi Nařízením

²¹¹ Návrh Revize, s. 6.

²¹² BERGLUND, M. *Cross-border Enforcement of Claims in the EU: History, Present Time and Future*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, s. 51.

²¹³ Viz FILANOVÁ, S. Příslušnost k rozhodnutí o odpůrcí žalobě (Actio Pauliana) podané v insolvenčním řízení dle Nařízení 1346/2000. In *DNY PRÁVA 2014 – DAYS OF LAW 2014: Evropské mezinárodní právo soukromé: teorie vs. praxe*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 66–80.

²¹⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. února 1979. Henri Gourdain proti Franz Nadler. Věc C-133/78. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1979, 00733.

²¹⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. února 2009. Christopher Seagon proti Deko Marty Belgium NV. Věc C-339/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2009, I-00767.

²¹⁶ *Tamtéž*, bod 28.

²¹⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. června 2015. Comité d'entreprise de Nortel Networks a další. Věc C-649/13.

²¹⁸ *Tamtéž*, bod 38.

²¹⁹ *Tamtéž*, bod 46.

a Nařízením Brusel I bis, jehož působnost pokrývá ostatní žaloby nesouvisějící s úpadkem.²²⁰

K projednání těchto žalob jsou příslušné soudy státu, na jehož území došlo k zahájení insolvenčního řízení dle článku 3 Nařízení.²²¹ Soustředění všech žalob souvisejících s insolvenčním řízením před soudy členského státu, který hlavní řízení zahájil, má za cíl posílit základní účel Nařízení, tj. zvýšit účinnost a rychlost průběhu insolvenčních řízení.²²² Podporuje rovněž snahu v boji proti nekalým přesunům majetku dlužníka na území jiných členských států.²²³

Nařízení pamatuje rovněž na situaci, kdy je proti těmž žalovanému podána kromě žaloby uvedené v článku 6 odst. 1 také žaloba, jejíž projednání spadá do příslušnosti soudu určené dle jurisdikčních pravidel Nařízení Brusel I bis. Nařízení opravňuje insolvenčního správce podat obě tyto žaloby k soudu členského státu, v němž má žalovaný své bydliště.²²⁴ Tímto pravidlem se Nařízení snaží zabránit nežádoucímu vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí.

4.6 Konflikt příslušností

Preambule Nařízení nově výslovně předvídá řešení sporu dvou soudů různých členských států, které se považují za příslušné dle článku 3 odst. 1 Nařízení k zahájení insolvenčního řízení proti těmž dlužníku. V souladu se zásadou vzájemné důvěry členských států by mělo být rozhodnutí soudu, jímž došlo k zahájení insolvenčního řízení dříve, automaticky uznáno na území všech ostatních členských států.²²⁵ Z článku 19 odst. 1 Nařízení vyplývá tzv. pravidlo přednosti, které stanoví, že insolvenční řízení zahájené

²²⁰ Návrh Revize, s. 20.

²²¹ Článek 6 odst. 1 Nařízení.

²²² Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. února 2009. Christopher Seagon proti Deko Marty Belgium NV. Věc C-339/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2009, I-00767, bod 22.

²²³ *Taméž*, bod 23-24.

²²⁴ Článek 6 odst. 2 Nařízení.

²²⁵ Bod 65 Preambule Nařízení; před výslovnou úpravou byla zásada přednosti prvního insolvenčního řízení pouze předmětem rozborů v odborné literatuře (srov. např. PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 309; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 372).

v jednom ze členských států má být uznáno ve všech ostatních státech okamžikem, kdy nabude účinnosti rozhodnutí o zahájení řízení ve státě jeho vydání.²²⁶

4.7 Zneužití pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti

Jedním ze základních cílů Nařízení je zabránit podnikům motivujícím dotčené osoby převádět majetek či soudní řízení z některého členského státu do jiného. Nastavením pevných pravidel pro určení mezinárodní příslušnosti se snaží zamezit zúčastněným subjektům zneužívat jevu *forum shopping* za účelem získání výhodnějšího postavení.²²⁷ Činí tak prostřednictvím eliminace podnětů, které by mohly motivovat zúčastněné strany k manipulaci s majetkem či soudním řízením. Nařízení pro založení příslušnosti soudu k zahájení insolvenčního řízení zavedlo kritérium, jehož existenci nemůže zúčastněná osoba za účelem založení výhodnější jurisdikce tak snadno ovlivnit. Ukázalo se, že tento nástroj není dostačující a neodrazuje subjekty vyhledávat výhodnější soudní příslušnost prostřednictvím nekalého přesouvání místa hlavních zájmů do jiného členského státu.²²⁸

²²⁶ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. ledna 2010. MG Probud Gdynia. Věc C-444/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2010, s. I-00417, bod 27.

²²⁷ Bod 5 Preambule Nařízení; k tomuto jevu v oblasti insolvenčního práva srov. např. FERIA, R., VOGENAUER, S. *Prohibition of Abuse of Law: A New General Principle of EU Law?* Oxford: Hart Publishing, 2011. 636 s.; Eidenmueller, H. Abuse of Law in the Context of European Insolvency Law. *European Company and Financial Law Review* [online]. RELX Group, publikováno 2009. 23 s. [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1353932; SCHLAEFER, G. F. *Forum Shopping under the Regime of the European Insolvency Regulation* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2010, [cit. 7. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.iiiglobal.org/component/jdownloads/finish/39/5922.html>; RUDBORDEH, A. A. *An analysis and hypothesis on forum shopping in insolvency law: From the European Insolvency Regulation to its Recast* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2016 [cit. 4. 9. 2016]. Dostupné z: [https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/RUDBORDEH,%20Amir%20-%20An%20Analysis%20%26%20Hypothesis%20on%20Forum%20Shopping%20in%20Insolvency%20Law%20\(EU\).pdf](https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/RUDBORDEH,%20Amir%20-%20An%20Analysis%20%26%20Hypothesis%20on%20Forum%20Shopping%20in%20Insolvency%20Law%20(EU).pdf); RINGE, W. G. Forum Shopping under the EU Insolvency Regulation. *European Business Organization Law Review*. 2008, č. 9, s. 579–620; MUCCIARELLI, F. M. *The unavoidable persistence of forum shopping in European insolvency law* [online]. CFMS, SOAS University of London, publikováno 2013 [cit. 25. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.cefims.ac.uk/documents/research-113.pdf>; MAHDALOVÁ, S. Zákaz obcházení zákona jako obecný princip MPS a jeho význam v oblasti evropského insolvenčního práva. In *DNY PRÁVA 2015*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 130–144.

²²⁸ Návrh Revize, s. 2-3.

Dle Soudního dvora je rozhodným okamžikem pro posouzení místa hlavních zájmů dlužníka doba podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení.²²⁹ Jestliže dojde k jeho přesunu po tomto okamžiku, zůstane příslušnost soudu zachována. Tím je zamezeno dlužníkovi manipulovat s místem svých hlavních zájmů mezi podáním návrhu a vydáním rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení a tím založit příslušnost pro něj výhodného soudu.²³⁰ Problémy v praxi tedy způsobují přesuny uskutečněné ještě před okamžikem podání insolvenčního návrhu. Přestože jsou takové přesuny chráněny svobodou usazování,²³¹ její ochrana není absolutní a obecný zájem na ochraně věřitelů ospravedlňuje připuštění určitých omezení.²³² Jak bylo výše uvedeno, revize Nařízení vyjasňuje pravidla o příslušnosti ve vztahu k fyzickým osobám. Nadto zavádí časové omezení použitelnosti domněnek konstruovaných článkem 3 Nařízení. V souladu s jeho novým zněním nelze vyvratitelnou domněnku sídla a hlavního místa podnikání použít v případě, že došlo k jejich přesunu v době 3 měsíců před okamžikem podání insolvenčního návrhu. Použitelnost domněnky stanovené vůči nepodnikajícím fyzickým osobám Nařízení vylučuje, jestliže k přesunu místa hlavních zájmů došlo 6 měsíců před podáním návrhu.²³³ V případě, že v rámci tohoto časového omezení dojde kupříkladu k přesunu sídla dlužníka, nelze automaticky použít vyvratitelnou domněnku sídla a soud musí zkoumat skutečné místo hlavních zájmů dlužníka. Vedle tohoto nástroje revize zdokonalila procesní rámec pro stanovení příslušnosti tím, že zavedla pravidla pro její přezkoumání.

4.8 Přezkum příslušnosti dle článků 4 a 5 Nařízení

Kromě automatického uznání dříve zahájeného hlavního insolvenčního řízení vyžaduje zásada vzájemné důvěry, aby soud, kterému byl podán

²²⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. ledna 2014. Ralph Schmid proti Lilly Hertel. Věc C-328/12; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. ledna 2006. Susanne Staubitz-Schreiber. Věc C-1/04. In: Sběrka soudních rozhodnutí. 2006, I-00701, bod 29.

²³⁰ *Taméž*, bod 25.

²³¹ Články 49–55 SFEU.

²³² LATÉLLA, D. The COMI Concept in the Revision of the European Insolvency Regulation. *European Company and Financial Law Review Forthcoming* [online]. RELX Group, publikováno 2013, s. 14 [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2336470

²³³ Článek 3 odst. 1 Nařízení.

insolvenční návrh, ověřil svou vlastní příslušnost dle článku 3 odst. 1 Nařízení.²³⁴ Tento soud má povinnost přezkoumat, zda se hlavní zájmy dlužníka nacházejí na území tohoto členského státu. Revize povinnost soudů přezkoumat *ex officio* svou příslušnost zavedla výslovně článkem 4 odst. 1. Již před jejím přijetím však byla tato povinnost deklarována Soudním dvorem.²³⁵ Nařízení dále stanoví, že soudy musí v rámci svého rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení v režimu Nařízení uvést výslovně důvody, které jejich příslušnost zakládají, a zároveň, zda se jedná o hlavní či teritoriálně omezené insolvenční řízení.²³⁶

V případě, že by nebylo vydáno soudní rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, zakládá Nařízení členským státům oprávnění pověřit insolvenčního správce, jmenovaného v takto zahájeném řízení, k přezkumu příslušnosti soudů státu zahájení řízení ve smyslu článku 3 Nařízení. Jestliže insolvenční správce dospěje ke kladnému závěru, je povinen uvést důvody, na nichž se příslušnost zakládá a rovněž uvést, zda se jedná o hlavní či teritoriálně omezené insolvenční řízení.²³⁷

Novinkou je také možnost dlužníka či jakéhokoli jeho věřitele napadnout u soudu rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení z důvodu jeho nepřislušnosti dle článku 3 Nařízení.²³⁸ Jiné osoby mohou příslušnost napadnout pouze tehdy, jestliže tak stanoví vnitrostátní právo.²³⁹ Původní verze Nařízení nestanovila žádnou možnost napadnout i zjevně nesprávné posouzení místa hlavních zájmů. Nové Nařízení tak přináší značné zvýhodnění pozice dlužníka či jeho věřitelů.²⁴⁰ Konkrétní soud, u něhož lze rozhodnutí rozporovat,

²³⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: Sběrka soudních rozhodnutí. 2006, s. I-03813, bod 41-42; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. ledna 2010. MG Probud Gdynia. Věc C-444/07. In: *Sběrka soudních rozhodnutí*. 2010, s. I-00417, bod 29.

²³⁵ *Tamtéž*.

²³⁶ Článek 4 odst. 1 Nařízení.

²³⁷ Článek 4 odst. 2 Nařízení.

²³⁸ Článek 5 odst. 1 Nařízení.

²³⁹ Článek 5 odst. 2 Nařízení.

²⁴⁰ Srov. RUDBORDEH, A. A. *An analysis and hypothesis on forum shopping in insolvency law: From the European Insolvency Regulation to its Recast* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2016, s. 56 a násl. [cit. 4. 9. 2016]. Dostupné z: [https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/RUDBORDEH,%20Amir%20-%20An%20Analysis%20%26%20Hypothesis%20on%20Forum%20Shopping%20in%20Insolvency%20Law%20\(EU\).pdf](https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/RUDBORDEH,%20Amir%20-%20An%20Analysis%20%26%20Hypothesis%20on%20Forum%20Shopping%20in%20Insolvency%20Law%20(EU).pdf)

jakož i lhůtu k uplatnění tohoto práva, stanoví vnitrostátní právo státu zahájení předmětného řízení.²⁴¹

4.9 Závěr

V kapitole jsme podrobili rozboru jednotlivá pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti k zahájení hlavního, vedlejšího i místního insolvenčního řízení. Dospěli jsme k závěru, že revize vyjasnila pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti k zahájení insolvenčních řízení a rovněž k projednání žalob, které s nimi souvisejí. Přispěla zejména přijetím výslovné definice hlavního kritéria k založení příslušnosti k zajištění právní jistoty a předvídatelnosti. Konstrukce vyvratitelných domněnek zajistí urychlení procesu posouzení místa hlavních zájmů nejen právnických, ale nově také osob fyzických. Za účelem zabránění manipulace se soudní příslušností s vidinou získání co nejuvhodnější jurisdikce zavedla revize časové omezení použitelnosti vyvratitelných domněnek. Jejich aplikace bude vyloučena v případech, kdy dlužník přesune své sídlo, hlavní místo podnikání či obvyklé místo pobytu v Nařízení nastavené době před zahájením řízení. Soud v takových případech bude muset posoudit skutečné místo hlavních zájmů. Nadto revize zavedla nová výslovná pravidla pro přezkum rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, která mimo jiné vybavují osoby zúčastněné na kolektivním procesu zárukami proti libovůli orgánů či jejich nesprávnému posouzení příslušnosti dle článku 3.

²⁴¹ Článek 24 odst. 1 písm. j) Nařízení.

5 UZNÁVÁNÍ CIZÍCH INSOLVENČNÍCH ŘÍZENÍ

5.1 Úvod

Princip univerzality hlavních insolvenčních řízení, zahájených v režimu článku 3 odst. 1 Nařízení, implikuje uznání těchto řízení a jejich účinků na území ostatních členských států. Za účelem garance tohoto principu nastavilo Nařízení mechanismus pro automatické uznávání těchto řízení ve všech členských státech.²⁴² Podle článku 19 odst. 1 Nařízení jsou rozhodnutí o zahájení insolvenčních řízení uznávána ve všech ostatních členských státech okamžikem, kdy se stanou účinnými ve státě jejich vydání.

Rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení mají v ostatních členských státech stejné účinky jako dle práva státu jeho vydání. Uznání nevyžaduje žádné uznávací řízení ani zvláštní rozhodnutí orgánů státu uznání.²⁴³

²⁴² Články 19 až 23 Nařízení; k výkladu o uznání insolvenčních řízení srov. např. Zpráva, s. 92 a násl.; BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 557 a násl.; KOLMANN, S. *Europäisches internationales Insolvenzrecht - Die Verordnung (EG) Nr. 1346/2000 über Insolvenzverfahren* [online]. The European Legal Forum, 2002, s. 173 a násl. [cit. 5. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.simons-law.com/library/pdf/d/287.pdf>; PANNEN, K. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, s. 310 a násl.; PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 302 a násl.; PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 193 a násl.; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 185 a násl.; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 420 a násl.; DUURSMÁ-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMÁ, D., CHALUPSKÝ, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 352 a násl.; MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 67 a násl.; BRODEC, J. Uznání zahraničního rozhodnutí o zahájení konkursního řízení v rámci EU a některé s tím spojené otázky dle českého právního řádu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 12, s. 437–445.

²⁴³ Článek 20 odst. 1 Nařízení; SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 55; MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 76; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 188.

Nabývá automatických účinků, jakoby se jednalo o tuzemské rozhodnutí. Pro uznání rozhodnutí není vyžadována ani vzájemnost. Uznání je projevem zásady vzájemné důvěry mezi členskými státy.²⁴⁴

Z formulace „rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení učiněné soudem členského státu, který je příslušný podle článku 3, je uznáváno (...)“ by se mohlo jevit, že soud státu uznání má právo z vlastní iniciativy přezkoumávat příslušnost soudu státu vydání rozhodnutí v souladu s článkem 3 Nařízení. Tato implikace by však byla mylná. Soudy členských států musí uznat rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení jiného členského státu, aniž by mohly přezkoumat jeho příslušnost.²⁴⁵ Správné založení příslušnosti soudu na základě článku 3 Nařízení není předpokladem pro uznání rozhodnutí o zahájení řízení před tímto soudem.²⁴⁶ Orgány státu uznání pouze zkoumají, zda byly splněny podmínky pro uznání předmětného rozhodnutí dle článku 19 a násl. Nařízení.²⁴⁷ K přezkumu příslušnosti soudů členského státu vydání rozhodnutí může dojít pouze v souladu s články 4 a 5 Nařízení, které byly rozebrány v předchozí kapitole.

Rozhodnutí o zahájení řízení mají být uznána i v případech, kdy právo státu uznání nepřiznává dotčenému úpadci insolvenční způsobilost.²⁴⁸ Nezpůsobilost dlužníka stát se subjektem insolvenčního řízení dle práva státu uznání nemůže představovat důvod pro odepření uznání zahájení řízení proti tomuto dlužníku v jiném členském státě.²⁴⁹ Pouze soudy členského státu, v němž se soustředí hlavní zájmy dlužníka, jsou příslušné proti tomuto dlužníku zahájit insolvenční řízení. Proto také právo nejúžeji spojeno s tímto dlužníkem je rozhodné pro otázku, zda v jeho případě může být rozhodnuto o úpadku.²⁵⁰ Jestliže právo státu uznání nevybavuje dlužníka v hlavním insolvenčním řízení insolvenční způsobilostí, jsou soudy tohoto

²⁴⁴ Bod 65 Preambule Nařízení.

²⁴⁵ Bod 65 Preambule Nařízení; SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar.* Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 56; PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law).* Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 308.

²⁴⁶ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law).* Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 309.

²⁴⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2007, s. 560.

²⁴⁸ Článek 19 odst. 1 věta druhá Nařízení.

²⁴⁹ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice.* The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 190; Zpráva, s. 93–94.

²⁵⁰ *Tamtéž*, s. 190

členského státu povinny uznat zahájení tohoto řízení, nejsou však povinny proti němu zahájit řízení vedlejší. Podmínky pro zahájení vedlejšího řízení jsou podřízeny právům toho státu, v němž má být zahájeno.²⁵¹

5.2 Okruh rozhodnutí, která podléhají uznání v režimu Nařízení

Mechanismus uznávání nastavený články 19 a násl. Nařízení se vztahuje na:

- a) rozhodnutí o zahájení insolvenčních řízení dle článku 3 Nařízení;
- b) rozhodnutí související s průběhem či skončením řízení a schválená vyrovnání, která vydal soud, jenž zahájil řízení uznané dle článku 19 Nařízení (např. rozhodnutí o vyloučení věci z majetkové podstaty či o jejím vydání do majetkové podstaty);
- c) rozhodnutí přímo vyplývající z insolvenčního řízení anebo s ním úzce související (tato rozhodnutí mohou být vydána i jiným soudem, než je soud uvedený v předchozím odstavci);
- d) rozhodnutí týkající se ochranných opatření vydaných po podání insolvenčního návrhu anebo v jeho souvislosti.

Výkon rozhodnutí uvedených pod písm. b) až d) podléhá úpravě zakotvené v člancích 39 až 44 a 47 až 57 Nařízení Brusel I bis. Jiná rozhodnutí, než která jsou vyčtena pod písm. a) až d), jsou jak uznávána, tak vykonávána v režimu Nařízení Brusel I bis.

5.3 Podmínky uznání

Podmínky pro uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení dle článku 19 a násl. Nařízení jsou následující:

- a) **Rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení.** Tímto rozhodnutím se rozumí rozhodnutí, jímž se insolvenční řízení zahajuje nebo se jeho zahájení potvrzuje. Může se jednat také o rozhodnutí o jmenování insolvenčního správce.²⁵² Na tomto místě je nutno připomenout, že se musí jednat o zahájení insolvenčního řízení, které spadá do věcné

²⁵¹ Článek 35 Nařízení.

²⁵² Článek 2 odst. 7 Nařízení.

působnosti Nařízení ve smyslu článku 1 ve spojení s Přílohou A.²⁵³ V tomto ohledu odkazujeme na výše uvedený podrobnější výklad k insolvenčním řízením. Insolvenční řízení, která nespadají do věcné působnosti Nařízení, by neměla bránit uznání řízení, která pokrývá, třebaže byla zahájena dříve.²⁵⁴

Obecné pravidlo automatického uznání insolvenčních řízení je aplikovatelné na veškerá insolvenční řízení zahájena v režimu Nařízení, tj. hlavní, vedlejší i místní. U teritoriálně omezených řízení se však účinky řízení omezují na majetek nacházející se na území státu jejich zahájení (viz níže).²⁵⁵

- b) **Účinnost rozhodnutí.** Automatický účinek rozhodnutí je vázán na jeho účinnost ve státě, v němž bylo vydáno.²⁵⁶ Rozhodnutí tedy musí splňovat podmínky pro nabytí účinnosti nastavené právním řádem státu jeho vydání. Uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení nelze odeprít jako neúčinné v případě, kdy absentuje doložka právní moci/vykonatelnosti, aniž by ji tento právní řád používal.²⁵⁷ Podle Nařízení je okamžikem zahájení insolvenčního řízení nutno rozumět okamžik, kdy rozhodnutí o zahájení nabude účinnosti, bez ohledu na to, zda se jedná o konečné rozhodnutí.²⁵⁸
- c) **Rozhodnutí soudu.** Článek 19 Nařízení není uveden ve výčtu článků, v jejichž textu je nutné vykládat pojem *soud* restriktivně, tj. jako soudní orgán.²⁵⁹ Naopak, rozhodnutí uznatelné dle citovaného článku nemusí být nutně vydáno soudním orgánem, nýbrž jakýmkoli jiným subjektem, který je podle *lex fori concursus* příslušný k jeho zahájení.²⁶⁰ V této souvislosti je nutné zmínit například Velkou Británii, kde je insolvenční řízení v zásadě soukromoprávní povahy, v němž má soud oproti insolvenčnímu správci značně omezené pravomoci.

²⁵³ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 421.

²⁵⁴ Zpráva, s. 93.

²⁵⁵ Tamtéž; BALZ, M. Das neue Europäische insolvenzübereinkommen. ZIP, 1996, s. 951.

²⁵⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 561–562.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ Článek 2 odst. 8 Nařízení.

²⁵⁹ Srov. článek 2 odst. 6 písm. i) Nařízení.

²⁶⁰ Srov. článek 2 odst. 6 písm. ii) Nařízení.

U některých typů řízení je k jeho zahájení oprávněn dokonce sám statutární orgán dlužníka či jeho valná hromada.²⁶¹

5.4 Následky uznání hlavního insolvenčního řízení

Právním následkem uznání hlavního insolvenčního řízení je rozšíření účinků uznávaného řízení na území všech ostatních členských států. Tyto účinky jsou determinovány právem státu, který insolvenční řízení zahájil, nikoli státu uznání.²⁶² V subjektivním smyslu dochází uznáním ke vzniku práv a povinností subjektů, které se k řízení vztahují (např. právo věřitele přihlásit své pohledávky, povinnost soudu informovat známé zahraniční věřitele dlužníka, atd.). V objektivním smyslu se uznané řízení vztahuje na veškerý majetek dlužníka nacházející se na území členských států, jestliže podle práva rozhodného spadá do majetkové podstaty.²⁶³ V odborné literatuře se v této souvislosti objevuje výraz *rozšířených účinků* rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení.²⁶⁴ Jedná se o přímý projev již zmiňované základní zásady ovládající oblast mezinárodního insolvenčního práva, tj. zásady univerzality.²⁶⁵

5.5 Uznání teritoriálně omezených insolvenčních řízení

Uznání hlavního insolvenčního řízení nevylučuje zahájení řízení vedlejšího v jiném členském státě.²⁶⁶ Z toho plyne, že účinky hlavního insolvenčního řízení mohou být v jiném členském státě omezeny zahájením vedlejšího insolvenčního řízení dle článku 3 odst. 2 Nařízení.²⁶⁷ Hlavní insolvenční řízení se nevztahuje na majetek dlužníka, který je pojat v majetkové podstatě vedlejšího insolvenčního řízení zahájeného v jiném členském státě, než státě

²⁶¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 95–96.

²⁶² Článek 7 Nařízení.

²⁶³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 559.

²⁶⁴ DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 364–365, PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 198; Zpráva, s. 96.

²⁶⁵ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 85.

²⁶⁶ Článek 19 odst. 3 Nařízení

²⁶⁷ Článek 20 odst. 1 Nařízení.

zahájení řízení hlavního.²⁶⁸ Účelem zahájení vedlejšího insolvenčního řízení je mimo jiné *ochrana místních zájmů*. Za tímto účelem se má na vedlejší insolvenční řízení aplikovat právní řád státu zahájení tohoto vedlejšího řízení.²⁶⁹ Nadto může vedlejší insolvenční řízení umožnit efektivnější správu dlužníkovy majetku,²⁷⁰ přičemž interference účinků hlavního insolvenčního řízení by mohla tento účel zmařit. Na druhou stranu, vedlejší insolvenční řízení bude ovlivněno nezbytnou koordinací insolvenčních řízení, která bude projednána níže v samostatné kapitole.

Účinky vedlejších a místních insolvenčních řízení nemohou být na základě článku 19 Nařízení rozšířeny na majetek nacházející na území jiných členských států, než ve kterých jsou tato řízení zahájena.²⁷¹ Účinky těchto řízení nemohou být ani v jiných členských státech napadány.²⁷² Nadto, jestliže zahájení těchto řízení omezuje práva věřitelů úpadce, má omezení účinky na majetek nacházející se na území jiného státu pouze vůči věřitelům, kteří s tím souhlasili. Takovým omezením se rozumí zejména odklad platby či prominutí dluhu.²⁷³

Pravomoce insolvenčního správce jmenovaného v hlavním insolvenčním řízení ve vztahu k vedlejšímu řízení nezanikají, může vykonávat své pravomoci na území státu zahájení vedlejšího řízení, pokud nebudou v rozporu s pravomocemi správce jmenovaného v řízení vedlejším.²⁷⁴

5.6 Odepření uznání pro rozpor s veřejným pořádkem

Institut výhrady veřejného pořádku bývá tradičně vnímán nejen jako záruka proti značné nespravedlnosti, ale také jako způsob implementace evropského

²⁶⁸ MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 76.

²⁶⁹ Bod 68 Preambule Nařízení.

²⁷⁰ Bod 40 Preambule Nařízení.

²⁷¹ MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 77.

²⁷² Viz WESSELS, B. Contracting Out of Secondary Insolvency Proceedings: The Main Liquidator's Undertaking in the Meaning of Article 18 in the Proposal to Amend the EU Insolvency Regulation. *Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law*, 2014, č. 1, s. 70 a násl.

²⁷³ Článek 20 odst. 2 Nařízení.

²⁷⁴ BÉLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 583.

a národních standardů spravedlnosti do přeshraničního kontextu.²⁷⁵ Výhrada veřejného pořádku představuje překážku volného pohybu rozsudků napříč Evropskou unií.²⁷⁶ Za účelem zajištění účinnosti a efektivnosti přeshraničních insolvenčních řízení by důvody pro odepření uznání insolvenčních řízení napříč členskými státy měly být omezeny na minimum.²⁷⁷ Nařízení stanoví oprávnění kteréhokoliv členského státu odepřít uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení v jiném členském státě anebo výkon s tímto řízením souvisejícího rozhodnutí v případě, že by se uznání či výkon přičily veřejnému pořádku tohoto členského státu.²⁷⁸ Článek 33 lze použít toliko při uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení v jiném členském státě. Nelze jej použít vůči aplikaci práva rozhodného. Uplatněním výhrady veřejného pořádku nenabývá insolvenční řízení ve vztahu k uznávajícímu státu účinky. Majetková podstata tedy nepokrývá majetek nacházející se na jeho území.

Účelem výhrady veřejného pořádku je ochránit základní hodnoty jako např. lidská a jiná ústavně zaručená práva. Veřejný pořádek pokrývá základní hodnoty plynoucí jak z hmotného, tak procesního práva.²⁷⁹

Z pohledu procesního chrání veřejný pořádek právo na spravedlivý proces dlužníka i jeho věřitelů. V unijním právu je právo na spravedlivý proces

²⁷⁵ K institutu výhrady veřejného pořádku v české literatuře srov. KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, s. 191 a násl.; ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. Kolizní smluvní právo, výhrada veřejného pořádku a mezinárodně kogentní normy. *Právník*, 2002, č. 5, s. 14–35; BĚLOHLÁVEK, A. J. Public Policy and Public Interest in International Law and EU Law. In: BĚLOHLÁVEK, A., ROZEHNALOVÁ, N., ČERNÝ, F. *Czech Yearbook of International Law - Public Policy and Ordre Public - 2012*. New York: Juris Publishing, Inc., 2012, 125 s.; BRODEC, J. Pojem „evropský veřejný pořádek“ v judikatuře ESD a ÚS ČR. *Jurisprudence*, 2006, č. 8, s. 7–13.

²⁷⁶ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. března 2000. Krombach proti Bamburgi. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, body 19 a 21; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 62.

²⁷⁷ Bod 65 Preamble Nařízení.

²⁷⁸ Článek 33 Nařízení.

²⁷⁹ HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation)* JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4). München: C. H. Beck, 2014, s. 269.

uznáno za obecnou právní zásadu.²⁸⁰ Vychází z ústavních tradic společných jednotlivým členským státům a také z Evropské úmluvy o lidských právech a základních svobodách.²⁸¹ Soudní dvůr při výkladu pojmu veřejný pořádek v kontextu uznávání insolvenčních řízení deklaroval, že součástí průběhu spravedlivého procesu je neodmyslitelně právo na obdržení procesní písemnosti a právo být vyslechnut. Významné místo v insolvenčním řízení zaujímá zásada „rovnosti zbraní“, která věřitelům dlužníka garantuje rovné příležitosti účastnit se na tomto kolektivním procesu. Omezení tohoto práva musí sledovat legitimní cíl a musí být řádně odůvodněno. Před aplikací výhrady musí soud posoudit veškeré okolnosti případu, např. zda měla strana dostačnou příležitost být slyšena.²⁸²

Z pohledu hmotněprávního se v oblasti insolvenčního práva obsah veřejného pořádku skládá ze: a) zákazu diskriminace (zejména dle národnosti v souladu s článkem 18 SFEU) a b) principu ochrany soukromého vlastnictví. V tomto smyslu by mohlo dojít k odepření uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, kterým by došlo k majetkovému krácení čistě zahraničních věřitelů.²⁸³

5.6.1 Posouzení veřejného pořádku

Při posouzení veřejného pořádku ve smyslu článku 33 Nařízení by měly být brány v úvahu následující skutečnosti:

- a) **Koncepční limity.** Veřejný pořádek je založen na fundamentálních principech práva státu uznání rozhodnutí o zahájení řízení, proto nemá v rámci Evropské unie nutně jednotný koncept. Skutečnost, že členské státy sdílí stejné základní hodnoty, které jsou součástí obecných

²⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 65; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. března 2000. Krombach proti Bamberski. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, bod 26; rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. prosince 1998. Baustahlgewebe proti Commission. Věc C-185/95. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1998, I-08417, bod 20-21.

²⁸¹ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 195.

²⁸² Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, bod 66.

²⁸³ SPELLENBERG, V. U. Des ordre public im Internationalen Insolvenzrecht. In: STOLL, H., KARATZENIS, F., JANKE, G. *Stellungnahmen und Gutachten zur Reform des deutschen Internationalen Insolvenzrechts*. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen, 1992, s. 196; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 217.

právních zásad, redukuje tyto rozdíly na minimum.²⁸⁴ Každému ze členských států je ponechán prostor pro vymezení obsahu tohoto pojmu a stanovení požadavků plynoucích z jejich veřejného pořádku. Je však třeba mít na paměti, že členské státy jsou povinny vnímat tento koncept ve světle regulace Nařízení. Soudní dvůr svým výkladem stanovil meze národního konceptu veřejného pořádku tak, aby při uplatňování jeho výhrady nedošlo k narušení cílů Nařízení.²⁸⁵

- b) **„Zjevný“ rozpor.** Výhradu veřejného pořádku je možné použít pouze ve výjimečných případech, tj. uznání by představovalo *zjevné* porušení dle právního řádu státu uznání podstatného pravidla či základního práva.²⁸⁶ Omezení použitelnosti výhrady veřejného pořádku na minimum je odůvodněno usnadněním jednoho ze základních cílů evropského justičního prostoru, a sice volného pohybu rozsudků.
- c) **Konkrétnost.** Nejedná se o abstraktní kontrolu souladu s veřejným pořádkem. Výhradu lze použít pouze v případě, kdy by uznání konkrétního rozhodnutí mělo za následek rozpor s veřejným pořádkem státu uznání.²⁸⁷

5.6.2 Vyloučení aplikace výhrady veřejného pořádku

V odborné literatuře jsou kromě aspektů veřejného pořádku ve smyslu článku 33 Nařízení projednávány také okolnosti, které použití výhrady veřejného pořádku neumožňují. Výhradu veřejného pořádku nelze aplikovat v případě, kdy:

- a) jsou účinky uznání v rozporu s kogentními či procesními normami státu uznání;²⁸⁸

²⁸⁴ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. března 2000. Krombach proti Bammerski. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, bod 25.

²⁸⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. března 2000. Krombach proti Bammerski. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, bod 21-23; výklad, ke kterému se Soudní dvůr uchýlil ve vztahu k veřejnému pořádku zakotveného v Nařízení Brusel I bis, se použije i ve vztahu k článku 33 Nařízení (Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04, bod 51. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813).

²⁸⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. března 2000. Krombach proti Bammerski. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, bod 37; Zpráva, s. 127.

²⁸⁷ Zpráva, s. 127; SPELLENBERG, V. U. Des ordre public im Internationalen Insolvenzrecht. In: STOLL, H., KARATZENIS, F., JANKE, G. *Stellungnahmen und Gutachten zur Reform des deutschen Internationalen Insolvenzrechts*. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen, 1992, s. 186; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 214–215.

²⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 736.

- b) insolvenční řízení zahájil soud, který není příslušný dle článku 3 Nařízení;²⁸⁹
- c) byl rozhodnutím o zahájení řízení stanoven způsob řešení úpadku méně vhodný pro věřitele (např. konkurs versus oddlužení);²⁹⁰
- d) právní řád státu uznání nevybavuje dlužníka insolvenční způsobilostí.²⁹¹

Účinnost a efektivnost přeshraničních insolvenčních řízení si vyžaduje omezení možností odepření jejich uznání na minimum. Aplikace výhrady veřejného pořádku v uvedených situacích by mohla narušit vzájemnou důvěru mezi členskými státy, která je základem fungování celého systému nastaveného Nařízením.

5.7 Závěr

V této kapitole byl představen mechanismus uznávání zahraničních insolvenčních řízení, včetně rozhodnutí s nimi souvisejících. Nařízení zakotvuje mechanismus automatického uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčních řízení, který zajišťuje účinnost a efektivnost jejich průběhu. Uznávání je založeno na zásadě vzájemné důvěry, díky níž jsou členské státy povinny se zdržet zvláštního uznávacího řízení a upustit od aplikace národních pravidel o uznání, jimiž by mohlo dojít k narušení Nařízením nastaveného systému. V kapitole byly rozebrány podmínky a právní následky uznání jak univerzálního, tak i teritoriálně omezených řízení. S ohledem na základní cíle Nařízení je nezbytné omezit možnost odepření uznání insolvenčního řízení v jiném členském státě na minimum. Nařízení stanoví jediný důvod pro jeho odepření, a sice zjevný rozpor s veřejným pořádkem. Rozboru jsme podrobili koncept veřejného pořádku v kontextu uznávání insolvenčních řízení a také možnosti uplatnění jeho výhrady.

²⁸⁹ DUURSMÁ-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMÁ, D., CHALUPSKÝ, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 158–159; rozsudek Soudního dvora ze Evropské unie dne 28. března 2000. Krombach proti Bamberski. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935, bod 31; bod 65 Preambule Nařízení.

²⁹⁰ BALZ, M. Das neue Europäische insolvenzübereinkommen. *ZIP*, 1996, s. 948; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 218.

²⁹¹ Zpráva, s. 93; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 190.

6 PRÁVO ROZHODNÉ PRO INSOLVENČNÍ ŘÍZENÍ

6.1 Úvod

Značné rozdíly v národních právních řádech nedovolují přijetí zcela autonomní úpravy přeshraničních insolvenčních řízení, proto byla pro jejich regulaci zvolena metoda kolizní. Za účelem zajištění účinnosti a efektivnosti přeshraničních insolvenčních řízení je Nařízením sjednocen postup při výběru rozhodného národního práva.²⁹² Stanoví jednotná pravidla pro určení práva rozhodného pro v zásadě celé insolvenční řízení včetně jeho účinků. V rozsahu působnosti Nařízení nahrazuje jím nastavený kolizní režim národní předpisy mezinárodního práva soukromého jednotlivých členských států.²⁹³

V následujícím textu rozebereme jednotlivá pravidla pro určení práva rozhodného pro insolvenční řízení a výjimky z jeho aplikace. V závěru kapitoly se dotkneme rovněž (ne)přípustnosti zpětného (dalšího) odkazu při aplikaci těchto pravidel.

6.2 Určení práva rozhodného pro hlavní insolvenční řízení

Článek 7 Nařízení zakotvuje základní pravidlo za účelem určení práva rozhodného pro hlavní insolvenční řízení a jeho účinky.²⁹⁴ Svou povahou představuje normu kolizní.²⁹⁵ Citovaná kolizní norma provádí výběr mezi

²⁹² FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 355.

²⁹³ Bod 23 Preambule Nařízení; DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 179–180; PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 178.

²⁹⁴ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 204; znění článku 7 odst. 1 Nařízení: „Pokud toto nařízení nestanoví jinak, je právem rozhodným pro insolvenční řízení a jeho účinky právo toho členského státu, na jehož území bylo insolvenční řízení zahájeno.“

²⁹⁵ Stanovisko GA k rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. července 2012. ERSTE Bank Hungary Nyrt proti Magyar Állam a další. Věc C-527/10, bod 36; HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 168.

právními řády jednotlivých členských států. Navazuje na právní řád státu, v němž bylo zahájeno hlavní insolvenční řízení (dále také jako „*lex fori concursus*“ nebo „insolvenční statut“).²⁹⁶

Dle článku 7 odst. 1 Nařízení se takto určené právo rozhodné použije pouze tehdy, pokud dále Nařízení nestanoví jinak. *Lex fori concursus* je tedy základním hraničním určovatelem kolizního řešení obsaženého v Nařízení.

Důvody navázání na *lex fori* je nutné hledat v samotné podstatě přeshraničního insolvenčního řízení. Insolvenční předpisy sestávají jak z hmotněprávních, tak i procesních aspektů. Procesním aspektem insolvenčního řízení je například stanovení lhůty k informování věřitelů o zahájení insolvenčního řízení anebo lhůty k podávání přihlášek pohledávek věřitelů. Hmotněprávním aspektem je například pravidlo o přednostním uspokojení pohledávek zajištěných věřitelů.²⁹⁷ Co se týče procesních aspektů, soudy členských států aplikují procesní normy fóra.²⁹⁸ Jedním z důvodů výběru práva fóra jako práva rozhodného pro insolvenční řízení je tedy podřazení jeho procesních a hmotněprávních aspektů jednomu právnímu řádu a zajištění vzájemné koherence aplikovaných norem. Výhodou použití vlastního práva je také vyhnutí se problémům s aplikací práva cizího, zejména eliminace časových prodlev vzniklých při zjišťování jeho obsahu a rovněž s ním spojených nákladů.

Před rozbořem této kolizní normy je nezbytné vymezit hranice její časové působnosti. Nařízení určuje právo použitelné na jednání dlužníka učiněná po vstupu Nařízení v platnost. Jednání, která byla učiněna před tímto datem, jsou podřízena právu, které pro ně bylo rozhodným v době, kdy byla učiněna.²⁹⁹

²⁹⁶ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 38.

²⁹⁷ WEIDEMAN, J., STANDER, L. European and American Perspectives on the Choice of Law Regarding Cross-Border Insolvencies of Multinational Corporations – Suggestions for South Africa. *Potchefstroom Electronic Law Journal* [online]. RELX Group, publikováno 2012, s. 145 [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2233255>

²⁹⁸ Ke všeobecně uznávané zásadě aplikace procesního práva fóra srov. BYSTRICKÝ, R. *Základy mezinárodního práva soukromého*. Praha: Orbis, 1958, 525 s.; ROZEHNALOVÁ, N. Určení fóra a jeho význam pro spory s mezinárodním prvkem I. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 4, s. 17 a násl.

²⁹⁹ Článek 43 Nařízení.

Jako významné odlišení od jiných nařízení přijatých v rámci justiční spolupráce členských států lze vnímat nepřípustnost volby práva pro insolvenční řízení. Jedním ze základních cílů Nařízení je nastavit pevná jednotná pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti k zahájení insolvenčního řízení a zamezit jevu *forum shopping*.³⁰⁰ V rámci kolektivního řízení je důležité, aby bylo znemožněno dlužníku účelně přesouvat svůj majetek a manipulovat se soudní příslušností k zahájení insolvenčního řízení.³⁰¹ Možností dlužníka svou vůlí ovlivnit místo zahájení insolvenčního řízení by došlo k nepřímé volbě práva rozhodného, čímž by mohl dlužník neoprávněně získat výhodnější postavení.

6.2.1 Rozsah věcné působnosti článku 7 Nařízení

Právu určenému v souladu s článkem 7 Nařízení má být podřízeno „*insolvenční řízení včetně jeho účinků*“.³⁰² Za účelem podřazení některé otázky související s insolvenčním řízením tomuto právu je nutné posoudit, zda spadá do rozsahu citované kolizní normy.

Jak bylo shora uvedeno, předpisům *legis fori concursus* podléhají jak procesní, tak hmotněprávní účinky insolvenčního řízení.³⁰³ Podřazení všech těchto aspektů jednotnému právnímu režimu je velmi praktické. V rámci insolvenčního řízení totiž není vždy jednoduché odlišit hmotněprávní účinky od procesních.³⁰⁴ Na základě podrobení těchto účinků jedinému právnímu řádu jsou problémy s vymezením hranice mezi procesními a hmotněprávními aspekty insolvenčního práva eliminovány.³⁰⁵

³⁰⁰ Bod 4 Preambule Nařízení.

³⁰¹ WESSELS, B. The Changing Landscape of Cross-border Insolvency Law in Europe. *Juridica International*, č. 7, 2007, s. 116–124.

³⁰² Článek 7 odst. 1 Nařízení.

³⁰³ Bod 66 Preambule Nařízení; VIRGOS, M., SCHMIT, E. *Expertní zpráva k Úmluvě ES o insolvenčním řízení ze dne 3. května 1996*, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 64.

³⁰⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 207

³⁰⁵ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 182.

6.2.1.1 Otázky výslovně upravené

Právo rozhodně stanoví podmínky pro *zahájení* insolvenčního řízení, *způsob* a *podmínky jeho vedení a skončení* insolvenčního řízení. Podmínkami pro zahájení řízení se rozumí zejména důvody pro zahájení, aktivní legitimace k podání insolvenčního návrhu, insolvenční způsobilost, požadovaný počet věřitelů nebo minimální výše dlužné částky, kterou dlužník není schopen splatit.³⁰⁶

Článek 7 odst. 2 Nařízení zakotvuje rovněž příkladný výčet otázek spadajících do rozsahu odstavce prvního.³⁰⁷ Jedná se o následující okruh otázek:

- a) typy dlužníků, proti nimž lze zahájit insolvenční řízení;
- b) majetek, který lze zahrnout do majetkové podstaty, a také způsob, jakým má být nakládáno s majetkem nabytým dlužníkem až po zahájení insolvenčního řízení;
- c) oprávnění, která jsou v řízení přiznána dlužníku a insolvenčnímu správci;
- d) podmínky pro započtení pohledávek v rámci insolvenčního řízení;
- e) účinky zahájení insolvenčního řízení na probíhající smlouvy, jejichž stranou je úpadce;
- f) účinky zahájení insolvenčního řízení na individuální řízení zahájená věřiteli (kromě probíhajících soudních řízení);³⁰⁸
- g) pohledávky, které jsou způsobilé k přihlášení proti majetkové podstatě dlužníka, a také způsob, jakým má být nakládáno s pohledávkami vzniklými až po zahájení insolvenčního řízení;
- h) pravidla upravující proces přihlašování, přezkoumání a přiznávání pohledávek;
- i) pravidla upravující provedení rozvrhu výtěžku ze zpeněžení majetkové podstaty, také pořadí pohledávek a práv věřitelů, jejichž pohledávky byly již částečně uspokojeny po zahájení insolvenčního řízení v souladu s věcným právem nebo se započtením pohledávek;

³⁰⁶ Srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 207.

³⁰⁷ VIRGOS, M., SCHMIT, E. *Expertní zpráva k Úmluvě ES o insolvenčním řízení ze dne 3. května 1996*, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 65; GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 756.

³⁰⁸ Jedná se o výjimku podléhající jinému právu (viz článek 7 odst. 2 písm. f) Nařízení).

- j) podmínky pro skončení insolvenčního řízení, zejména vyrovnáním, včetně jeho účinků;
- k) práva, která svědčí věřitelům po skončení insolvenčního řízení;
- l) otázka, kdo nese náklady vzniklé v insolvenčním řízení;
- m) pravidla upravující neplatnost, odporovatelnost či neúčinnosti právních jednání poškozujících společný zájem věřitelů dlužníka.

Nutno připomenout, že se jedná o neúplný výčet otázek, a proto mohou být právu rozhodnému podřízeny i další otázky týkající se vedení insolvenčního řízení. V následujících řádcích se budeme věnovat vyčteným otázkám podrobněji.

a) **Typy dlužníků, proti nimž může být řízení zahájeno**

Nářízení neposkytuje definici pojmu *dlužník*. Okruh subjektů, proti nimž lze insolvenční řízení zahájit, je stanoven národním právem rozhodným. Přesto Nářízení v tomto ohledu stanoví určité mantinely. Jak již bylo uvedeno, Nářízení výslovně ze své působnosti vylučuje následující subjekty: *pojišťovny*, úvěrové instituce, investiční podniky mající v držení finanční prostředky nebo cenné papíry třetích osob a podniky kolektivního investování.³⁰⁹ Tyto vyloučené subjekty jsou s ohledem na jejich povahu podřízeny úpravě zvláštních insolvenčních předpisů.³¹⁰ Nadto z pohledu Soudního dvora nelze za dlužníka pro účely aplikace Nářízení pojímat *skupinu společností*. Na každou z těchto společností, byť jsou jakkoli úzce právně propojeny, je nutno nahlížet jako na samostatnou entitu, která je vybavena svou vlastní právní osobností.³¹¹ V případě, že jsou jednotlivě proti těmto společnostem zahájena samostatná insolvenční řízení, je Nářízením nově regulována jejich koordinace. Pro podrobnější výklad k této nové úpravě odkazujeme níže na kapitolu věnující se koordinaci insolvenčních řízení.

Nářízení předpokládá svou aplikaci bez ohledu na skutečnost, že je dlužníkem fyzická či právnická osoba, podnikatel či nepodnikatel.³¹² Některé členské státy však neumožňují zahájit insolvenční

³⁰⁹ Článek 1 odst. 2 Nářízení.

³¹⁰ Bod 19 Preambule Nářízení.

³¹¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 30.

³¹² Bod 9 Preambule Nářízení.

řízení proti dlužníku, který není podnikatel. Tyto osoby postrádají insolvenční způsobilost např. ve Francii, Belgii, Řecku, Lucembursku, Portugalsku a Španělsku.³¹³ Naopak české, německé, rakouské a anglické předpisy zahájení insolvenčního řízení proti těmto osobám, resp. jejich majetku, připouštějí.³¹⁴

Pokud lze proti subjektu v souladu s *lex fori concursus* zahájit insolvenční řízení, není rozhodující, že dle práva jiného členského státu postrádá insolvenční způsobilost. Ostatní členské státy jsou povinny respektovat, že právo státu zahájení řízení touto způsobilostí dlužníka vybavuje, a toto řízení uznat.³¹⁵ Příkladem si představme jako dlužníka fyzickou nepodnikající osobu, která je občanem Belgie. Tento dlužník třetím rokem studuje doktorské studium v oboru teoretické právní vědy v České republice. Na území České republiky spravuje také většinu svých osobních záležitostí. Na základě článku 3 Nařízení má být v případě platební neschopnosti dlužníka zahájeno insolvenční řízení před českými soudy. Podle článku 7 se na řízení použije české právo. České právo umožňuje zahájit insolvenční řízení proti fyzické osobě bez ohledu na to, zda se jedná o podnikající či nepodnikající osobu. Insolvenční řízení je možné zahájit, třebaže se jedná o občana Belgie, jejíž insolvenční právo tohoto dlužníka insolvenční způsobilostí dlužníka nevybavují. Pokud by se část dlužníkovy majetku nacházela na území Belgie, byla by zahrnuta do hlavního insolvenčního řízení probíhajícího před českými soudy, bez možnosti zahájení vedlejšího insolvenčního řízení v Belgii.³¹⁶

Jak bylo výše uvedeno, insolvenční řízení zahájené v jednom ze členských států musí být automaticky uznáno ve všech ostatních, aniž by bylo možné přezkoumávat splnění podmínek pro jeho zahájení.³¹⁷ Jediný důvod pro odeprání uznání je rozpor s veřejným pořádkem

313 FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 375, pozn. 90; MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 159.

314 BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 215–216.

315 PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlín: Walter de Gruyter, 2007, s. 223.

316 BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 216.

317 Článek 19 Nařízení.

státu uznání, jehož výhradu však nelze aplikovat v případě, že dlužník postrádá podle práva státu uznání insolvenční způsobilost.

Jestliže by právo státu, v němž se nachází místo hlavních zájmů dlužníka, nepovolovalo proti tomuto dlužníku řízení zahájit, bylo by možné zahájit řízení místní dle článku 3 odst. 2 a 4 Nařízení.³¹⁸

K výkladu podmínek k zahájení tohoto řízení odkazujeme na relevantní pasáže kapitoly o základních pojmech.

Co se týče *právnických osob*, není relevantní, zda jsou inkorporovány v některém ze členských států EU.³¹⁹ Jestliže by byla vyvrácena výše projednávaná domněnka sídla právnické osoby, není relevantní ani místo sídla dlužníka.

b) Majetková podstata

Zahájení insolvenčního řízení má vliv na dispozice dlužníka s jeho majetkem. V rámci insolvenčního řízení totiž dochází ke vzniku jednotné majetkové podstaty, která zahrnuje majetek dlužníka, jenž má sloužit k realizaci a následnému uspokojení jeho věřitelů.³²⁰ Majetek, který lze do této podstaty zahrnout, bude determinován národním právem *lex fori concursus*.³²¹ Není tedy rozhodující, že podle práva jiného členského státu, např. v němž se majetek nachází, je dotčený majetek z podstaty vyloučen.³²²

Rozsah majetkové podstaty se nemusí lišit jen v závislosti na tom, v jakém členském státě je řízení zahájeno, ale také v závislosti na zvoleném způsobu řešení úpadku. Některé členské státy ponechávají při určitých způsobech řešení úpadku dlužníku k dispozici část majetku potřebnou k výkonu jeho profesní činnosti a k uspokojení základních životních potřeb.³²³

³¹⁸ VIRGOS, M., SCHMIT, E. *Expertní zpráva ke Úmluvě ES o insolvenčním řízení ze dne 3. května 1996*, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 61

³¹⁹ Například rozhodnutí anglického soudu ve věci *Re BRAC Rent-A-Car International Inc (2003) 1 W.L.R. 1421*. V této věci bylo insolvenční řízení zahájeno v režimu Nařízení, přestože obchodní společnost byla inkorporována v USA; GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 718.

³²⁰ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 413.

³²¹ Článek 7 odst. 2 písm. b) Nařízení.

³²² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 219.

³²³ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 75.

Rozsah majetkové podstaty však může být omezen i jiným právem, než právem *lex fori concursus*. Nařízení stanoví výjimky z jeho aplikace za účelem ochrany zvláštních práv a zájmů. Co se týče majetkové podstaty, může být aplikována výjimka ve vztahu k majetku, k němuž se vztahuje výhrada vlastnického práva³²⁴ anebo některé smlouvy týkající se nemovitostí.³²⁵ Výjimky budou projednány níže.

Nařízení dále právu *lex fori concursus* svěřuje do kompetence rozhodnutí otázky, zda a v jakém rozsahu bude do majetkové podstaty zahrnut majetek, který dlužník nabyl po okamžiku zahájení insolvenčního řízení.³²⁶

c) Oprávnění dlužníka a insolvenčního správce

Lex fori concursus reguluje oprávnění dlužníka a insolvenčního správce. Nutno podotknout, že ačkoli Nařízení mluví pouze o oprávnění, tomuto právu jsou podřízeny rovněž jejich povinnosti.³²⁷ Insolvenční statut stanoví, v jakém rozsahu má dlužník právo nakládat se svým majetkem po zahájení insolvenčního řízení, dále jaká právní jednání může činit a případně jaké jsou právní následky porušení tímto právem předepsaných omezení.³²⁸

Stejně tak právo státu zahájení insolvenčního řízení stanoví obsah, rozsah a způsob výkonu oprávnění insolvenčního správce, který byl v tomto řízení jmenován. V souladu se zásadou univerzality musí být tyto pravomoci uznány automaticky ve všech ostatních členských státech.³²⁹ Mohou být tedy vykonány kdekoli na jejich území s výjimkou případů výslovně Nařízením stanovených. Aplikace *lex fori concursus* však může být omezena. Insolvenční správce je povinen při výkonu svých pravomocí jednat v souladu s právem státu, v němž se majetek

³²⁴ Článek 10 Nařízení.

³²⁵ Článek 11 Nařízení.

³²⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 220.

³²⁷ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 326; VIRGOS, M., SCHMIT, E. *Expertní zpráva k Úmluvě ES o insolvenčním řízení ze dne 3. května 1996*, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 99.

³²⁸ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 75.

³²⁹ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 376.

nachází (zejména při jeho zpeněžování). Zároveň Nařízení stanoví omezení, že výkon správcových pravomocí nesmí zahrnovat *donucovací opatření* či *právo rozhodovat v soudních řízeních nebo sporech*.³³⁰ Značné omezení pravomocí insolvenčního správce vyplývá z možnosti zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. Jakmile je zahájeno vedlejší insolvenční řízení, správce jmenovaný v tomto řízení bude mít výlučnou pravomoc nad majetkem nacházejícím se na území státu, v němž bylo vedlejší řízení zahájeno.³³¹

Předpisům *legis fori concursus* podléhá také nastavení předpokladů pro výkon jeho funkce, postup při jeho jmenování, omezení výkonu, odpovědnost za výkon této funkce, dále rovněž systém odměn a odvolání z této funkce.³³² Nařízení stanoví, že jmenování insolvenčního správce má být doloženo ověřenou kopií rozhodnutí o jeho jmenování anebo jiným osvědčením soudu.³³³

Nadto Nařízení stanoví některá oprávnění správce přímo.³³⁴ Jedná se kupříkladu o možnost přemístit majetek z jiného členského státu do státu zahájení insolvenčního řízení³³⁵ či aktivní legitimaci k podání návrhu na zahájení vedlejšího řízení.³³⁶ V zájmu věřitelů dlužníka má rovněž právo podat žalobu na neplatnost právních jednání.³³⁷

d) Započtení

Otázka přípustnosti započtení pohledávek proti pohledávkám dlužníka v rámci insolvenčního řízení bude rovněž podřízena právnímu řádu státu zahájení řízení, v němž má dojít k započtení.

Insolvenční řízení má velký dopad na dispozice dotčených osob s pohledávkami. Některé insolvenční předpisy omezují anebo dokonce zcela zakazují zápočet pohledávek věřitelů proti dlužnickovým

³³⁰ Článek 21 odst. 3 Nařízení.

³³¹ WESSELS, B. *The EU Regulation on Insolvency Proceedings (Recast)* [online]. bobwessels.nl, s. 27 [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: <http://bobwessels.nl/wp/wp-content/uploads/2015/09/EIR-Recast-Aug-2015-Technical-note.pdf>

³³² VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 196.

³³³ Článek 22 Nařízení.

³³⁴ K rozboru pravomocí insolvenčního správce srov. např. ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 262 a násl.

³³⁵ Článek 21 odst. 2 Nařízení.

³³⁶ Článek 37 odst. 1 písm. a) Nařízení.

³³⁷ Článek 21 odst. 2 Nařízení.

v rámci insolvenčního řízení.³³⁸ Některé národní insolvenční předpisy započtení připouštějí za předpokladu, že jimi nastavené podmínky pro takové započtení byly splněny ještě před zahájením insolvenčního řízení.³³⁹ Jiné zase podmiňují takové započtení tím, že dotčené pohledávky vůči dlužníku vznikly stanovenou dobu před zahájením insolvenčního řízení, v němž má dojít k jejich započtení.³⁴⁰

V českém právním prostředí lze v rámci insolvenčního řízení započíst ty pohledávky, u nichž byly podmínky pro jejich zápočet naplněny ještě před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.³⁴¹

Narižení stanoví výjimku z aplikace *lex fori concursus*. Dle článku 9 Narižení je možné žádat započtení v souladu s právem rozhodným pro pohledávku dlužníka. Tato možnost bude projednána níže mezi ostatními výjimkami z aplikace obecného pravidla *lex fori concursus*.

e) Účinky na probíhající smlouvy

Lex fori concursus se použije rovněž k determinaci účinků zahájení insolvenčního řízení na probíhající smlouvy. Narižení neposkytuje definici pojmu *probíhající smlouvy*. Je však třeba na něj nahlížet jako na autonomní pojem, nezávisle na národních právních rádech. Podle Bělohávků se tímto pojmem rozumí smlouvy, které vznikly před zahájením insolvenčního řízení a které založily dlužníku práva či povinnosti. Podle něj přitom není relevantní, zda jsou účinné anebo zda z nich bylo plněno.³⁴²

³³⁸ WESSELS, Bob. *The European union insolvency regulation: It's first year in Dutch court cases* [online]. International Insolvency Institute, 2003, s. 6 [cit. 30. 4. 2014]. Dostupné z: https://www.iiglobal.org/sites/default/files/media/European_Union_Insolvency_Regulation_Wessels.pdf

³³⁹ Například dle německého insolvenčního zákona se může věřitel domáhat započtení, jestliže zákonné podmínky pro započtení byly splněny před zahájením insolvenčního řízení (dle § 94 německého insolvenčního zákona).

³⁴⁰ Například rakouské právo nastavuje minimální lhůtu 6 měsíců před zahájením insolvenčního řízení (dle § 20 rakouského insolvenčního zákona).

³⁴¹ Jen na okraj je nutné na tomto místě zmínit, že český insolvenční zákon rozlišuje mezi zahájením insolvenčního řízení, rozhodnutím o úpadku dlužníka a rozhodnutím o způsobu jeho řešení. Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy návrh na jeho zahájení dojde věcně příslušnému soudu (§ 97 odst. 1 Insolvenčního zákona). Následně je tímto soudem na základě jím provedených zjištění vydáno rozhodnutí o tom, zda je dlužník v úpadku anebo že mu úpadek hrozí (§ 136 Insolvenčního zákona). Následně rozhodnutí o řešení úpadku může představovat rovněž samostatné rozhodnutí (§ 149 Insolvenčního zákona).

³⁴² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 225.

f) Účinky na probíhající individuální řízení

Jak bylo výše uvedeno, insolvenční řízení je řízením kolektivním. Účastní se jej všichni věřitelé dlužníka, kteří jsou v jeho rámci poměrně a rovně uspokojeni. Z tohoto důvodu jednotlivé národní právní řády spojují zahájení insolvenčního řízení se suspendováním či určitou modifikací individuálně zahájených řízení.

Dle článku 7 odst. 2 písm. f) jsou právu rozhodnému pro insolvenční řízení podřízeny také jeho účinky na probíhající řízení, která byla zahájena jednotlivými věřiteli. Uvedené ustanovení pokrývá pouze účinky zahájení insolvenčního řízení na výkon rozhodnutí.³⁴³ Vztahuje se jak na probíhající vykonávací řízení, tak i na možnost jeho zahájení. Otázka realizace těchto účinků již bude determinována právem státu, v němž bylo takto dotčené řízení zahájeno.³⁴⁴

Dle výslovného znění článku 7 odst. 2 písm. f) Nařízení jsou vyloučena z dosahu *lex fori concursus* řízení soudní. Ta jsou podřízena zvláštní úpravě zakotvené v článku 18 Nařízení. Budou tedy rozebrána níže mezi ostatními výjimkami.

g) Pohledávky v insolvenčním řízení

Národní insolvenční předpisy vymezují okruh pohledávek, které jsou způsobilé k přihlášení proti majetkové podstatě dlužníka. Nařízení stanoví, že tím rozhodným je právo státu zahájení insolvenčního řízení. Takto určené právo determinuje způsob nakládání s pohledávkami vzniklými jak před, tak i po okamžiku zahájení řízení.³⁴⁵

Insolvenční statut stanoví pravidla pro přihlašování pohledávek věřitelů, jejich přezkum a uznání, příp. popření jejich pravosti, výše či pořadí.³⁴⁶ Toto právo určuje rovněž pravidla pro případnou realizaci rozvrhu výtěžku ze zpeněžení majetkové podstaty. Ve vztahu k věřitelům, kteří již byli částečně uspokojeni v důsledky uplatnění věcného práva či započtení, stanoví jejich pořadí v dalším procesu uspokojování.³⁴⁷

³⁴³ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 419–420; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 76.

³⁴⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 228.

³⁴⁵ Článek 7 odst. 2 písm. g) Nařízení.

³⁴⁶ Článek 7 odst. 2 písm. h) Nařízení; ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Cooperation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 275.

³⁴⁷ Článek 7 odst. 2 písm. i) Nařízení.

Lex fori concursus se použije toliko na otázky, které nejsou věcně upravené samotným Nařízením.³⁴⁸ Za účelem ochrany zahraničních věřitelů Nařízení stanoví přímo pravidla garantující jejich právo přihlásit pohledávku do řízení a pravidla upravující proces přihlašování pohledávek.³⁴⁹ Tato pravidla mají ve svém rozsahu přednost před insolvenčním statutem.

Na tomto místě je nutné připomenout, že nejde o určení hmotného práva přihlašované pohledávky.³⁵⁰ Samotná platnost a obsah uplatňovaných nároků nespádají do rozsahu rozebíraného kolizního pravidla. Právo rozhodné pro tyto otázky má být určeno v souladu s normami mezinárodního práva soukromého práva státu zahájení insolvenčního řízení. *Lex fori concursus* pak určí pouze, zda a do jakého rozsahu lze tyto nároky přiznat v rámci insolvenčního řízení.³⁵¹

h) **Podmínky a účinky skončení insolvenčního řízení**

Otázka skončení insolvenčního řízení a jeho účinků je úzce navázána na jeho průběh, resp. na způsob, který byl k řešení úpadku zvolen. Všechny tyto možné způsoby řešení úpadku v jednotlivých národních úpravách jsou vyčteny v Příloze A.³⁵² V souvislosti s možnými účinky skončení insolvenčního řízení je nutné zmínit účinky na práva věřitelů. V závislosti na způsob řešení úpadku mohou být pohledávky v nespokojeném rozsahu zachovány, anebo mohou spolu se skončením řízení zaniknout/stát se soudně nevymahatelnými. V českém právu je dlužník po skončení insolvenčního řízení osvobozen od povinnosti uhradit nesplacené pohledávky v případě, že byl jeho úpadek řešen oddlužením.³⁵³ Tyto pohledávky nezanikají, nicméně se stávají naturními obligacemi, které nelze soudně vymáhat.³⁵⁴

³⁴⁸ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung; Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 290.

³⁴⁹ Článek 45 ve spojení s článkem 53 Nařízení; pravidla regulující přihlašování pohledávek budou rozebrána v následující kapitole.

³⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 229.

³⁵¹ *Tamtéž*.

³⁵² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 229–230.

³⁵³ Ust. § 414 odst. 1 Insolvenčního zákona.

³⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, ze dne 24. 11. 2010.

i) Neplatnost, odporovatelnost a neúčinnost jednání poškozující věřitele

Insolvenční statut determinuje rovněž podmínky, obsah a právní následky jednání, jež napadají jednání poškozující zájmy všech věřitelů jako celku.³⁵⁵ *Lex fori concursus* stanoví také aktivní legitimaci k podání návrhu na zneplatnění těchto jednání.³⁵⁶ Tímto prostředkem má být chráněna majetková podstata dlužníka před nekalými či podhodnocenými transakcemi.³⁵⁷ Za účelem ochrany legitimního očekávání třetích osob či věřitelů, že jednání bude platné v souladu s pro něj právem rozhodným, stanoví Nařízení k tomuto obecnému pravidlu výjimku. Toto speciální pravidlo bude projednáno níže spolu s ostatními výjimkami.

6.2.1.2 Otázky výslovně neupravené

U ostatních otázek, které v tomto výčtu nejsou výslovně zmíněny, je nezbytné posoudit, zda mohou být klasifikovány jako otázky insolvenčního práva.³⁵⁸ V této souvislosti je nezbytné koncept *otázeek insolvenčního práva* vnímat jako autonomní.³⁵⁹ Rozlišení uvedených otázek a otázek spadajících do jiných oblastí práva není jednoduché. Zahájením insolvenčního řízení proti dlužníku je významně zasaženo do jeho života. Úpdkem je ovlivněn právní režim jeho vztahů, jakož i oprávnění nakládat s jeho majetkem. Z tohoto důvodu má být podle některých autorů daný pojem vykládán extenzivně.³⁶⁰ Jiní zase považují za nutné k výkladu rozsahu článku 7 Nařízení přistupovat zdrženlivě. Dále podle Pannena lze konkrétní otázku podřídít právu rozhodnému

³⁵⁵ ALEXANDER, J. *Avoid the Choice or Choose to Avoid? The European Framework for Choice of Avoidance Law and the Quest to Make it Sensible* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2009, s. 4 a násl. [cit. 20. 9. 2016]. Dostupné z: [https://www.iiglobal.org/sites/default/files/10_The_European_Framework_for_Choice_of_Avoidance_Law_\(Alexa.PDF;_Zpráva,_s._52;_FLETCHER,_I.F._Insolvency_in_private_international_law:_national_and_international_approaches._Oxford:_Oxford_University_Press,_2005,_s._87;_MOSS,_G.,_FLETCHER,_I.F.,_ISAACS,_S._The_EC_regulation_on_insolvency_proceedings:_a_commentary_and_annotated_guide._Oxford:_Oxford_University_Press,_2002,_s._49–50.\)](https://www.iiglobal.org/sites/default/files/10_The_European_Framework_for_Choice_of_Avoidance_Law_(Alexa.PDF;_Zpráva,_s._52;_FLETCHER,_I.F._Insolvency_in_private_international_law:_national_and_international_approaches._Oxford:_Oxford_University_Press,_2005,_s._87;_MOSS,_G.,_FLETCHER,_I.F.,_ISAACS,_S._The_EC_regulation_on_insolvency_proceedings:_a_commentary_and_annotated_guide._Oxford:_Oxford_University_Press,_2002,_s._49–50.))

³⁵⁶ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 78.

³⁵⁷ *Tamtéž*, s. 135.

³⁵⁸ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 142.

³⁵⁹ *Tamtéž*, s. 143.

³⁶⁰ *Tamtéž*, s. 181.

pouze za předpokladu, že vykazuje zvláště úzký vztah k předmětnému insolvenčnímu řízení.³⁶¹ Jiní autoři považují za relevantní systematické zařazení dané otázky v národním právu. V takovém případě, pokud by byla otázka upravena v insolvenčních předpisech, jednalo by se o věc insolvenční.³⁶² Nicméně vždy je třeba mít na paměti účel úpravy Nařízení a zájmy, které si klade za cíl chránit.³⁶³ Kupříkladu za účelem garance zájmů věřitelů by měl být k rozhodování o povaze konkrétní otázky zvolen restriktivní přístup. Za účelem ochrany jejich legitimních očekávání je totiž nezbytné otázkám, které nesouvisí úzce s insolvenčním řízením zahájeným proti jejich dlužníku, zachovat jejich původní právní režim.

6.3 Výjimky z obecného pravidla *lex fori concursus*

Nařízením jsou stanoveny výjimky z výše rozebraného obecného pravidla, v nichž je promítnuta nutnost přistupovat k určitým právům věřitelů odlišně s ohledem na velkou rozmanitost jejich hmotněprávní úpravy napříč členskými státy Evropské unie. Smyslem těchto výjimek je zajištění práv věřitelů, jejichž pohledávky vznikly podle právního řádu odlišného od práva státu, v němž bylo insolvenční řízení zahájeno.³⁶⁴ Výluky z obecného principu stanoví, že taková práva zůstávají zahájením insolvenčního řízení nedotčena, anebo přímo podřizují jeho dílčí účinky regulaci národnímu právu členského státu odlišného od státu zahájení řízení.³⁶⁵

6.3.1 Věcná práva věřitelů ve smyslu článku 8 Nařízení

První výjimku z obecného režimu *lex fori concursus* zakotvuje článek 8 Nařízení ve vztahu k věcným právům věřitelů, jakož i třetích osob, jejichž předmětem je majetek náležející úpadci a současně se nacházející v době zahájení insolvenčního řízení v jiném členském státě než ve státě zahájení

³⁶¹ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 207.

³⁶² PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 142.

³⁶³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 208–209.

³⁶⁴ Zpráva, s. 68.

³⁶⁵ GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 755.

insolvenčního řízení.³⁶⁶ Navzdory univerzální povaze hlavního insolvenčního řízení v režimu Nařízení se tato práva vyčleňují citovaným ustanovením z jeho účinků. Nutno podotknout, že s ohledem na teritoriální omezení aplikovatelnosti Nařízení nelze tohoto institutu využít v případě, že se majetek dlužníka nachází na území třetího státu.³⁶⁷

Článek 8 Nařízení dopadá na věcná práva v relaci k veškerému majetku dlužníka bez ohledu na to, zda se jedná o majetek movitý či nemovitý, hmotný, nehmotný, zahrnující věci určené individuálně či součásti souboru věcí.³⁶⁸ Vznik, platnost a rozsah věcných práv ve smyslu článku 8 odst. 1 Nařízení podléhá samostatně určenému právnímu režimu, tj. obvykle právní úpravě státu, na jehož území se majetek úpadce nachází (*lex rei sitae*).³⁶⁹ Okruh otázek, které budou podléhat regulaci takto určeného věcného statutu, demonstrativně vymezuje čl. 8 odst. 2 písm. a) až d) Nařízení. Věcný statut rovněž určuje, zda je insolvenční správce oprávněn zahrnout věcným právem zajištěný majetek do majetkové podstaty zahájeného insolvenčního řízení v zahraničí či nikoli. Jestliže jím toto zahrnutí připuštěno není, je správce povinen majetek, jenž je předmětem zajištění, realizovat odděleně od zbylé části majetku zahrnutého do podstaty.³⁷⁰

Pro věřitele je ustanovení významné zejména tehdy, jsou-li jejich práva proti majetku dlužníka zajištěna některým z věcných práv v dosahu článku 8 Nařízení. Jestliže ve vztahu k tomuto majetku dlužníka nebude zahájeno vedlejší insolvenční řízení, jsou tito věřitelé oprávněni se domáhat práv, která jsou předmětem jejich zajištění, prostřednictvím prostředků garantovaných právem *lex rei sitae*. Ostatní takto nezajištění věřitelé mohou uplatňovat

³⁶⁶ WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 19 [cit. 1. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOLfaculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>

³⁶⁷ Zpráva, s. 70.

³⁶⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 684.

³⁶⁹ VEDER, M. *Applicable law, in particular security rights* [online]. The future of the European Insolvency Regulation (One day international conference), 2011, s. 83 [cit. 4. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/PAPER%204-3.pdf>

³⁷⁰ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004., s. 60.

svá práva prostřednictvím své účasti na hlavním či vedlejším insolvenčním řízení.³⁷¹

Nariadení výslovně stanoví, že za věcné právo je zapotřebí pokládat rovněž právo, které je zapsáno ve veřejném rejstříku kteréhokoli členského státu Evropské unie, a současně splňuje předpoklad vymahatelnosti vůči třetím osobám, jestliže v souladu s ním může dojít k nabytí věcného práva dle čl. 8 odst. 1 Nariadení.³⁷²

Určitou pojistku proti spekulativním zřízením věcných práv s úmyslem kupříkladu obohatit se na úkor věřitelů představuje zachování možnosti odporovat tyto vadné úkony dle *lex fori concursus* ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. m) Nariadení.³⁷³

6.3.2 Započtení pohledávek ve smyslu článku 9 Nariadení

Jak bylo výše uvedeno, podmínky započtení podléhají obecně regulaci *lex fori concursus*, jestliže tuto možnost připouští právo rozhodné pro pohledávku úpadce, proti níž věřitel započtení uplatňuje.³⁷⁴ Smyslem článku 9 Nariadení je ochrana oprávněného očekávání věřitele, že mu bude v případě zahájeného insolvenčního řízení zachováno právo uspokojit pohledávku prostřednictvím započtení v souladu s právem rozhodným pro pohledávku dlužníka. Jestliže je věřitel oprávněn k započtení v souladu s právem rozhodným pro pohledávku dlužníka, na niž je pohledávka započítávána, jsou vyloučeny účinky zahájení insolvenčního řízení.³⁷⁵

Rovněž ve vztahu k otázce započtení s sebou Nariadení přináší záruku před poškozením všech věřitelů v daném insolvenčním řízení jednáním dle odst. 1 tohoto článku Nariadení tím, že poskytuje možnost odporovat tyto úkony ve státě, kde probíhá insolvenční řízení způsobem výše vymezeným ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. m) Nariadení.³⁷⁶

³⁷¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 265–266.

³⁷² Článek 8 odst. 3 Nariadení.

³⁷³ Článek 8 odst. 4 Nariadení.

³⁷⁴ Zpráva, s. 77.

³⁷⁵ VEDER, M. *Applicable law, in particular security rights* [online]. The future of the European Insolvency Regulation (One day international conference), 2011, s. 86 [cit. 14. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/PAPER%204-3.pdf>

³⁷⁶ Článek 9 odst. 2 Nariadení.

6.3.3 Výhrada vlastnictví ve smyslu článku 10 Nařízení

Výhrada vlastnictví obecně představuje prostředek k zajištění nároku na uhrazení kupní ceny za zboží v situacích, kdy má být zboží dodáno před jejím zaplacením.³⁷⁷ Článkem 10 odst. 1 Nařízení reflektuje ochranu práva prodávajícího založeného na výhradě vlastnictví, tj. práva na zachování vlastnického práva k předmětu koupě do okamžiku splnění povinnosti kupujícím. Nařízení tímto ustanovením upravuje účinky insolvenčního řízení zahájeného proti kupujícímu určité věci spadající do majetkové podstaty, která se nachází ve státě odlišném od státu zahájení tohoto řízení ve vztahu k výhradě vlastnictví k této věci. Jestliže je realizace přechodu vlastnického práva vázána na zaplacení kupní ceny, je při zahájení insolvenčního řízení proti kupujícímu šance na uspokojení této pohledávky snížena a lze předpokládat, že prodávající v rámci insolvenčního řízení uplatní výhradu vlastnictví. Jestliže výhradu vlastnictví uplatnil a vlastnické právo na kupujícího nepřešlo, je insolvenční správce povinen zdržet se požadování vydání věci do majetkové podstaty.³⁷⁸

Soudní dvůr se ve vztahu k výhradě vlastnictví vyslovil, že aplikace čl. 10 odst. 1 Nařízení je vyloučena, nachází-li se věc, která je předmětem předmětné výhrady vlastnictví, v okamžiku zahájení insolvenčního řízení na území státu zahájení řízení.³⁷⁹

Pro případ úpadku prodávajícího stanoví článek 10 odst. 2 Nařízení ochranu legitimního očekávání kupujícího na plnění z kupní smlouvy a v návaznosti také na přechodu vlastnického práva. Pro použitelnost tohoto ochranného institutu je rozhodující, že se věc v době zahájení insolvenčního řízení nacházela na území jiného členského státu než státu zahájení řízení.³⁸⁰

³⁷⁷ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, R., ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém – Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 464–465; KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, s. 265 a násl.

³⁷⁸ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 686.

³⁷⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. září 2009. German Graphics Graphische Maschinen GmbH proti Alice van der Schee. Věc C-292/08. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2009, s. I-08421.

³⁸⁰ WESSELS, B. *Current Topics of International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2004, s. 17.

Na aplikaci článku 10 v obou případech nemá vliv změna polohy věci po zahájení řízení.³⁸¹ Výhrada vlastnictví je z pohledu některých právních řádů napříč členskými státy EU považována za institut závazkového práva. Jiné ji však posuzují jako otázku věcněprávní.³⁸² Citované ustanovení představuje zvláštní pravidlo nejen vůči působnosti *lex fori concursus*, ale rovněž k článku 8 Nařízení regulující obecně účinky zahájení insolvenčního řízení na věcná práva.³⁸³ V návaznosti na kvalifikaci konkrétního národního práva tak bude ve vztahu k otázce výhradě vlastnictví spadající do působnosti článku 10 Nařízení obligační či věcný statut.³⁸⁴

Opět nutno zmínit Nařízením výslovně stanovenou možnost odporovat této kupní smlouvě ve smyslu čl. 7 odst. 2 písm. m) Nařízení dle *lex fori concursus*.³⁸⁵

6.3.4 Smlouvy týkající se nemovitostí ve smyslu článku 11 Nařízení

Nařízení k určení práva rozhodného pro právní vztahy, jejichž předmětem je nemovitá věc, zakotvuje kolizní normu s hraničním určovatelem *lex rei sitae*, čímž je zachován obecný princip prostoupený úpravou mezinárodního práva soukromého. Úpravu účinků insolvenčního řízení na smluvní nabývání a užívání nemovitosti podřizuje právu státu, na jehož území se tato nemovitost nachází.³⁸⁶

³⁸¹ WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 21 [cit. 1. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOL.faculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>

³⁸² K výkladu institutu výhrady vlastnického práv srov. např. KUČERA, Z. *Kolizní problematika přechodu vlastnického práva k movitým věcem na základě mezinárodní kupní smlouvy*. Praha: Academia, 1970, 196 s.

³⁸³ WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006, s. 21 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOL.faculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>; DIALTI, F. *Regulating retention of title in Europe* [online]. American Bankruptcy Institute, publikováno 2010 [cit. 11. 5. 2016]. Dostupné z: http://globalinsolvency.com/sites/all/files/regulating_retention_of_title_in_europe.pdf

³⁸⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 323.

³⁸⁵ Článek 10 odst. 3 Nařízení.

³⁸⁶ KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009, s. 272.

Z jazykového výkladu textu článku 11 Nařízení lze posoudit právo *lex rei sitae* za výlučnou použitelnou právní úpravu, čímž se *lex fori concursus* ve vztahu ke smlouvám spadajícím do působnosti článku 11 Nařízení nepoužije vůbec.³⁸⁷ S ohledem na skutečnost, že se toto ustanovení vztahuje toliko k účinkům insolvenčního řízení na smlouvy jím vymezené, a nikoli na jednání směřující k uzavření těchto smluv, je jejich odporovatelnost podřízena *lex fori concursus* dle čl. 7 odst. 2 písm. m) Nařízení.³⁸⁸ Takovou výjimku z obecného principu *lex fori concursus* ospravedlňuje potřeba speciální ochrany účastníků smluv, které spadají do působnosti článku 11 Nařízení (například nájemců), a také zvláštních zájmů státu, na jehož území se nemovitost nachází. Dle Zprávy je toto ustanovení aplikovatelné na smlouvy o převodu nemovitosti a také smlouvy o jejím užití (např. nájem).³⁸⁹ V souladu s těmito předpisy *lex rei sitae* má být rozhodnuto, zda budou závazky z těchto smluv plněny či naopak bude vymáháno protiplnění, anebo zda bude smlouvou založený vztah ukončen.³⁹⁰ Ke schválení výpovědi či změn dotčené smlouvy je příslušný soud, který zahájil hlavní insolvenční řízení, za předpokladu, že a) předpisy *lex rei sitae* vyžadují k takové výpovědi či změně souhlas soudu, který řízení zahájil, a zároveň b) nebylo zahájeno insolvenční řízení ve státě, v němž se nemovitost nachází.³⁹¹

Přestože Nařízení obsahuje ustanovení vztahující se k věcem nemovitým, ochrana věcných práv dle článku 8 Nařízení se bude aplikovat přednostně s ohledem na jeho zvláštní povahu.³⁹²

6.3.5 Účinky na pracovněprávní vztahy ve smyslu článku 13 Nařízení

Ve vztahu ke zvláštní skupině věřitelů stanoví čl. 13 Nařízení výjimku z aplikace *lex fori concursus* za účelem zajištění ochrany zaměstnanců a pracovních

³⁸⁷ Zpráva, s. 80.

³⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 338.

³⁸⁹ Zpráva, s. 80–81.

³⁹⁰ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 263.

³⁹¹ Článek 11 odst. 2 Nařízení.

³⁹² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 335.

míst.³⁹³ Účinky vyvolané zahájením insolvenčního řízení na pracovní smlouvy a pracovněprávní vztahy reguluje výhradně právo členského státu, které je rozhodné pro tyto pracovněprávní vztahy, jenž se stanoví na základě kolizních norem mezinárodního práva soukromého. Působnost článku 13 Nařízení zahrnuje otázky týkající se uzavření pracovní smlouvy, jejího trvání, jakož i skončení, včetně práv a povinností stran vznikajících z pracovněprávního vztahu touto smlouvou založeného.³⁹⁴ Stanovení výhradního použití práva rozhodného pro pracovní smlouvu v uvedeném rozsahu vylučuje aplikaci článku 7 Nařízení. Na ostatní nevyomezené otázky, které souvisejí s regulací platební neschopnosti, se však tato zvláštní ochrana nevztahuje, přičemž v takovém případě se uplatní obecné pravidlo *lex fori concursus*.³⁹⁵ Povaha pohledávek vzniklých z pracovněprávního vztahu a jí ovlivněné nakládání s těmito pohledávkami v rámci insolvenčního řízení (kupř. otázky priority pohledávky, právní postavení přednostních práv) je v souladu s čl. 7 odst. 2 písm. h) Nařízení determinována insolvenčním statutem.

Právo rozhodné pro pracovní smlouvu určí, zda dojde zahájením insolvenčního řízení automaticky ke skončení pracovněprávního vztahu anebo zda má správce s respektem ke specifickým podmínkám tímto právem garantovaným právo jej jednostranně ukončit.³⁹⁶

Nařízení nově zavádí pravidlo, které zakládá soudům (či jiným orgánům pověřeným dle národního práva) členského státu, v němž může být zahájeno řízení vedlejší, příslušnost ke schválení výpovědi či změny dotčených smluv. Podmínkou je, že na území tohoto členského státu nebylo zahájeno žádné insolvenční řízení.³⁹⁷

³⁹³ K ochraně zaměstnanců v insolvenčních řízeních srov. např. EATSBY, J. W. The Law of Unintended Consequences: The 2015 E.U. Insolvency Regulation and Employee Claims in Cross-Border Insolvencies. *Chicago Journal of International Law*, 2016, č. 1, s. 121–152.

³⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 392.

³⁹⁵ Zpráva, s. 83.

³⁹⁶ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 444.

³⁹⁷ Článek 13 odst. 2 Nařízení.

6.3.6 Úkony poškozující všechny věřitele ve smyslu článku 16 Nařízení

Z výše uvedeného obecného pravidla, že právní režim jednání poškozujících každého věřitele podléhá v souladu s čl. 7 odst. 2 písm. m) Nařízením regulaci práva *lex fori concursus*, zavádí Nařízení výjimku, jež za účelem ochrany dobré víry věřitelů a jiných třetích osob navázání této kolizní normy modifikuje.³⁹⁸ Aplikací článku 16 Nařízení, představujícím zvláštní pravidlo ve vztahu k čl. 7 Nařízení, je vyloučena aplikace *lex fori concursus* na případy, kdy osoba, jíž jsou jednání poškozující veškeré věřitele ku prospěchu, prokáže, že a) právem rozhodným pro dané jednání je právo členského státu odlišného od státu zahájení insolvenčního řízení a zároveň b) toto právo rozhodné nereguluje žádnou možnost v dané věci předmětný úkon napadnout. Podmínka absence takové možnosti je splněna jen za předpokladu, že vnitrostátní právo státu zahájení řízení nepřipouští napadení úkonu nejen v rámci insolvenčního práva, nýbrž v režimu *lex fori concursus* jako celku.³⁹⁹

Zakotvením tohoto institutu reflektuje Nařízením legitimní očekávání věřitelů, že platnost jednání provedených v souladu s právem pro ně rozhodným by neměla být napadena v důsledku následné aplikace jiného právního režimu v návaznosti na řešení nepříznivé finanční situace dlužníka. Na takto vymezená jednání se však článek 16 Nařízení vztahuje toliko za předpokladu, že k nim došlo před zahájením insolvenčního řízení. Jednání učiněná v průběhu insolvenčního řízení zahájeného v režimu Nařízení nejsou výjimkou stanovenou v citovaném ustanovení chráněna.⁴⁰⁰

6.3.7 Ochrana kupující třetí osoby ve smyslu článku 17 Nařízení

V návaznosti na obecné omezení či zbavení dispozičního práva dlužníka ke svému majetku⁴⁰¹ stíhá dlužníkově jednání v průběhu insolvenčního řízení, jímž převádí vlastnické právo k předmětům majetkové podstaty na třetí osoby, sankcionizace.⁴⁰² Článek 17 Nařízení stanoví výjimku z apli-

³⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 773.

³⁹⁹ Zpráva, s. 88.

⁴⁰⁰ *Tamtéž*, s. 89.

⁴⁰¹ Článek 1 odst. 1 Nařízení.

⁴⁰² Právní následky tohoto protiprávního jednání dlužníka budou určeny na základě *lex fori concursus* v návaznosti na pravomoci svěřené dlužníku v průběhu insolvenčního řízení (srov. čl. 7 odst. 2 písm. c) Nařízení).

kace *lex fori concursus* ve vztahu k *platnosti*⁴⁰³ jednání dlužníka, kterým v průběhu insolvenčního řízení došlo na úkor majetkové podstaty ke zcizení *nemovitosti, planidla* či *letadla*, jež se zapisují do veřejného rejstříku nebo *cenného papíru, jehož zápis do zákonem stanoveného rejstříku je předpokladem jeho existence*. Platnost tohoto jednání se posuzuje podle práva členského státu, na jehož území se nachází zcizená nemovitost anebo jehož pravomoci veřejný rejstřík podléhá. Do věcné působnosti této výjimky spadají jednání učiněná dlužníkem za protiplnění, která byla učiněná až po zahájení insolvenčního řízení. Na jednu stranu zachováním platnosti jednání je ochuzena majetková podstata na úkor věřitelů. Na druhou stranu Nařízením výjimkou sleduje ochranu dobré víry kupující třetí strany, která s dlužníkem vstoupila do předmětného právního vztahu.⁴⁰⁴

6.3.8 Účinky na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení ve smyslu článku 18 Nařízení

Za účelem zabránění zmaření účelu kolektivního řízení spojují často národní insolvenční předpisy zahájení insolvenčního řízení s přerušением či modifikací řízení zahájených jednotlivými věřiteli. Nařízením zavádí pravidla pro určení práva rozhodného pro determinaci těchto účinků. Pro tyto účely rozlišuje mezi účinky na vykonatelnost rozhodnutí, tj. již pravomocně ukončená řízení, a na dosud probíhající soudní řízení.⁴⁰⁵ Účinky zahájení insolvenčního řízení na výkon rozhodnutí jsou podle článku 7 odst. 2 písm. f) určeny právním řádem *lex fori concursus*.⁴⁰⁶ Ve vztahu k probíhajícím soudním řízením je zavedeno zvláštní pravidlo. Článek 18 Nařízení obsahuje kolizní normu pro účinky zahájení insolvenčního řízení na probíhající (doposud neukončená) soudní řízení. Tato probíhající soudní řízení pokrývají pouze ta řízení, která se vztahují na majetek či práva dlužníka tvořící součást majetkové podstaty insolvenčního řízení. Tyto účinky se řídí právem státu, ve kterém dotčené soudní řízení probíhá. Revize vyjasnila otázku, zda

⁴⁰³ „Validity“ v anglickém znění. Pojem „platnosti“ je použitý v souladu s jazykovým zněním české verze Nařízení.

⁴⁰⁴ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 692.

⁴⁰⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 504.

⁴⁰⁶ Článek 7 odst. 2 písm. f) Nařízení.

rozsah tohoto pravidla pokrývá rovněž účinky na řízení rozhodčí.⁴⁰⁷ Podle článku 18 jsou účinky zahájení insolvenčního řízení na probíhající rozhodčí řízení, jehož předmětem je majetek či právo náležející do majetkové podstaty, určeny právem státu, v němž má rozhodčí soud své sídlo.⁴⁰⁸

6.3.9 Další výjimky z právního režimu *lex fori concursus*

Kromě výše uvedených případů Nařízení stanoví další zvláštní pravidla ve vztahu k obecnému principu *lex fori concursus*, která by se mohla dotýkat práv jednotlivých věřitelů. Jednou z výjimek je právo rozhodné pro účinky insolvenčního řízení na některá práva dlužníka, jež **jsou zapisována do veřejného rejstříku**. Rozsah kolizní normy v článku 14 Nařízení zahrnuje takové účinky na práva dlužníka k nemovitostem, plavidlům a letadlům. Tyto právní otázky se budou řídit právem státu, do jehož působnosti veřejný rejstřík spadá. Dále Nařízení ve vztahu k **evropským patentům** s jednotným účinkem a **ochranným známkám Společenství** vylučuje, aby se staly součástí majetkové podstaty jakéhokoli vedlejšího insolvenčního řízení. Výluku zavádí Nařízení rovněž pro práva povinnosti stran zúčastněných na **platebních systémech a systémech vypořádání**, jakož i **finančním trhu**. Pro uvedené právní vztahy určuje, že se budou řídit právem toho členského státu, který se na tyto systémy a trhy vztahuje.⁴⁰⁹

⁴⁰⁷ K této otázce srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. Impact of insolvency of a party on pending arbitration proceedings in Czech Republic, England and Switzerland and other countries. In: ROTH, M., GEISTLINGER, M. *Yearbook on International Arbitration* [online]. EAP, 2010, s. 145–166 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2015203>; OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings* (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4). München: C. H. Beck, 2014, s. 216–217; KROLL, S., MISTELIŠ, L., PERALES, V. *International Arbitration and International Commercial Law: Synergy Convergence and Evolution*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2011, s. 337–362; LAZIĆ, V. *Insolvency proceedings and commercial arbitration*. Austin: Wolters Kluwer, 1998, 381 s.

⁴⁰⁸ Článek 18 Nařízení.

⁴⁰⁹ DJORDJEVIC, M. *Applicable law* [online]. EJTN Seminar on Cross - Border Insolvency in the EU, publikováno 2013, s. 45–50 [cit. 30. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFile/es/6333/Applicable_Law_%28EIR%29_working_paper.pdf

6.4 Právo rozhodné pro vedlejší insolvenční řízení

Narižení zakotvuje samostatnou kolizní normu pro určení práva rozhodného pro vedlejší insolvenční řízení a jeho účinky. Na základě článku 35 Narižení, má být použito právo státu, v němž bylo vedlejší řízení zahájeno (*lex fori concursus secundariae*). Zakotvením totožného pravidla, jako pro řízení hlavní, výslovně ve vztahu k vedlejším řízením Narižení zdůraznilo, že na teritoriálně omezená řízení nelze použít právo rozhodné pro řízení univerzální. Použití *lex fori concursus primariae* je v řízení vedlejším vyloučeno, včetně použití podpůrného.⁴¹⁰ Ve spojení s článkem 3 odst. 2 Narižení lze tedy za právo rozhodné pro vedlejší řízení označit právo státu, kde se nachází provozovna dlužníka.⁴¹¹

Ačkoli rozsah normy obsažené v článku 35 Narižení výslovně nezahrnuje místní insolvenční řízení, je nezbytné ji na tato řízení aplikovat za použití *analogie legis*. Jak bylo výše uvedeno, místní řízení jsou zcela nezávislá na řízení hlavním, a proto je nutno je podřídít samostatnému právnímu režimu.⁴¹²

6.5 Zpětný a další odkaz

Při použití výše rozebraných kolizních norem je významnou otázkou, zda lze v rámci procesu určování práva rozhodného připustit zpětný či další odkaz.⁴¹³ Na rozdíl od jiných unijních narižení, Narižení o insolvenčních řízeních nezakotvuje výslovné pravidlo vylučující jejich použití. Preambule Narižení však požaduje přijetí jednotných kolizních pravidel, které by nahradily národní kolizní řešení.⁴¹⁴ Ačkoli zpětný či další odkaz není výslovně

⁴¹⁰ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 244.

⁴¹¹ Článek 3 odst. 2 Narižení stanoví speciální pravidlo pro určení příslušnosti k zahájení vedlejšího insolvenčního řízení.

⁴¹² BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 785–786.

⁴¹³ K podrobnějšímu rozboru tohoto institutu obecné části mezinárodního práva soukromého v české literatuře srov. např. ROZEHNALOVÁ, N. Kolize kolizních norem – aneb k úpravě kvalifikace a zpětného odkazu v zákoně o mezinárodním právu soukromém. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2014, č. 4, s. 311 a násl.; KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽICKÁ, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, s. 154 a násl.

⁴¹⁴ Bod 66 Preambule Narižení.

vyločen, nelze se domnívat, že původním záměrem bylo jejich připuštění.⁴¹⁵ Připuštění zpětného či dalšího odkazu by totiž mohlo narušit právní jistotu při určování práva rozhodného. V odborné literatuře je obecně přijat závěr, že kolizní normy práva rozhodného se nepoužijí. Kolizní normy obsažené v Nařízení tedy odkazují pouze na hmotněprávní normy práva rozhodného.⁴¹⁶

6.6 Závěr

S ohledem na značné rozdíly v insolvenčních předpisech jednotlivých členských států není možná jejich unifikace. V tomto ohledu se jeví nejnvhodnějším řešením pro úpravu přeshraničních insolvenčních řízení řešení kolizní. Nařízení stanoví jednotná pravidla pro určení práva rozhodného v zásadě pro celé insolvenční řízení včetně jeho účinků. Za toto rozhodné právo označuje obecně právo státu, který řízení zahájil. Předpisům *lex fori concursus* jsou podřízeny podmínky zahájení řízení, jeho vedení a také skončení řízení. Nařízení stanoví rovněž příkladný výčet otázek spadajících do rozsahu tohoto základního kolizního pravidla. Za účelem ochrany právní jistoty a předvídatelnosti věřitelů, kterým svědčí zvláštní práva ze zajištěných, přednostních, případně dalších nároků se zvláštním režimem, stanoví Nařízení výjimky z aplikace tohoto obecného pravidla *lex fori concursus*. Jednotlivá pravidla jsme v této kapitole podrobili rozboru. Dle národních zpráv aplikace těchto pravidel nečiní orgánům jednotlivých členských států žádné závažné problémy. Koncept práva rozhodného a výjimek z jeho aplikace tedy nebyl při přijímání posledních změn revidován.

⁴¹⁵ Zpráva, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 398.

⁴¹⁶ DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 178–179.

7 PŘIHLAŠOVÁNÍ POHLEDÁVEK A ZAJIŠTĚNÍ INFORMOVANOSTI

7.1 Úvod

Právo věřitelů účastnit se kolektivního řízení zahájeného proti jejich dlužníku je výrazným projevem práva na spravedlivý proces, konkrétně práva být slyšen garantovaného článkem 47 Listiny základních práv a svobody Evropské unie a článkem 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Zvláštní postavení má v rámci insolvenčního řízení (zejména pak v jeho přeshraniční podobě) zásada „rovnosti zbraní“.⁴¹⁷ Všem věřitelům dlužníka by měla být zaručena stejná příležitost participovat na insolvenčním řízení za společným dlužníkem. S ohledem na skutečnost, že postavení tuzemských věřitelů upravují národní insolvenční předpisy, za účelem zajištění rovné ochrany všech věřitelů dlužníka garantuje Nařízení právo zahraničních věřitelů k přihlášení pohledávek. Nadto by neměly výkonu tohoto práva bránit nepřiměřené překážky, a proto stanoví Nařízení rovněž pravidla pro snadnější přístup zahraničních věřitelů k informacím o zahájení insolvenčního řízení a možnostech výkonu jejich práv. Nastavením těchto pravidel je tedy zajištěn nejen předpoklad pro účinný výkon tohoto práva, ale také rovné zacházení s věřiteli dlužníka bez ohledu na to, z jakého členského státu pocházejí.⁴¹⁸

7.2 Právo zahraničních věřitelů přihlásit pohledávku

Článek 53 v návaznosti na článek 45 Nařízení vybavuje zahraniční věřitele právem přihlásit svou pohledávku v insolvenčním řízení zahájeném v režimu Nařízení. Jedná se o jeden ze základních projevů principu univerzality evropského insolvenčního práva.

Orgánům státu zahájení řízení vzniká na základě uvedeného ustanovení povinnost přihlédnout k přihlášce pohledávky věřitele pocházejícího z jiného členského státu a nakládat s ní rovnocenně s těmi, které uplatnili v řízení věřitelé

⁴¹⁷ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 65 a násl.

⁴¹⁸ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 293 a 296.

tuzemští.⁴¹⁹ Okruh subjektů, které mohou přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení, determinuje právo státu, v němž bylo řízení zahájeno.⁴²⁰ Nicméně národní rozhodné právo nemůže oprávnění věřitele participovat na insolvenčním řízení garantované článkem 53 Nařízení vyloučit ani omezit.⁴²¹

Svou pohledávku mohou věřitelé přihlásit komunikačními prostředky, které umožňuje právo státu, v němž řízení probíhá. Citované ustanovení rovněž stanoví, že pro účely výkonu tohoto práva není vyžadováno povinné zastoupení advokátem či jiným právníkem.⁴²²

Svou povahou představuje článek 53 Nařízení hmotněprávní ustanovení, které přímo modifikuje právo přihlašovat pohledávky konstruované národními předpisy práva rozhodného pro dané insolvenční řízení. K výkonu tohoto práva nejsou zapotřebí žádné další instrumenty.⁴²³

7.2.1 Pojem „zahraniční věřitel“

Přestože okruh věřitelů, které lze označit za *zahraniční* ve smyslu článku 53 Nařízení, zůstává od původní úpravy nepozměněn, Nařízení pro tento pojem nově zavádí výslovnou definici.⁴²⁴ Zahraničním věřitelem se rozumí jakýkoli věřitel, který má své *obvyklé místo pobytu, bydliště* či *sídlo* na území jiného členského státu než toho, který řízení zahájil.⁴²⁵ Tento okruh osob zahrnuje rovněž správce daně a orgány sociálního zabezpečení.⁴²⁶ Z textu uvedeného ustanovení je patrná irelevance státní příslušnosti věřitele.⁴²⁷ V tomto smyslu je respektován zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti na úrovni unijního práva.⁴²⁸

⁴¹⁹ Zpráva, s. 110.

⁴²⁰ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 525.

⁴²¹ *Tamtéž*, s. 465.

⁴²² Článek 53 věta druhá Nařízení.

⁴²³ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 942.

⁴²⁴ Článek 2 odst. 12 Nařízení.

⁴²⁵ Výklad tohoto pojmu provedl Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 29 NSČR 13/2010, ze dne 31. 5. 2012.

⁴²⁶ Nařízení nově zanáší do textu legální definici pojmu „zahraniční věřitel“ v ustanovení článku 2 odst. 2 Nařízení.

⁴²⁷ KRUGER, T. *Civil jurisdiction rules of the EU and their impact on third states*. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 77.

⁴²⁸ Článek 18 SFEU.

Věřitelé pocházející z členského státu, v němž je insolvenční řízení vedeno, jsou z působnosti článku 53 Nařízení vyloučeni. Těmto subjektům vzniká právo přihlásit svou pohledávku do insolvenčního řízení na základě vnitrostátních předpisů *lex fori concursus*.⁴²⁹

7.2.2 Přihlašování pohledávek

Postup přihlašování pohledávek věřitelů do předmětného insolvenčního řízení je, s výjimkou otázek regulovaných přímo Nařízením, předmětem právní úpravy národních insolvenčních předpisů *lex fori concursus*.⁴³⁰ Tuto věcnou úpravu zakotvenou v Nařízením podrobíme rozboru v následujících řádcích.

Právním rozhodným se řídí stanovení **lhůty k podání přihlášky** pohledávky.⁴³¹ Za účelem zvýšení ochrany zahraničních věřitelů, u nichž nelze předpokládat, že jejich postavení bude zohledněno národní úpravou, stanoví Nařízení omezení aplikace tohoto práva ve vztahu k minimálnímu trvání této lhůty. Lhůta k podání přihlášky tak nesmí činit méně než 30 dní od okamžiku, kdy bylo v insolvenčním rejstříku oznámeno zahájení předmětného insolvenčního řízení. Za účelem zvýšení informovanosti věřitelů o možnostech uplatnění jejich nároků bude lhůta spolu s dalšími stanovenými informacemi o insolvenčním řízení povinně zveřejňována v národních insolvenčních rejstřících,⁴³² které budou předmětem rozboru níže v závěru této kapitoly.

Dále Nařízení zavádí příležitost zahraničního věřitele **předložit doplňující podklady** k prokázání pravosti a výše pohledávky, o níž má soud, správce či dlužník s dispozičním oprávněním pochybnosti.⁴³³ Tímto revizí zakotveným pravidlem je výrazně posílena pozice zahraničních věřitelů, jelikož za původního právního stavu bylo ohledně práva věřitele předložit další důkazy nutné spoléhat na národní právní úpravu členských států.

Příkladem věcné úpravy v Nařízením jsou konkrétní obsahové i formální **náležitosti přihlášky** pohledávky.⁴³⁴ Jednotná úprava požadavků na formu

⁴²⁹ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 151.

⁴³⁰ Čl. 7 odst. 2 písm. h) Nařízení (srov. PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 290).

⁴³¹ Článek 55 odst. 6 Nařízení.

⁴³² Článek 24 odst. 2 písm. h) Nařízení.

⁴³³ Článek 55 odst. 7 Nařízení.

⁴³⁴ Zpráva, s. 52; FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 163.

i obsah přihlášky má zajistit žádoucí míru právní jistoty zahraničních věřitelů dlužníka, že k jejich přihlášce nebude nepřihlédnuto např. z důvodu přílišného formalismu vyžadovaného ze strany některého ze členských států.⁴³⁵

a) **Formální náležitosti přihlášky**

Co se týče formy přihlášky pohledávky, původní znění Nařízení vyžadovalo formu písemnou.⁴³⁶ Revize pro tyto účely zavedla standardní formulář s označením *Přihláška pohledávky*.⁴³⁷ Formulář bude dostupný veřejnosti ve všech úředních jazycích orgánů Evropské unie.⁴³⁸

Ze znění Nařízení lze vyčíst, že nevyužití formuláře k přihlášení pohledávky není důvodem pro nepřihlédnutí k přihlášce, pokud jsou splněny alespoň Nařízením požadované obsahové náležitosti přihlášky.⁴³⁹ Nařízení tak upouští od zbytečného formalismu za předpokladu, že jsou v přihlášce obsaženy údaje dostačující pro identifikaci a podložení uplatňovaných nároků.

b) **Obsahové náležitosti přihlášky**

Obsahové náležitosti přihlášky pohledávky jsou vymezeny v článku 55 odst. 2 Nařízení. V souladu s tímto ustanovením mají být na formuláři uvedeny následující údaje:

- jméno zahraničního věřitele, jeho poštovní či emailová adresa, příp. jeho identifikační číslo a bankovní údaje;
- výše přihlašované pohledávky (jistina a úroky musí být uvedeny samostatně), den jejího vzniku, příp. den splatnosti pohledávky (jestliže se tato data odlišují);
- úroková sazba, přičemž musí věřitel uvést, zda se jedná o zákonný či smluvní úrok, dále doba, za kterou se úrok požaduje, a kapitalizovaná částka úroku (za předpokladu, že je uhrazení úroků věřitelem požadováno);
- výše nákladů spojených s individuálním vymáháním pohledávky před okamžikem zahájení kolektivního řízení (je-li úhrada těchto nákladů věřitelem požadována);

⁴³⁵ HOSTINSKÝ, J. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava: Key Publishing, 2009, s. 58.

⁴³⁶ Článek 39 Nařízení č. 1346/2000.

⁴³⁷ Tento formulář bude Komisí přijat prováděcím aktem (článek 88 Nařízení ve spojení s článkem 89 odst. 2 Nařízení).

⁴³⁸ Článek 55 odst. 1 poslední věta Nařízení.

⁴³⁹ Článek 55 odst. 4 Nařízení.

- povaha přihlašované pohledávky;
- informace o tom, zda věřitel požaduje uplatnit přednostní pořadí pohledávky a také důvody tohoto uplatnění;
- informace o tom, zda věřitel uplatňuje zajištění v podobě věcného práva či výhrady vlastnictví, označení majetku, který je předmětem takového zajištění, den vzniku tohoto zajištění a případně jeho registrační číslo (podléhá-li zajištění zápisu do veřejného rejstříku);
- informace o tom, zda věřitel uplatňuje započtení, případně výše vzájemně započítávaných pohledávek ke dni zahájení předmětného insolvenčního řízení, den vzniku pohledávek a částka zbylá po provedení započtení.

Za účelem zachování Nařízením garantované ochrany zahraničních věřitelů by neměly být uvedené obsahové náležitosti národním právem rozšířeny.⁴⁴⁰ Věřitelé, jejichž právo přihlásit pohledávku není založeno článkem 53 Nařízení, se nemohou dovolávat ani ustanovení zakotvující obsahové náležitosti přihlášky. Pokud je právo těchto věřitelů k přihlášení pohledávek založeno národním právem *lex fori concursus*, jsou tímto právem determinovány rovněž náležitosti přihlášky.⁴⁴¹ Nařízení požaduje připojení případných podkladů pro uplatňované nároky věřitele. Může se jednat o prostou kopii těchto dokumentů.⁴⁴²

c) Jazyk přihlášky pohledávky

Značnou výhodu zahraničních věřitelů lze spatřovat v možnosti přihlásit pohledávku do řízení v jakémkoli úředním jazyce EU.⁴⁴³ Před přijetím nové úpravy bylo běžnou praxí, že věřitelům pocházejícím z členských států, jejichž úřední jazyky nejsou zcela frekventované (vč. češtiny), bylo doporučováno, aby svou přihlášku automaticky podali již přeloženou v jazyce státu zahájení řízení.⁴⁴⁴ Ačkoli nová právní úprava přináší značné zjednodušení prostřednictvím uvedených formulářů, zůstává zachováno právo soudu, insolvenčního

⁴⁴⁰ PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, s. 536.

⁴⁴¹ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 151.

⁴⁴² Článek 55 odst. 2 poslední věta Nařízení.

⁴⁴³ V současné době se jedná o 24 úředních jazyků, včetně češtiny.

⁴⁴⁴ SIGMUND, A. *Přihlašování pohledávek do insolvence – doma i v zahraničí* [online]. EPRÁVO. CZ, publikováno 2013 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlasovani-pohledavek-do-insolvence-doma-izahranici89745.html>

správce či dlužníka s dispozičním právem vyžadovat přeložení přihlášky pohledávky do úředního jazyka státu, v němž bylo insolvenční řízení zahájeno. Každý členský stát může za tímto účelem označit jiný úřední jazyk za přijatelný k přihlašování pohledávek.⁴⁴⁵

d) Příslušný orgán

Nařízení nestanoví, u kterého orgánu je možné přihlášku pohledávky podat. Označení příslušného subjektu či orgánu spadá do kompetence státu, který insolvenční řízení zahájil. Přes některé vyjádřené obavy v odborné literatuře⁴⁴⁶ by neměly vznikat v tomto ohledu žádné pochybnosti, jelikož je označení příslušného orgánu obligatorní náležitostí vyrozumění o zahájení insolvenčního řízení, které je individuálně doručováno všem známým zahraničním věřitelům.⁴⁴⁷

7.3 Informovanost věřitelů

Předpokladem účinného výkonu práv věřitelů v rámci insolvenčního řízení je jejich informovanost o zahájení insolvenčního řízení a o možnostech výkonu těchto práv v souladu s právem rozhodným pro předmětné řízení. Nařízení stanoví opatření k zajištění informovanosti zahraničních věřitelů, kteří nemají běžný přístup k informacím zveřejněným v národním rejstříku. Právo přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení z titulu článku 53 Nařízení koresponduje s povinností orgánů státu, který insolvenční řízení zahájil, tyto věřitele o relevantních informacích vyrozumět. Článek 54 Nařízení obsahuje věcnou úpravu, která působí přímo a bezprostředně, bez nutnosti předchozí implementace do národního právního řádu.⁴⁴⁸ Citované ustanovení garantuje minimální rozsah ochrany věřitelů, který nemůže být vnitrostátním právem omezen. Není však vyloučeno jeho rozšíření. Vnitrostátní právo tak může stanovit přísnější pravidla pro splnění informační povinnosti.⁴⁴⁹

Článek 54 odst. 1 Nařízení informační povinnost uděluje příslušnému soudu anebo jím jmenovanému insolvenčnímu správci. Vnitrostátní právní úprava

⁴⁴⁵ Článek 55 odst. 5 Nařízení.

⁴⁴⁶ SIGMUND, A. *Přihlašování pohledávek do insolvence – doma i v zahraničí* [online]. EPRÁVO. CZ, publikováno 2013 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlasovani-pohledavek-do-insolvence-doma-i-zahranici89745.html>

⁴⁴⁷ Článek 54 odst. 2 Nařízení.

⁴⁴⁸ WESSELS, B. *Current Topics of International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2004, s. 35.

⁴⁴⁹ Zpráva, s. 163.

lex fori concursus stanoví, který subjekt bude oznamovací povinností vykonávat v rámci konkrétního řízení.⁴⁵⁰ O zahájení řízení musí tyto orgány informovat *známé zahraniční věřitele*. Znáмым věřitelem se v tomto kontextu rozumí subjekt, o němž se insolvenční soud v době rozhodnutí o úpadku či v průběhu samotného řízení dozví, že se jedná o věřitele dlužníka. Zdrojem této informace je návrh na zahájení insolvenčního řízení obsahující seznam věřitelů dlužníka a seznam jeho závazků,⁴⁵¹ účetnictví či jiná dokumentace, která se dostane v souvislosti s projednáním úpadku dlužníka správci do dispozice.⁴⁵² Ostatní věřitelé jsou informováni v souladu s národními předpisy státu, v němž bylo řízení zahájeno.⁴⁵³

a) **Obsahové náležitosti vyzoomění**

Nařízení stanoví minimální informace, které musí vyzoomění za účelem ochrany zahraničních věřitelů obsahovat. Okruh těchto informací zahrnuje zejména:

- lhůty k výkonu práv věřitele;
- sankce za jejich nedodržení;
- označení orgánu/subjektu, u kterého lze práva uplatnit;
- povinnost přihlásit přednostní či věcným právem zajištěnou pohledávku;
- kopii formuláře pro přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení⁴⁵⁴ či alternativně informaci o místě jeho dostupnosti a veškerá jiná stanovená opatření.

Jak již bylo shora avizováno, úroveň ochrany nastavené Nařízením nelze snížit národním právem. V tomto ohledu ani uvedený výčet informací, které jsou povinně zahraničním věřitelům sdělovány, nelze národním právním řádem omezit. Naopak však členským státům není zakázáno tento rámec na národní úrovni rozšířit.⁴⁵⁵

⁴⁵⁰ Zpráva, s. 163.

⁴⁵¹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, s. 626.

⁴⁵² Zpráva, s. 148.

⁴⁵³ PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, s. 289.

⁴⁵⁴ Článek 55 Nařízení.

⁴⁵⁵ Zpráva, s. 163.

b) Formální náležitosti vyrozumění

Výše uvedené informace musí být poskytnuty na standardním formuláři zveřejněném na portálu e-Justice s označením *Oznámení o insolvenčním řízení*. Tento formulář je dostupný ve všech úředních jazycích orgánů EU.⁴⁵⁶

Ačkoli Nařízení stanoví výhradní způsob provedení individuální notifikace prostřednictvím tohoto standardizovaného formuláře, nestanoví již výslovné požadavky na formu sdělení. S ohledem na modernizaci způsobů komunikace v soudní oblasti a její vliv při použití prostředků k doručování jak soudních, tak mimosoudních písemností je nutné zvážit přijatelnost elektronické komunikace jako prostředku k doručení oznámení jednotlivým věřitelům. Obecně je přijímán závěr, že za předpokladu zachování rozsahu informací požadovaného Nařízením lze i elektronickou formu doručení oznámení považovat za souladnou s cíli a výslovným zněním Nařízení.⁴⁵⁷

c) Jazyk vyrozumění

Původní právní úprava specifikovala jazyk, ve kterém mají být povinné informace zahraničnímu věřiteli sdělovány.⁴⁵⁸ Měl to být úřední jazyk (příp. jeden z úředních jazyků) členského státu, v němž bylo insolvenční řízení zahájeno.⁴⁵⁹ Pro účely překročení jazykové bariéry byl ke splnění informační povinnosti používán standardizovaný formulář nadepsaný titulem *Oznámení o insolvenčním řízení* ve všech těchto úředních jazycích. Nová úprava napomáhá snížit náklady za překlady oznámení do mateřského jazyka zahraničního věřitele.⁴⁶⁰ Jak bylo výše uvedeno, revize počítá s vytvořením nové podoby formuláře, jehož celé znění bude dostupné ve všech úředních jazycích orgánů EU. Vyrozumění se předává věřiteli v úředním jazyce (v jednom z úředních jazyků) státu zahájení insolvenčního řízení.⁴⁶¹ Každý členský stát může označit jiný jazyk jako přijatelný k různým komunikacím stanoveným

⁴⁵⁶ Článek 54 odst. 3 Nařízení.

⁴⁵⁷ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 150; VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 149

⁴⁵⁸ Článek 42 Nařízení č. 1346/2000.

⁴⁵⁹ Článek 42 odst. 1 Nařízení č. 1346/2000.

⁴⁶⁰ Návrh Revize, s. 8.

⁴⁶¹ Článek 54 odst. 3 Nařízení.

Narižením.⁴⁶² Pro účely splnění informační povinnosti může takto označeného jazyka využít pouze za předpokladu, že lze předvídat, že tomuto jazyku bude věřitel rozumět.⁴⁶³

d) Časový aspekt vyrozumění

Narižení ukládá soudům či insolvenčním správcům povinnost vyrozumět známé zahraniční věřitele *neprodleně* po *zahájení insolvenčního řízení*.⁴⁶⁴ Jako *okamžik zahájení* insolvenčního řízení determinuje Narižení „*okamžik, kdy rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení nabývá účinnosti, bez ohledu na to, zda se jedná o konečné rozhodnutí či nikoli*“.⁴⁶⁵ V návaznosti na tuto definici nečiní určení daného okamžiku problému.

e) Doručení vyrozumění

Před přijetím nového Narižení byla předmětem diskuzí otázka, zda lze v souvislosti s doručováním vyrozumění aplikovat narižení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských. Revize Narižení přinesla výslovné vyloučení aplikace tohoto narižení, a to za účelem zjednodušení přenosu informací.⁴⁶⁶

7.4 Zveřejňování informací ve veřejném rejstříku

Před revizí Narižení neexistovala povinnost členských států zveřejňovat informace o zahájeném hlavním či vedlejším řízení. Tento právní stav ohrožoval naplnění základních cílů Narižení. Soudy postrádaly informaci o zahájení insolvenčního řízení v jiném členském státě, což mohlo vést k nežádoucím souběžným řízením, nadto některým věřitelům bylo znemožněno v důsledku jejich neinformovanosti účinně vykonat svá práva. Účinnost a efektivnost přeshraničních insolvenčních řízení si vyžádala přijetí pravidel požadujících členské státy, aby zveřejňovaly informace o insolvenčních věcech a Narižením specifikované informace v národním elektronickém rejstříku. Nadto zavedla revize Narižení nadnárodní propojení insolvenčních rejstříků jednotlivých členských států.

⁴⁶² Článek 55 odst. 5 Narižení.

⁴⁶³ Článek 54 odst. 3 Narižení.

⁴⁶⁴ Článek 54 odst. 1 Narižení.

⁴⁶⁵ Článek 2 odst. 8 Narižení.

⁴⁶⁶ Návrh Revize, s. 16.

Podle dikce článku 24 Nařízení mají členské státy povinnost zřídit jeden či více elektronických insolvenčních rejstříků, které budou bezplatně a veřejně přístupné na internetu. Za účelem usnadnění přístupu zahraničních věřitelů a soudů jiných členských států, budou tyto národní insolvenční rejstříky zveřejněny v rámci jednotného rejstříku na elektronickém portálu Evropské unie e-Justice.⁴⁶⁷

7.4.1 Povinně zveřejňované informace

Článek 24 Nařízení stanoví minimální okruh informací, které jsou státy povinny v insolvenčním rejstříku zveřejnit. Co nejdříve po zahájení insolvenčního řízení jsou členské státy v uvedených rejstřících povinny zveřejnit:

- a) datum, kdy bylo insolvenční řízení zahájeno;
- b) označení soudu, který předmětné insolvenční řízení zahájil, a případné jednacím číslo tohoto řízení;
- c) informaci o tom, o jaké insolvenční řízení ze seznamu řízení v Příloze A se jedná, včetně případného poddruhu řízení;
- d) konkrétní ustanovení článku 3 Nařízení, podle kterého byla založena příslušnost tohoto soudu;
- e) v případě, že je dlužníkem právnická osoba/společnost, název, registrační číslo, sídlo či poštovní adresu (jestliže je odlišná od sídla dlužníka);
- f) v případě, že je dlužníkem osoba fyzická (včetně OSVČ), jméno (případně registrační číslo⁴⁶⁸), poštovní adresa, anebo místo a datum narození pro případ, že je adresa chráněna;
- g) jméno, poštovní či emailová adresa insolvenčního správce;
- h) lhůta k přihlášení pohledávek věřitelů, případně hypertextový odkaz na informaci o kritériích k jejímu výpočtu;
- i) datum, kdy bylo hlavní insolvenční řízení skončeno;
- j) označení soudu, u něž lze napadnout rozhodnutí o zahájení řízení v souladu s článkem 5 Nařízení, a také lhůta k výkonu tohoto práva (alternativně hypertextový odkaz na kritéria k jejímu výpočtu).

Kromě těchto informací mohou členské státy zveřejnit i dokumentace a další informace (např. zákaz činnosti vedoucího pracovníka v případě úpadku).⁴⁶⁹

⁴⁶⁷ Bod 76 Preambule Nařízení.

⁴⁶⁸ Jedná se o jedinečné číslo podnikatelské činnosti, které se zapisuje do obchodního rejstříku (Bod 77 Preambule Nařízení).

⁴⁶⁹ Bod 77 Preambule Nařízení; článek 24 odst. 3 Nařízení.

Za účelem zajištění dostatečné ochrany osobních údajů stanoví Nařízení ohledně povinnosti zveřejnit informace pod písm. a) až j) výjimku ve vztahu k nepodnikajícím fyzickým osobám.⁴⁷⁰ Jestliže je dlužníkem fyzická osoba, která není osobou samostatně výdělečně činnou, nemusí soudy členských států splnit zveřejňovací povinnost v insolvenčním rejstříku za předpokladu, že splnily informační povinnost vůči známým zahraničním věřitelům ve smyslu článku 54 ohledně informace uvedené pod písm. j). Známí zahraniční věřitelé v takovém případě musí být obeznámeni mimo jiné o soudu, u něž mohou napadnout rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, jakož i o lhůtě k výkonu tohoto práva.⁴⁷¹

7.5 Jednotný insolvenční rejstřík

Komise byla pověřena k vytvoření decentralizovaného systému propojujícího národní insolvenční rejstříky v rámci portálu evropské e-Justice. Tento jednotný rejstřík má sloužit jako ústřední platforma pro přístup k informacím z jednotlivých rejstříků. Jednotný insolvenční rejstřík zjednoduší přístup věřitelů či třetích osob k informacím zveřejněným v jakémkoli členském státě. Vyhledávání v rámci tohoto systému bude probíhat ve všech úředních jazycích členských států. Povinnost zpřístupnit povinné informace v nadnárodním systému mají jednotlivé členské státy. Za účelem zabezpečení cíle, který je vytvořením tohoto rejstříku sledován, musí být veřejnosti zajištěn zcela bezplatný přístup.⁴⁷² Členské státy mohou zpoplatnit pouze poskytování informací nad minimální rámec stanovený článkem 24 odst. 2 Nařízení.⁴⁷³

Článek 25 odst. 2 stanoví konkrétní specifikace systému, jež má Komise přijmout prostřednictvím prováděcích aktů.⁴⁷⁴

⁴⁷⁰ Bod 79 Preambule Nařízení.

⁴⁷¹ Článek 24 odst. 4 Nařízení; bod 80 Preambule Nařízení.

⁴⁷² Článek 27 odst. 1 Nařízení.

⁴⁷³ Článek 27 odst. 2 Nařízení.

⁴⁷⁴ Jedná se o následující aspekty: a) technické specifikace vymezující metody komunikace a výměny informací elektronickými prostředky na základě specifikace rozhraní pro systém propojení insolvenčních rejstříků; b) technická opatření zajišťující minimální standardy bezpečnosti informačních technologií pro komunikaci a šíření informací v systému propojení insolvenčních rejstříků; c) minimální kritéria pro vyhledávání na portálu evropské e-Justice založená na informacích uvedených v článku 24; d) minimální kritéria pro zobrazování výsledků vyhledávání založená na informacích uvedených v článku 24; e) způsoby a technické podmínky dostupnosti služeb poskytovaných systémem propojení a f) glosář se základním vysvětlením vnitrostátních insolvenčních řízení uvedených v příloze A.

7.6 Závěr

Jedním z nejdůležitějších záruk věřitelů v insolvenčním řízení je garance jejich práva participovat na kolektivním procesu směřujícím k poměrnému a rovné uspokojení za společným dlužníkem. Nelze spoléhat na garanci tohoto práva vůči zahraničním věřitelům na úrovni státu zahájení řízení, a proto Nařízení garantuje právo účastnit se tohoto insolvenčního řízení věřitelům, kteří pocházejí z jiného členského státu.

Revize Nařízení usnadnila proces přihlašování pohledávek zahraničních věřitelů. Jedním z nástrojů, který proces usnadnil, je zavedení standardního formuláře jak pro informování věřitelů, tak pro přihlášení jejich pohledávek. Dostupnost těchto formulářů ve všech úředních jazycích EU napomůže odstranit nutnost překladu jednotlivých dokumentů a tím snížit náklady insolvenčního řízení. Postavení zahraničních věřitelů zlepšuje také stanovení minimální lhůty k přihlášení pohledávek, bez ohledu na kratší délku lhůt stanovenou národními insolvenčními předpisy. Další výhodou je zakotvení povinnosti státu zahájení řízení informovat věřitele o popření jeho pohledávky, jíž odpovídá oprávnění tohoto věřitele předložit další podklady prokazující pravost a výši popírané pohledávky.

Významným krokem k zajištění žádoucí informovanosti je vytvoření jednotného insolvenčního rejstříku na unijní úrovni, který sbírá informace z povinně vytvořených národních systémů. Výhodou je nejen vyšší standard ochrany zahraničních věřitelů, ale také zajištění informovanosti soudů o zahájení insolvenčního řízení v jiném členském státě a tím i zabránění zahájení souběžných řízení.

8 KOORDINACE INSOLVENČNÍCH ŘÍZENÍ

8.1 Úvod

Nařízení je ovládáno zásadou kontrolované univerzality. Jedním z jejích projevů je možnost zahájení více paralelních insolvenčních řízení proti jednomu dlužníku ve více členských státech. Nařízení předepisuje, že pouze jedno z těchto řízení může být hlavním insolvenčním řízením s univerzálními účinky. Ostatní řízení mohou být zahájena jen jako vedlejší řízení s teritoriálně omezenými účinky na území členských států, v nichž byla zahájena. Ve vztahu k vedlejším řízením Nařízení žádné omezení, co se počtu paralelně zahájených řízení týče, nestanoví. Vedlejších řízení může být zahájeno tolik, v kolika členských státech se nachází provozovna dlužníka.⁴⁷⁵

S ohledem na možnou pluralitu insolvenčních řízení je nezbytné věnovat pozornost jejich vzájemné koordinaci, která napomůže dosažení Nařízením sledovaných cílů. Preambule Nařízení předvídá nutnost koordinace vedlejších řízení s hlavním za účelem naplnění potřeby jednotnosti v rámci EU.⁴⁷⁶

⁴⁷⁵ Článek 3 odst. 2 Nařízení.

⁴⁷⁶ Bod 23 Preambule Nařízení; pro podrobnější výklad ke koordinaci insolvenčních řízení srov. BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 763 a násl.; SEALY, L. S.; MILMAN, D. *Annotated Guide to the Insolvency Legislation, Volume 2*. Sweet & Maxwell, 2012, s. 155 a násl.; WESSELS, B., MARKELL, B. A., KILBORN, J. *International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters*. Oxford: Oxford University Press, 2009, 284 s.; GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 751 a násl.; ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 302 a násl.; WESSELS, B. *The quest for coordination of proceedings in cross-border insolvency cases in Europe* [online]. Insolvency and restructuring in Germany – Yearbook 2008 [cit. 13. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.biicl.org/files/3160_biicl_german_yearbook.pdf; WESSELS, B. *The Quest for Global Principles of Cooperation in International Insolvency Cases: A Contribution from Europe* [online]. Příspěvek přednesený na konferenci Insol International Academics, Kapské město, 2007 [cit. 1. 5. 2016]. Písemná verze dostupná z: www.insol.org/_files/Academics/Papers/Academic%20Papers%20-%20Cape%20Town%202007.pdf; WESSELS, B. *Cross-Border Insolvency Law in Europe: Present Status and Future Prospects* [online]. North-West University, publikováno 2008, s. 86 a násl. [cit. 16. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.nwu.ac.za/files/images/2008x1x_Wessels_art.pdf

Pouze jejím prostřednictvím může vedení paralelně zahájených insolvenčních řízení přispět k účinnému využití majetkové podstaty za účelem dosažení co nejvyšší míry uspokojení pohledávek věřitelů dlužníka.

S ohledem na časté seskupování společností do větších koncernových struktur je v souvislosti s účinnou koordinací insolvenčních řízení nezbytné zmínit často diskutovanou otázku řešení úpadku členů skupiny společností. Přestože jsou členové těchto struktur právně úzce propojeni, je zachována jejich samostatná právní osobnost, a proto je nezbytné řešit úpadek jednotlivých členů samostatně. Nicméně, existují právní prostředky k zajištění účelného vedení řízení zahájených proti těmto členům a jejich případné koordinované restrukturalizace.

V následujících řádcích rozebereme právní úpravu koordinace řízení zahájených proti těmto dlužníkům a také koordinace insolvenčních řízení, která byla zahájena proti členům větší skupiny společností (tzv. koncernová insolvence).

8.2 Koordinace hlavních a vedlejších insolvenčních řízení

Nařízení ve své původní podobě neupravovalo podrobně podobu koordinace mezi hlavním a vedlejšími řízeními. Předvíдалo pouze úzkou spolupráci mezi insolvenčními správci, bez jakékoli konkretizace.⁴⁷⁷ Tento právní stav neodpovídal žádoucí právní jistotě a nebyl s to zajistit dostatečnou míru účinného průběhu takto požadované kooperace.⁴⁷⁸ Národní zprávy jednotlivých členských států poukázaly na některé praktické problémy, které si vyžádaly revizi systému spolupráce a koordinace.⁴⁷⁹

Revize Nařízení se snaží zlepšit systém koordinace řízení zahájených proti těmto dlužníkům. Má ambici přinést větší harmonii mezi účinnou realizací majetku dlužníka a ochranou místních věřitelů v rámci vedlejšího řízení.

⁴⁷⁷ Bod 20 Preambule Nařízení č. 1346/2000.

⁴⁷⁸ BUFFORD, S. Revision of the European Union Regulation on Insolvency Proceedings – Recommendations. *Penn State Law Research Paper* [online]. RELX Group, publikováno 2014, s. 19 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2382133>

⁴⁷⁹ HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, s. 245.

Kooperace správce a soudů je důležitá rovněž k zabránění věřitelům uplatnit svůj nárok ve více insolvenčních řízeních a tím se obohatit na úkor ostatních věřitelů i dlužníka samotného.

Na tomto místě je vhodné připomenout, že hlavní a vedlejší insolvenční řízení jsou samostatná, relativně nezávislá řízení, která probíhají u různých soudů v různých členských státech. Každé z těchto řízení je podrobeno jiným hmotným i procesním pravidlům.⁴⁸⁰

Nařízením nastavený systém koordinace paralelních řízení lze uplatnit v případě, že jsou naplněny následující předpoklady: a) paralelní řízení musí být zahájena proti témuž dlužníku a zároveň b) bylo zahájeno hlavní insolvenční řízení. Nejedná se tedy o situaci, kdy byla zahájena souběžná místní insolvenční řízení před zahájením řízení hlavního.

Systém koordinace zavedený Nařízením zakotvuje následující nástroje: možnost nezahájení či odložení zahájení vedlejšího řízení, vzájemná spolupráce a komunikace, participace věřitelů na hlavním i vedlejších insolvenčních řízeních, pozastavení zpeněžování majetku, přebytek ve vedlejší řízení a přeměna vedlejších řízení.

8.2.1 Nezahájení či odložení zahájení vedlejšího insolvenčního řízení

Za účelem zajištění účinné správy majetkové podstaty Nařízením nově stanoví možnost nezahájení vedlejšího insolvenčního řízení anebo odložení jeho zahájení.⁴⁸¹

Insolvenční správce jmenovaný v hlavním insolvenčním řízení má možnost ve vztahu k majetku nacházejícímu se na území státu, v němž by mohlo být zahájeno vedlejší řízení, učinit místním věřitelům jednostranný *příslib*,⁴⁸²

⁴⁸⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 826.

⁴⁸¹ Návrh Revize, s. 5.

⁴⁸² K povaze tohoto institutu srov. WESSELS, B. Contracting Out of Secondary Insolvency Proceedings: The Main Liquidator's Undertaking in the Meaning of Article 18 in the Proposal to Amend the EU Insolvency Regulation. *Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law*, 2014, č 1, s. 63–110.

že vedlejší řízení zahájeno nebude.⁴⁸³ Insolvenční správce se příslibem zaváže k tomu, že při rozdělování výtěžku z majetku dlužníka budou zachována práva a pořadí pohledávek v souladu s národním právem státu, v němž by jinak bylo zahájeno vedlejší řízení.⁴⁸⁴ S ohledem na skutečnost, že národní insolvenční předpisy neznají obdobu tohoto institutu příslibu, stanoví Nařízení podmínky pro jeho učinění. V některých případech se pro tyto účely Nařízení odkazuje na podmínky pro schválení rozdělení majetku stanovené právem státu, v němž by bylo vedlejší řízení zahájeno.⁴⁸⁵ Podmínkami pro učinění příslibu jsou například písemná forma a požadavek na schválení příslibu kvalifikovanou většinou místních věřitelů. Nadto Nařízení zakládá odpovědnost insolvenčního správce za případnou škodu vzniklou dotčeným věřitelům v důsledku neplnění jeho povinností.⁴⁸⁶

Soud, který obdržel návrh na zahájení vedlejšího řízení, má povinnost bezodkladně obeznámit o tomto návrhu insolvenčního správce jmenovaného v hlavním řízení (případně dlužníka, který má dispoziční oprávnění) a poskytnout mu možnost se k návrhu vyjádřit.⁴⁸⁷

Soud na návrh insolvenčního správce *nezahájí* vedlejší řízení v případě, že insolvenční správce poskytl takový příslib místním věřitelům, pokud

⁴⁸³ ZWIETEN, K. *An Introduction to the European Insolvency Regulation* [online]. Oxford Legal Research Paper, č. 32, publikováno 2016, s. 54 s násl. [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: [http://www.freshfields.com/uploadedFiles/SiteWide/Campaigns/R_and_I/Content/The%20recast%20EC%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20a%20welcome%20revision.pdf](http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=126024068112006091065123076124099098039053020046074058007068114088084119006091007108037124118022010007121002114116103074097067012058074010000095123081114017100114110056019033080111109067097078121003003017106099106003098089112119002123024103090117125126&EXT=pdf; TETT, R., CRINSON, K. The recast EC Regulation on Insolvency Proceedings: a welcome revision. <i>Corporate Rescue and Insolvency</i> [online]. Freshfields Bruckhaus Deringer, publikováno 2015, s. 66 [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné z: <a href=)

⁴⁸⁴ Článek 36 odst. 1 Nařízení; EIDENMUELLER, H. *A New Framework for Business Restructuring in Europe: The EU Commission's Proposals for a Reform of the European Insolvency Regulation and Beyond. ECGI - Law Working Paper No. 199/2013* [online]. RELX Group, publikováno 2013, s. 19 a násl. [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2230690

⁴⁸⁵ Článek 36 odst. 4 Nařízení.

⁴⁸⁶ Článek 36 odst. 10 Nařízení.

⁴⁸⁷ TETT, R., CRINSON, K. The recast EC Regulation on Insolvency Proceedings: a welcome revision. *Corporate Rescue and Insolvency* [online]. Freshfields Bruckhaus Deringer, publikováno 2015, s. 67 [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.freshfields.com/uploadedFiles/SiteWide/Campaigns/R_and_I/Content/The%20recast%20EC%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20a%20welcome%20revision.pdf

shledá, že příslib garantuje dostatečnou ochranu společného zájmu místních věřitelů.⁴⁸⁸ Soud by měl posoudit zejména skutečnost, zda byl dotčený příslib opravdu schválen kvalifikovanou většinou věřitelů.⁴⁸⁹

Soud může zahájení vedlejšího řízení *odložit*, a sice v případě, kdy bylo za účelem umožnění jednání mezi věřiteli a jejich dlužníkem přerušeno dočasně řízení, v jehož rámci byly vymáhány individuální nároky. Může tak učinit na návrh insolvenčního správce v hlavním řízení (příp. dlužníka s dispozičním oprávněním) a jen za předpokladu, že byla přijata vhodná opatření k zajištění ochrany zájmů místních věřitelů. Zahájení vedlejšího řízení může být odloženo maximálně po dobu 3 měsíců.⁴⁹⁰

V průběhu odkladu může soud vydat ochranná opatření k zajištění ochrany zájmů místních věřitelů. Může například zakázat správci (příp. dlužníkovi s dispozičními oprávněními) přemístit či zcizit majetek dlužníka, s výjimkou případů, kdy k němu bude docházet při výkonu běžné podnikatelské činnosti.⁴⁹¹

Pokud byla v rámci tohoto odkladu uzavřena dohoda mezi věřiteli a dlužníkem, může soud na návrh věřitele či z vlastní iniciativy odklad zrušit. Odklad může být zrušen rovněž v případě, kdy má nepříznivé důsledky na práva věřitelů (např. je zjevné, že nedojde k uzavření dohody), a v případě porušení výše uvedeného zákazu přemístění majetku či zcizení.⁴⁹²

Nadto může na návrh insolvenčního správce zvolit jiný typ řízení než, který je uveden v návrhu na zahájení vedlejšího řízení. Musí se však jednat o typ řízení uvedený v seznamu insolvenčních řízení v Příloze A, k jehož zahájení jsou splněny podmínky stanovené národním právem a který zároveň představuje nejvhodnější řešení pro ochranu zájmů místních věřitelů a zajištění koordinace mezi hlavním a vedlejším řízením.⁴⁹³

Pokud nejsou soudem splněny výše uvedené podmínky a požadavky, může insolvenční správce podat před soudy členského státu zahájení vedlejšího řízení návrh k přezkumu rozhodnutí o zahájení vedlejšího řízení.⁴⁹⁴

⁴⁸⁸ Článek 38 odst. 2 Nařízení

⁴⁸⁹ Bod 42 Preambule Nařízení.

⁴⁹⁰ Článek 38 odst. 3 první pododstavec Nařízení.

⁴⁹¹ Článek 38 odst. 3 druhý pododstavec Nařízení.

⁴⁹² Článek 38 odst. 3 třetí a čtvrtý pododstavec Nařízení.

⁴⁹³ Článek 38 odst. 4 Nařízení.

⁴⁹⁴ Článek 39 Nařízení.

8.2.2 Spolupráce a komunikace mezi insolvenčními správci

V rámci koordinace jednotlivých řízení hrají významnou roli jednotliví insolvenční správci. Jejich spolupráce je nezbytná k tomu, aby jednotlivá insolvenční řízení probíhala hladce.⁴⁹⁵ Dominantní je pozice správce, který byl jmenován v řízení hlavním. Tento insolvenční správce může v souladu s principem univerzality vykonávat své pravomoci na území všech členských států. Nadto je vybaven speciálními pravomocemi, jimiž může zasahovat do řízení vedlejších.⁴⁹⁶

Podle článku 41 odst. 1 Nařízení jsou správci jmenovaní v jednotlivých insolvenčních řízeních povinni vzájemně spolupracovat. Spolupráce je stanovena v rozsahu, v jakém je slučitelná s pravidly regulující každé z těchto řízení. Nařízení nestanoví speciální požadavky na formu takové spolupráce. Může jít o jakoukoli formu, a to včetně uzavírání dohod či sepisování protokolů.⁴⁹⁷

Pozice insolvenčních správců nemusí být vždy jednoduchá, v rámci této spolupráce mohou mnohdy vznikat kupříkladu spory ohledně toho, do podstaty jakého řízení má být majetek dlužníka zahrnut. V těchto situacích je nutné si uvědomit, že musí každý správce jednat v souladu s právem, které mu ukládá pravomoci, a také způsobem, jenž je v souladu se zájmy věřitelů, úpadce a ochranou jeho majetku.

Nařízení výslovně stanoví okruh povinností, které spolupráce mezi správci v hlavním a vedlejších řízeních⁴⁹⁸ ve smyslu článku 41 odst. 1 zahrnuje:

a) Povinnost vzájemně si poskytovat informace

Správci jsou povinni si navzájem a co nejdříve sdělit všechny informace, které by mohly být významné pro druhé insolvenční řízení. Nařízení výslovně zmiňuje informace o vývoji přihlašování pohledávek, jejich ověřování, dále o opatřeních přijatých k záchraně

⁴⁹⁵ Zpráva, s. 140.

⁴⁹⁶ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 226

⁴⁹⁷ Článek 41 odst. 1 Nařízení; tyto protokoly (tzv. bankruptcy contracts) jsou v oblasti mezinárodního insolvenčního práva běžným prostředkem spolupráce (viz EIDENMÜLLER, H. Der nationale und der internationale Insolvenzverwaltungsvertrag, *Zeitschrift für Zivilprozess*, 2001, č. 1, s. 3–36; BUFFORD, S. Revision of the European Union Regulation on Insolvency Proceedings – Recommendations. *Penn State Law Research Paper* [online]. RELX Group, publikováno 2014, s. 28–29 [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2382133>).

⁴⁹⁸ Rozebíraná pravidla jsou přiměřeně aplikovatelná na paralelní řízení místní (srov. článek 42 odst. 3 Nařízení).

či restrukturalizaci dlužníka a také ke skončení insolvenčního řízení. Předpokladem pro plnění této informační povinnosti je přijetí vhodných opatření k zajištění ochrany citlivých informací.⁴⁹⁹

Vzájemná komunikace insolvenčních správců v hlavním a vedlejším řízení je jedním ze základních předpokladů splnění cílů sledovaných Nařízením.⁵⁰⁰ Je nutné si uvědomit, že tato informační povinnost je vzájemná, proto rovněž správce jmenovaný v hlavním insolvenčním řízení je povinen informovat ostatní správce jmenované v řízeních vedlejších.

Kromě Nařízením výslovně uvedených okruhů informací bude vzájemná informační povinnost zahrnovat také například informace týkající se majetku dlužníka, žalob podaných v rámci řízení (např. odpůrčí žaloba), možnosti realizace majetku, rozvrh výtěžku, reorganizační opatření, atd.⁵⁰¹ Splnění uvedené povinnosti může být omezeno národními předpisy na ochranu osobních údajů.

b) Provedení restrukturalizace dlužníka

Jednotliví správci mají povinnost zkoumat, zda není dána možnost k restrukturalizaci dlužníka a tím i jeho záchraně. Pokud by se taková možnost nabízela, mají povinnost vzájemně zkoordinovat vytvoření a provedení restrukturalizačního plánu.⁵⁰² V rámci revize Nařízení byl odstraněn požadavek, že vedlejší insolvenční řízení musí nutně směřovat pouze k likvidaci dlužníka. Odstraněním tohoto požadavku a zajištěním koordinace vedlejších řízení s hlavním může být komplexně zajištěna jeho restrukturalizace či oddlužení.

c) Zpeněžení a vypořádání majetku

Správci jsou povinni zajistit koordinaci průběhu zpeněžení či vypořádání majetku či dalších záležitostí dlužníka. Insolvenční správce v hlavním řízení musí mít příležitost předložit návrhy na zpeněžení či vypořádání majetku v řízení vedlejším.⁵⁰³

⁴⁹⁹ Článek 41 odst. 2 písm. a) Nařízení.

⁵⁰⁰ WESSELS, B. *The Quest for Global Principles of Cooperation in International Insolvency Cases: A Contribution from Europe* [online]. Příspěvek přednesený na konferenci Insol International Academics, Kapské město, 2007, s. 4. [cit. 1. 5. 2016]. Písemná verze dostupná z: www.insol.org/_files/Academics/Papers/Academic%20Papers%20-%20Cape%20Town%202007.pdf

⁵⁰¹ *Taméž*.

⁵⁰² Článek 41 odst. 2 písm. b) Nařízení.

⁵⁰³ Článek 41 odst. 2 písm. c) Nařízení.

8.2.3 Spolupráce a komunikace mezi soudy

Soudy zabezpečují v rámci koordinace jednotlivých řízení spíše dohledové funkce.⁵⁰⁴ Přesto je jejich funkce v rámci systému koordinace významná.

V souladu s právem, kterému je podřízeno insolvenční řízení, jsou soudy povinny spolupracovat s ostatními soudy členských států, které proti témuž dlužníku obdržely insolvenční návrh, anebo již řízení zahájily.⁵⁰⁵

Tato kooperace soudů se týká zejména následujících okruhů:

- a) koordinace při jmenování insolvenčních správců;
- b) sdělování informací způsobem, který soud považuje za vhodný;
- c) koordinace správy dlužníkovy majetku a záležitostí a dohledu nad jeho majetkem a záležitostmi;
- d) koordinace průběhu jednání;
- e) koordinace schvalování protokolů.

K výkonu této povinnosti mohou soudy pověřit jinou nezávislou osobu či subjekt. Komunikace při výměně těchto informací může probíhat jakýmkoli prostředky, které soud považuje za vhodné.⁵⁰⁶ Nicméně musí probíhat v souladu s předpisy upravujícími důvěrnost informací a musí respektovat procesní práva účastníků insolvenčního řízení.⁵⁰⁷

8.2.4 Spolupráce a komunikace mezi insolvenčními správci a soudy

Narizení zavádí povinnost vzájemně komunikovat a spolupracovat rovněž mezi soudy a insolvenčními správci. Rozsah této spolupráce musí být opět v souladu s právem platným pro každé z dotčených insolvenčních řízení, přičemž nesmí vést ke střetu zájmů.⁵⁰⁸

S ohledem na základní účely spolupráce by si za takovou spolupráci soudy mezi sebou neměly účtovat žádné náklady.⁵⁰⁹

⁵⁰⁴ VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, s. 225.

⁵⁰⁵ Článek 42 odst. 1 Nařízení.

⁵⁰⁶ Článek 42 odst. 3 první věta Nařízení.

⁵⁰⁷ Článek 42 odst. 2 Nařízení.

⁵⁰⁸ Článek 43 odst. 1 Nařízení.

⁵⁰⁹ Článek 44 Nařízení.

8.2.5 Účast věřitelů na insolvenčních řízeních

Článek 45 Nařízení vybavuje věřitele dlužníka právem přihlásit svou pohledávku jak do hlavního, tak i do vedlejších insolvenčních řízení.⁵¹⁰ Věřitel má tedy právo si vybrat, zda se bude účastnit jednoho či více řízení najednou. Citovaným ustanovením se Nařízení snaží předejít situaci, kdy budou věřitelé procesně znevýhodněni rozdělením insolvenčního řízení do hlavního a vedlejších řízení.⁵¹¹

Za účelem garance rovného zacházení s věřiteli dlužníka však musí být uspokojování pohledávek věřitelů koordinováno. Jinými slovy - každý věřitel je oprávněn účastnit se rozdělení výnosů z dlužníkovy majetku pouze tehdy, jsou-li uspokojeny pohledávky věřitelů dlužníka stejného postavení ve stejném poměru.⁵¹²

a) Vrácení výnosu a shodný podíl

K zabránění tomu, aby jednotliví věřitelé získali výhody na úkor ostatních, byl přijat článek 23 garantující rovné zacházení s věřiteli stejného postavení při rozdělování výnosu realizace jeho majetku.⁵¹³ Citované hmotněprávní ustanovení je aplikovatelné vůči věřitelům, jejichž nároky byly zcela či částečně uspokojeny k tíži majetku dlužníka nacházejícího se na území jiného členského státu, než státu zahájení hlavního insolvenčního řízení.⁵¹⁴ Tento věřitel je povinen vydat insolvenčnímu správci plnění získané jakýmkoli způsobem k uspokojení nároků (zejména výkonem rozhodnutí).⁵¹⁵ Podmínkou aplikace tohoto ustanovení je, že se uspokojil z majetku nacházejícím se na území jiného členského státu, než státu, v němž bylo zahájeno hlavní insolvenční řízení.⁵¹⁶ Citované ustanovení ze svého dosahu vylučuje právní úpravu čl. 8 a čl. 10 Nařízení. Článek 23 se nepoužije ve vztahu k situaci, kdy věřitel uspokojí své nároky v důsledku uplatnění jemu svědčícího zajištění formou věcného práva či výhrady vlastnického práva.

⁵¹⁰ Článek 45 odst. 1 Nařízení.

⁵¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 852.

⁵¹² Bod 63 Preamble Nařízení.

⁵¹³ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 97; Zpráva, s. 106 a násl.

⁵¹⁴ FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 430.

⁵¹⁵ Článek 23 odst. 1 Nařízení.

⁵¹⁶ DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, s. 393.

Dalším pravidlem garantujícím rovné zacházení s věřiteli je pravidlo obsažené v článku 23 odst. 2 Nařízení. Toto ustanovení reflektuje možnost věřitelů přihlásit svou pohledávku do více insolvenčních řízení. Podle něj se mohou věřitelé, jejichž pohledávky byly částečně uspokojeny v rámci insolvenčního řízení, podílet na realizaci majetkové podstaty v jiném řízení pouze za předpokladu, že věřitelé stejného pořadí či kategorie již v rámci těchto řízení dosáhli uspokojení odpovídajícího podílu.⁵¹⁷

b) Výkon práv věřitelů insolvenčními správci

Pravomocí přihlásit pohledávky věřitelů do různých řízení vybavuje Nařízení rovněž insolvenční správce. Insolvenční správce může pohledávky přihlášené v rámci řízení, v němž byl jmenován, přihlásit rovněž v jiných insolvenčních řízeních (hlavním či vedlejších). Správce musí mít při využití tohoto oprávnění na paměti zájem všech věřitelů přihlášených do řízení, v němž je jmenován, či zájem určité skupiny věřitelů (např. zaměstnanců). Není možné, aby posuzoval každý zájem zvlášť. Jedná v souladu se zájmy věřitelů jako celku, přičemž každý z věřitelů má možnost vyhodnotit jednání správce v souvislosti s jeho individuálním zájmem a využít právních nástrojů předvídaných národním právem rozhodným.⁵¹⁸

Správci jsou rovněž vybaveni možností se účastnit insolvenčního řízení (hlavního i vedlejšího) formou účasti na schůzi věřitelů (či obdobných orgánech). Obsah a výkon práv spojených s účastí na věřitelských orgánech je determinován národními insolvenčními předpisy práva rozhodného.⁵¹⁹

8.2.6 Pozastavení zpeněžování majetku

Insolvenční správce jmenovaný v hlavním insolvenčním řízení může požadovat, aby soud, který zahájil některé z vedlejších řízení, pozastavil zpeněžování majetkové

⁵¹⁷ SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, s. 135 – 136; WESSELS, Bob. *The European union insolvency regulation: It's first year in Dutch court cases* [online]. International Insolvency Institute, 2003 [cit. 30. 4. 2014]. Dostupné z: https://www.iiglobal.org/sites/default/files/media/European_Union_Insolvency_Regulation_Wessels.pdf

⁵¹⁸ BÉLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 855–856.

⁵¹⁹ *Tamtéž*, s. 858.

podstaty v rámci tohoto řízení.⁵²⁰ Pozastavení se může vztahovat na celý dotčený majetek či jeho část. Tento požadavek může soud zamítnout pouze v situaci, kdy by takové pozastavení nebylo v zájmu věřitelů v hlavním řízení.⁵²¹

Z daného pravidla lze vyčíst jednoznačně primát řízení hlavního nad vedlejším. Jedná se o jednu z významných pravomocí insolvenčního správce zasahovat do vedlejšího řízení za účelem zajištění účelu řízení hlavního.⁵²² Důvodem může být snaha insolvenčního správce o přesvědčení věřitelů zúčastněných na vedlejším řízení k ukončení zpeněžení majetku ve vedlejším řízení za účelem zachování majetku dlužníka jako jednotného celku či koordinace zpeněžení celkového majetku dlužníka.⁵²³

Pozastavení zpeněžení může soud nařídít až na dobu tří měsíců. Tato lhůta může být dále prodloužena či obnovena. Může být také zrušeno před uplynutím doby, na kterou bylo přerušeno nařízení. Zrušení může být navrženo a) insolvenčním správcem v hlavním řízení nebo b) věřitelem či insolvenčním správcem ve vedlejším řízení, příp. může být zrušeno bez návrhu, pokud se nařízení nejeví nadále jako opodstatněné.⁵²⁴

8.2.7 Přebytek ve vedlejších insolvenčních řízeních

Nařízení stanoví pravidlo, že pokud vznikl po zpeněžení majetku ve vedlejších řízeních a následném uspokojení pohledávek přihlášených do těchto řízení jakýkoli přebytek, jsou insolvenční správci povinni jej neprodleně předat správci v hlavním řízení.⁵²⁵ Nicméně pokud by byly pohledávky přihlášené v hlavním řízení uplatněny rovněž v řízení vedlejším, takový přebytek pravděpodobně ve vedlejším řízení často nevznikne. Rovněž v tomto ustanovení lze spatřovat primát hlavního řízení, jelikož Nařízení nestanoví žádné pravidlo o předání přebytku z hlavního řízení do vedlejšího.⁵²⁶

⁵²⁰ KOLMANN, S. *Europäisches internationales Insolvenzrecht - Die Verordnung (EG) Nr. 1346/2000 über Insolvenzverfahren* [online]. The European Legal Forum, 2002, s. 176 [cit. 7. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.simons-law.com/library/pdf/d/287.pdf>

⁵²¹ Článek 46 odst. 1 Nařízení.

⁵²² ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, s. 305; bod 48 Preambule Nařízení.

⁵²³ BALZ, M. The European Union Convention on Insolvency Proceedings. *American Bankruptcy Law Journal*, roč. 70, 1996, s. 526.

⁵²⁴ Článek 46 odst. 2 Nařízení.

⁵²⁵ Článek 49 Nařízení.

⁵²⁶ MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 225.

8.2.8 Přeměna vedlejších insolvenčních řízení

Další možností insolvenčního správce v hlavním řízení ovlivňovat vedení vedlejších řízení je navrhnout přeměnu druhu vedlejšího insolvenčního řízení na jiný druh uvedený v Příloze A. Vyhovění tomuto návrhu je na uvážení soudu, který dotčené vedlejší řízení zahájil. K přeměně může dojít za předpokladu, že: a) jsou splněny podmínky k zahájení tohoto druhu řízení nastavené národním právem rozhodným a b) požadovaný druh řízení je nejvhodnějším k zohlednění zájmů místních věřitelů dlužníka a k zajištění vzájemné soudržnosti hlavního a vedlejších řízení.⁵²⁷

8.3 Koordinace insolvenčních řízení proti členům skupiny společností

S ohledem na rozšířenou přeshraniční spolupráci společností a jejich četné seskupování do koncernových struktur je nezbytné se zabývat v oblasti mezinárodního insolvenčního řízení úpadkem jednotlivých členů těchto skupin. Jednou z projednávaných otázek v rámci přeshraničního řešení úpadku na unijní úrovni je vztah mezi tzv. mateřskými a dceřinými společnostmi. O různých možnostech úpravy koncernové insolvence pojednávali již mnozí autoři, a proto pro hlubší analýzu v dané oblasti odkazujeme na jejich myšlenky.⁵²⁸

⁵²⁷ Článek 51 Nařízení.

⁵²⁸ WESSELS, B. The Ongoing Struggle of Multinational Groups of Companies under the EC Insolvency Regulation. *European Company Law*, č. 4, 2009, s. 169 a násl.; WESSELS, B. *International Jurisdiction to open Insolvency Proceedings in Europe, in particular against (groups of) Companies* [online]. Institute for Law and Finance, publikováno 2003 [cit. 6. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.ilf-frankfurt.de/fileadmin/_migrated/content_uploads/ILF_WP_017.pdf; MCCORMACK, G. Jurisdictional Competition and Forum Shopping in Insolvency Proceedings. *Cambridge Law Journal*, č. 1, 2009, s. 169 a násl.; Galen, van R. The Recast Insolvency Regulation and groups of companies. *ERA Forum*, č. 2, 2015 s. 241 - 253; CHAIKA, I. *Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848* [online] RELX Group, publikováno 2015 [cit. 30. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2687623>; VETTE, de E. Multinational enterprise groups in insolvency: how should the European Union act? *Utrecht Law Review*, č. 1, 2011, s. 216–228; WESSELS, B. *Insolvency of group of companies: the present debate* [online]. INSOL International, 2012 [cit. 4. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/Fellowship%202012/Literature/Module%20A/Session%201/Additional%20Reading/2011-02%20Insolvency%20of%20Groups%20of%20Companies.pdf>; BUFFORD, S. Revision of the European Union Regulation on Insolvency Proceedings – Recommendations. *Penn State Law Research Paper* [online]. RELX Group, publikováno 2014, s. 40 a násl. [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2382133>; TOLLENAAR, N.W.A. Dealing with the Insolvency of Multinational Groups under the European Insolvency Regulation. *Tijdschrift voor Insolventierecht*, 2010, s. 65–73.

Nařízení ve vztahu ke každému dlužníku, jenž je z pohledu práva samostatným subjektem, zakládá příslušnost k zahájení insolvenčního řízení v místě jeho hlavních zájmů.⁵²⁹ Jak bylo shora rozebráno, ve vztahu ke společností a právnickým osobám Nařízení konstruuje vyvratitelnou domněnku, že jejich místem hlavních zájmů je jejich sídlo, není-li prokázán opak.⁵³⁰

Otázkou, zda je tímto místem hlavních zájmů dlužníka jako člena koncernové struktury sídlo koncernové společnosti anebo sídlo společnosti dceřiné, se zabýval Soudní dvůr v jednom z klíčových rozhodnutí pro oblast evropského insolvenčního práva ve věci *Eurofood*. Soudní dvůr v daném rozhodnutí objasnil, že Nařízení zaujímá individuální přístup k řešení úpadku jednotlivých členů koncernové struktury.⁵³¹ Je-li dlužníkem dceřiná společnost vykonávající svou činnost v místě jejího sídla, nelze domněnku vyvrátit pouze tím, že mateřská společnost, která kontroluje hospodářská rozhodnutí dceřiné společnosti, má sídlo v jiném členském státě.⁵³² Soudní dvůr dospěl k závěru, že úpadek každého člena skupiny musí být řešen samostatně.

Přestože Nařízení respektuje individuální přístup k řešení úpadku jednotlivých členů koncernu, nelze přehlížet jejich úzké právní i faktické propojení. Revize Nařízení si klade za cíl zajistit účinné vedení insolvenčních řízení zahájených proti členům skupiny společností, a proto nově zavádí systém pro řešení jejich úpadků.⁵³³ Tento právní rámec zachovává individuální přístup k řešení jejich úpadku, nicméně konstruuje jejich koordinaci. Rovněž nezabraňuje možnosti zahájit insolvenční řízení proti více členům skupiny v jednom členském státě.⁵³⁴ Naopak v takovém případě může být v rámci insolvenčních řízení zahájených ve stejném státě jmenován stejný insolvenční správce (jestliže tento postup nebude v rozporu s právem tohoto státu).⁵³⁵ Tento systém sestává zejména z povinností udělených insolvenčním správ-

⁵²⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, *Eurofood IFSC Ltd*. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 30.

⁵³⁰ Článek 3 odst. 1 Nařízení.

⁵³¹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006, *Eurofood IFSC Ltd*. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813, bod 30.

⁵³² *Tamtéž*, bod 36.

⁵³³ Bod 51 Preambule Nařízení.

⁵³⁴ WESSELS, B. *The EU Regulation on Insolvency Proceedings (Recast)* [online]. bobwessels.nl, s. 5 [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: <http://bobwessels.nl/wp/wp-content/uploads/2015/09/EIR-Recast-Aug-2015-Technical-note.pdf>

⁵³⁵ Bod 53 Preambule Nařízení.

cům a soudům zapojeným do dotčených insolvenčních řízení zahájených proti těmto členům stejné skupiny, přirovnatelné k povinnostem spolupráce mezi správci a soudy v rámci hlavního a vedlejších insolvenčních řízení.⁵³⁶ Jedná se zejména o povinnost spolu navzájem komunikovat a spolupracovat. Nadto vybavuje zapojené správce zvláštními procesními prostředky, jimiž mohou požadovat přerušování jiného z dotčených řízení či navrhnout záchranný plán pro jednotlivé společnosti koncernové struktury.⁵³⁷

8.3.1 Základní pilíře nové úpravy

Nářízení definuje skupinu společností jako *mateřský podnik a všechny jeho dceřiné podniky*.⁵³⁸ Mateřským podnikem se rozumí *podnik, který má přímou nebo nepřímou kontrolu nad jedním či více dceřinými podniky. Podnik, který sestavuje konsolidovanou účetní závěrku v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, se považuje za mateřský podnik*.⁵³⁹ Ve vztahu k takto vymezeným skupinám subjektů zakotvuje Nářízení povinnost vzájemné komunikace a spolupráce správců, jmenovaných v řízeních zahájených proti jednotlivým členům, a v nich zapojených soudů. Kromě této kooperace vybavuje Nářízení insolvenční správce zvláštními pravomocemi, jejichž výkonem mají správci napomáhat účinnému vedení těchto řízení. Kromě těchto práv a povinností Nářízení zakotvuje nový druh řízení, které má zajistit účinnou koordinaci řízení zahájených proti jednotlivým členům – tzv. koordinační řízení.

8.3.1.1 Povinnost vzájemné spolupráce a komunikace

Nářízení stanoví povinnost komunikace a spolupráce mezi: a) insolvenčními správci jmenovanými v insolvenčních řízeních proti členům větší skupiny společností, b) zapojenými soudy, před nimiž byl podán návrh k zahájení řízení proti těmto členům a c) těmito správci a soudy vzájemně. Právní úprava této spolupráce a komunikace je obdobná té, která upravuje

⁵³⁶ Bod 52 Preambule Nařízení.

⁵³⁷ Návrh Revize, s. 5.

⁵³⁸ Článek 2 odst. 13 Nařízení.

⁵³⁹ Článek 2 odst. 14 Nařízení; srov. CHAIKA, I. *Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848* [online]. RELX Group, publikováno 2015 [cit. 30. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2687623>; MORAVEC, T. Nařízení o úpadku 1346/2000 – koncernová insolvence. *COFOLA 2011* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2011 [cit. 30. 9. 2016]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Moravec_Tomas_6346.pdf

koordinaci hlavních a vedlejších insolvenčních řízení v člancích 41 až 43 Nařízení. Nadto je spolupráce v rámci koncernové insolvence omezena v rozsahu, jenž a) je vhodný k usnadnění účelného vedení těchto řízení, b) není v rozporu s pravidly, kterým jsou tato řízení podřízena, a c) nevede ke střetu zájmů v rámci těchto řízení.⁵⁴⁰

8.3.1.2 Zvláštní pravomoci insolvenčních správců

Dalším pilířem, který má zajistit účinné vedení koncernové insolvence, jsou zvláštní pravomoci udělené insolvenčním správcům, kteří byli jmenováni v řízeních vedených proti členům skupiny společností. Jedná se o právo účastnit se řízení zahájeného proti jinému členu takového koncernu, než v němž byl jmenován. Toto právo pokrývá následující oprávnění správce:

- a) být slyšen v řízení zahájeném proti jinému členu skupiny;
- b) navrhnout odklad opatření vydaného v rámci řízení proti jinému členu, které se týká zpeněžení majetku, za účelem zajištění řádného provedení restrukturalizačního plánu;
- c) podat návrh na zahájení koordinačního řízení proti skupině společností.⁵⁴¹

8.3.1.3 Koordinační řízení

Nařízení zavádí zvláštní druh řízení, který se nazývá *koordinační*. Koordinační řízení by mělo vždy vést k usnadnění účelného vedení jednotlivých insolvenčních řízení zahájených proti členům skupiny společností. Zároveň by měla koordinační řízení příznivě dopadat na věřitele těchto členů. Tyto základní předpoklady by měl příslušný soud vždy posoudit před zahájením koordinačního řízení.⁵⁴² Procesními subjekty takového řízení jsou koordinační soud, koordinátor a skupinový koordinační plán.

a) Příslušnost k zahájení koordinačního řízení

Soudem příslušným k zahájení takového řízení je jakýkoli soud členského státu, který je příslušný k zahájení insolvenčního řízení proti některému ze členů této skupiny.⁵⁴³ V případě, že by návrh k tako-

⁵⁴⁰ Článek 56 odst. 1 Nařízení.

⁵⁴¹ Článek 60 odst. 1 Nařízení.

⁵⁴² Bod 57 Preambule Nařízení.

⁵⁴³ Článek 61 odst. 1 Nařízení.

vému řízení byl podán u soudů více členských států, platí pravidlo přednosti. Soud, u něhož byl podán návrh později, se má v souladu s tímto pravidlem prohlásit za nepřislušný.⁵⁴⁴

Nářízení ve vztahu k určování příslušnosti k zahájení koordinačního řízení přináší možnost volby soudu. Na volbě vhodnějšího příslušného soudu se musí shodnout nejméně dvě třetiny insolvenčních správců jmenovaných v řízeních vedených proti členům skupiny.⁵⁴⁵ Tato volba musí být provedena prostřednictvím společné písemné (příp. písemně doložené) dohody. Má se za to, že takto zvolený soud má výlučnou příslušnost k zahájení koordinačního řízení. Ostatní soudy jsou povinny v případě, že byl u něj podán návrh na jeho zahájení, prohlásit se za nepřislušného.

b) **Návrh k zahájení koordinačního řízení**

Návrh by měl obsahovat podstatné prvky koordinace skupiny společností. Těmito prvky se rozumí zejména nástin koordinačního plánu, návrh osoby koordinátora a uvedení odhadovaných nákladů⁵⁴⁶ koordinace.⁵⁴⁷ Právním rozhodným pro návrh na zahájení koordinačního řízení je opět *lex fori*.⁵⁴⁸

c) **Předpoklady zahájení koordinačního řízení**

Článek 63 odst. 1 Nařízení stanoví předpoklady pro zahájení koordinačního řízení. Jsou jimi a) vhodnost koordinačního řízení pro usnadnění účelného vedení řízení zahájených proti jednotlivým členům skupiny, b) nepravděpodobnost, že by některý z věřitelů člena skupiny mohl být zahrnutím jeho dlužníka do koordinačního řízení finančně znevýhodněn a c) osoba koordinátora naplňuje předpoklady stanovené Nařízením.

d) **Námítky insolvenčních správců**

Za účelem zachování dobrovolné povahy koordinačního řízení Nařízení umožňuje insolvenčním správcům jmenovaným v některém

⁵⁴⁴ Článek 62 Nařízení.

⁵⁴⁵ Článek 66 odst. 1 Nařízení.

⁵⁴⁶ Náklady by neměly převyšovat výhody koordinačního řízení (bod 58 Preambule Nařízení, článek 72 odst. 6 Nařízení).

⁵⁴⁷ CHAIKA, I. *Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848* [online]. RELX Group, publikováno 2015, s. 8 [cit. 2. 9. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2687623>

⁵⁴⁸ Článek 61 odst. 2 Nařízení.

řízení proti členu skupiny vznést námitku proti zahrnutí insolvenčního řízení, v němž byl jmenován, do koordinačního řízení anebo proti navrženému koordinátorovi.⁵⁴⁹ Tyto námitky může vznést prostřednictvím standardizovaného formuláře do 30 dnů ode dne, kdy obdržel oznámení o návrhu na zahájení tohoto koordinačního řízení.⁵⁵⁰ I přes původní vznesení námitek proti účasti má správce možnost následně požádat o účast na koordinaci, přičemž koordinátor by měl tuto žádost připustit.⁵⁵¹

e) **Koordinátor**

Koordinátorem by měla být nezávislá osoba, tj. žádný ze správců jmenovaných v jednotlivých insolvenčních řízeních. Neměl by přicházet do sporu zájmů se správci, věřiteli skupiny společností ani se skupinou jako takovou.

Nářízením stanoví práva a úlohy koordinátora. Koordinátor navrhuje doporučení k účelnému vedení řízení. Zároveň navrhuje koordinační plán skupiny, v němž stanoví opatření k zajištění integrovaného přístupu k řešení úpadku jednotlivých členů skupiny. Plán může obsahovat zejména opatření k obnovení hospodářské výkonnosti a finanční stability skupiny společností, urovnání sporů uvnitř skupiny a dohody mezi správci jmenovanými v řízeních vedených proti jednotlivým členům skupiny. Nářízením mu stanoví rovněž další práva (např. právo požadovat od insolvenčních správců informace o členech skupiny, být slyšen v řízeních vedených proti jednotlivým členům skupiny a účastnit se jich).

Koordinátor a správci jmenovaní v řízeních zahájených proti jednotlivým členům skupiny mají povinnosti vzájemně spolupracovat. Rozsah této spolupráce musí být slučitelný s pravidly pro jednotlivá insolvenční řízení.⁵⁵² Insolvenční správci musí koordinátorovi rovněž sdělovat všechny informace, které by mohly mít význam k plnění jeho funkce.⁵⁵³

⁵⁴⁹ Bod 56 Preambule Nařízení; článek 64 Nařízení.

⁵⁵⁰ Článek 64 odst. 2 Nařízení.

⁵⁵¹ Bod 56 Preambule Nařízení.

⁵⁵² Článek 74 odst. 1 Nařízení.

⁵⁵³ Článek 74 odst. 2 Nařízení.

8.4 Závěr

Jak již bylo zmíněno, koordinace jednotlivých insolvenčních řízení zahájených proti témuž dlužníku je nezbytným předpokladem pro dosažení základních cílů sledovaných Nařízením. Revize Nařízení k jejich dosažení významně přispěla tím, že přinesla výslovnou úpravu koordinačního systému. Oproti předchozímu nedostatečnému právnímu stavu nyní Nařízení stanoví práva a povinnosti subjektů, které jsou na insolvenčních řízeních zapojeny, a tím zabezpečuje hladký průběh jejich spolupráce.

Ačkoli Nařízení zachovává individuální přístup k jednotlivým dlužníkům, jeho nová podoba se snaží reflektovat úzké propojení některých společností v rámci koncernových struktur. Nepřináší hmotněprávní rámec nadnárodního řešení úpadku členů skupiny společností. Naopak přináší úpravu koncernové insolvence na procesní úrovni. S vidinou účelného vedení jednotlivých řízení stanoví práva a povinnosti správců a soudů zapojených do řízení zahájených proti jednotlivým členům těchto struktur. Zavádí nový druh řízení, koordinační řízení, které je rozhodně významným krokem v rámci koordinace řešení úpadku jednotlivých členů skupiny společností. Nicméně otázku, zda se jedná o krok správným směrem, bude možné odpovědět až podle toho, jak na ni bude reagovat samotná praxe.

9 ZÁVĚR

Přijetím Nařízení č. 1346/2000 byl pro všechny členské státy (kromě Dánska) zaveden jednotný mechanismus pro vedení přeshraničních insolvenčních řízení. Základním cílem bylo zvýšit jejich účinnost a efektivnost a podpořit tak hladké fungování vnitřního trhu Evropské unie. Za účelem jeho dosažení nastavilo jednotná pravidla pro koordinaci úprav insolvenčního práva národního původu. S ohledem na značné odlišnosti národních předpisů byla do tohoto právního rámce prosazena zásada tzv. kontrolované univerzality. Působení univerzality umožňuje, aby napříč členskými státy probíhalo jedno hlavní insolvenční řízení s univerzálními účinky. Univerzální povaha hlavního insolvenčního řízení je však prolomena možností zahájení vedlejších insolvenčních řízení, která jsou teritoriálně omezena na majetek nacházející se na území státu, v němž byla zahájena. Nařízení zakotvilo pravidla pro založení příslušnosti k zahájení těchto insolvenčních řízení, pravidla upravující automatické uznání takto zahájených řízení, jednotná pravidla pro určení práva rozhodného pro insolvenční řízení, pro zajištění koordinace insolvenčních řízení zahájených proti témuž dlužníku a pravidla regulující postavení zahraničních věřitelů.

Přestože takto nastavený systém pravidel napomáhal snadnějšímu vedení přeshraničních insolvenčních řízení, byly odhaleny problémy s jeho uplatňováním v praxi, které zabraňovaly dosažení jím sledovaných základních cílů. Kromě toho se od jeho přijetí většina členských států otevřela novým přístupům k řešení úpadku, které preferují překonání finanční nestability dlužníků před jejich likvidací. Rovněž na úrovni Evropy se změnil obecný přístup k neúspěchu v podnikání a řešení úpadku dlužníků, který mění dosavadní paradigma přeshraničních insolvenčních řízení.

Nedostatky stávajícího systému a koncepční posun insolvenčních řízení od úpadku dlužníků k jejich záchraně si vyžádaly revizi tohoto právního rámce. K zajištění přehlednosti a srozumitelnosti byl přepracován do podoby Nařízení o insolvenčních řízeních, které má zlepšit uplatňování některých pravidel obsažených v původním nařízení a posílit tak účinnost a efektivnost vedení přeshraničních insolvenčních řízení. Zásadní změny přijaté v rámci

této rozsáhlé revize se týkají věcné působnosti samotného Nařízení, procesního rámce pro určení příslušnosti, úpravy vedlejších řízení a jejich koordinace s řízením hlavním, otázky zveřejnění insolvenčních řízení, přihlašování pohledávek zahraničních věřitelů a koordinace řízení zahájených proti členům skupiny společností.

Revize rozšířila působnost Nařízení na způsoby řešení úpadku, které nutně nevyžadují zbavení či omezení dispozičních oprávnění dlužníka k jeho majetku a jmenování insolvenčního správce. Tímto krokem je sledováno účinnější vedení předúpadkových řízení, která napomáhají realizovat restrukturalizaci dlužníků před rozhodnutím o jejich úpadku, a hybridních řízení, která v rámci insolvenčního řízení pod kontrolou soudu či správce dlužníku ponechávají dispozice s jeho majetkem. Uvedená řízení napomáhají insolventním dlužníkům zachovat jejich podnikatelskou aktivitu, poskytnout jim tak druhou šanci a zabránit negativním vlivům jejich úpadku na ekonomiku. Revize rozšířila působnost Nařízení rovněž na insolvenční řízení, která mají za účel oddlužit fyzické osoby.

Studie provedené Komisí dále odhalily problémy s aplikací norem o mezinárodní příslušnosti. Koncept místa hlavních zájmů zůstává i po revizi zachován, jelikož zajišťuje opravdové spojení mezi dlužníkem a jurisdikcí, v níž má být řízení vedeno. Revize však tento pojem vyjasnila a zavedla výslovné pravidlo pro určení místa hlavních zájmů fyzických osob.

Praxe ukázala, že procesní rámec pro stanovení mezinárodní příslušnosti nezabránil tomu, aby subjekty manipulovaly se soudní příslušností za účelem získání výhodnějšího postavení. Z toho důvodu byl revizí tento procesní rámec zdokonalen. Nařízení nově ukládá soudům povinnost přezkoumat svou vlastní příslušnost v souladu s pravidly stanovenými Nařízením a v rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení uvést důvody, na nichž je jeho příslušnost založena. Rozhodnutí o zahájení řízení podléhá soudnímu přezkumu. Tím je zvýšena ochrana věřitelů před zneužíváním jevu *forum shopping*.

Nařízení nově klade důraz na veřejnost insolvenčních řízení. V tomto ohledu přijalo opatření zajišťující dostatečnou publicitu rozhodnutí v insolvenčních věcech. Nařízení stanoví okruh informací o insolvenčním řízení, které jsou členské státy povinny zveřejňovat v bezplatně a veřejně přístupném

elektronickém rejstříku. Tímto opatřením je zajištěna informovanost věřitelů nejen o zahájení insolvenčního řízení proti jejich dlužníku, ale také o jejich právech a možných způsobech jejich výkonu. Velkou změnu představuje zavedení systému propojení národních insolvenčních rejstříků, které budou veřejně přístupné na společném portálu e-Justice. Revize se tímto opatřením snaží zajistit informovanost soudů o zahájení insolvenčního řízení proti témuž dlužníku před soudy jiného členského státu a tím zabránit zahájení souběžných insolvenčních řízení.

Nové Nařízení posiluje právní postavení zahraničních věřitelů tím, že zavádí standardní formuláře pro zaslání oznámení o zahájení insolvenčního řízení a dalších stanovených informacích známým zahraničním věřitelům a rovněž pro přihlašování jejich pohledávek. Oba formuláře budou přístupné ve všech úředních jazycích, čímž dojde ke snížení nákladů za překlady těchto dokumentů.

Součástí změn bylo přijetí nástrojů pro účinnější vedení vedlejších insolvenčních řízení. Zajištění účinného vedení řízení zahájených proti témuž dlužníku má napomoci zdokonalení mechanismu jejich koordinace. Tento mechanismus zavádí povinnost spolupráce a komunikace nejen ve vztahu k insolvenčním správcům, ale také všem zapojeným soudům. Účinná koordinace může zajistit hladší průběh restrukturalizace dlužníků a tím i vyšší šance na její úspěch. K zajištění úspěšné záchranu dlužníka přispělo i zrušení požadavku, že vedlejší řízení vede výlučně k likvidaci majetku dlužníka. Tento požadavek představoval překážku pro záchranu či restrukturalizaci dlužníka jako celku. Soud, který zahájil vedlejší řízení, má nyní možnost výběru řešení úpadku, a to včetně restrukturalizace.

Nařízení nově zavádí rovněž možnost soudu, u nějž byl podán návrh na zahájení vedlejšího řízení, odmítnout jeho zahájení anebo jeho zahájení odložit. Takové možnosti bude využíváno zejména v případech, kdy může být zajištěno výnosnější zpeněžení majetku dlužníka jinak než likvidací. S tím souvisí zavedení nového institutu příslibu správce, prostřednictvím kterého zaručí místním věřitelům dlužníka, že s nimi bude v hlavním řízení zacházeno tak, jako by bylo zahájeno řízení vedlejší, a při rozdělování výnosů z majetku dlužníka bude zachováno postavení jejich pohledávek dle vnitrostátního práva státu, v němž by bylo vedlejší řízení jinak zahájeno.

Bylo zjištěno, že mnoho přeshraničních insolvenčních řízení se týká společností, které jsou členy větších skupin. Revize zachovává individuální přístup k řešení úpadku, tj. proti každému subjektu má být zahájeno samostatné insolvenční řízení. Přesto zavedla procesní nástroje, kterými má být zajištěna koordinace insolvenčních řízení zahájených proti jednotlivým členům těchto skupin, a tím umožnila zvýšit pravděpodobnost úspěchu jejich restrukturalizace jako celku. Za tímto účelem zavedla mechanismus spolupráce a komunikace soudů a insolvenčních správců jmenovaných v dotčených řízeních, který je obdobou koordinačního mechanismu mezi hlavním a vedlejšími řízeními. Insolvenční správci jmenovaní v těchto řízeních jsou vybaveni zvláštními oprávněními jako např. být slyšen v jakémkoli z dotčených řízení, požadovat za účelem účinné koordinace přerušeni jakéhokoli z těchto řízení, účastnit se věřitelských orgánů nebo navrhnout reorganizační plán.

Revize představuje reakci na praktické problémy, které současná podoba evropského rámce pro přeshraniční insolvenční řízení vyvolává. S ohledem na výše uvedené změny ji lze považovat za velmi přínosnou. Přijetí nového Nařízení je krokem kupředu k užší spolupráci při přeshraničním řešení úpadku a tím i ke zvýšení jeho účinnosti a efektivnosti. Je také významným krokem k zajištění účinného systému záchrany hospodářsky životaschopných dlužníků. Účinnost tohoto právního rámce však ukáže až samotná praxe.

RESUMÉ

The framework for the cross-border insolvencies which affect more than one Member State of the European union was established in 2000 by adopting the regulation no. 1346/2000 on insolvency proceedings (hereinafter referred to as „Regulation no. 1346/2000“).

In 2012, the Commission reviewed application of this regulation in practice. Although it was generally considered Regulation no. 1346/2000 was operated successfully the expert studies revealed it was not able to achieve its main goals and to reflect the fundamental EU priorities and practice within the national laws. Therefore, the Commission considered need for an amendment of this regulation. In this light, the recast regulation no. 848/2015 on insolvency proceedings was adopted in 2015 and will be applied from 26 June 2017 (hereinafter referred to as „the Regulation“).

The monograph aims to provide with a brief systematic analysis of the European framework for the cross-border insolvency proceedings, especially in its revised form. The monograph does not aim to subject the particular provisions to a detailed commentary. Its purpose is to provide with a basic understanding of the Regulation, its main principles and institutions, the main goals and finally consideration of potential of the key changes to facilitate achieving these objectives.

The Regulation contains provisions on international jurisdiction to open insolvency proceedings, recognition, law applicable for the insolvency proceedings and their effects, cooperation between parallel proceedings opened against a single debtor, secondary proceedings and rules regulating legal position of foreign creditors.

The key changes relate to the substantive scope of the regulation, the procedural framework for determining international jurisdiction, regulation of secondary insolvency proceedings and their coordination with primary insolvency proceedings, issue of publication of insolvency proceeding, question of lodging of claims of foreign creditors and coordination of insolvency proceedings opened against members of group of companies.

The revision is a response to practical problems with application of the current European framework for cross-border insolvencies. In this light it can be considered as very beneficial. Amendment of the previous regulation is a step forward to a closer mutual cooperation of Member States in the cross-border insolvency matters and thus to increase efficiency and effectiveness of particular insolvency proceedings. It aims also to ensure an effective system to rescue economically viable debtors in order to give second chance to bankrupt entrepreneurs. However, it is too early to consider real potential of this revision. Its effectiveness will be proved by a practice.

LITERATURA A DALŠÍ POUŽITÉ ZDROJE

Tištěné zdroje

- ADAM, J. Evropské úpadkové právo. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 367–394.
- ANDERSON, K. The Cross-Border Insolvency Paradigm: A Defense of the Modified Universal Approach Considering the Japanese Experience. *Journal of International Law*, č. 4, 2000, s. 679–779.
- BALZ, M. Das neue Europäische insolvenzübereinkommen. *ZIP*, 1996, s. 948–955.
- BALZ, M. The European Union Convention on Insolvency Proceedings. *American Bankruptcy Law Journal*, roč. 70, 1996, s. 485–531.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2007, 1550 s.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Pojem sídla z právního a daňového hlediska (především ve vztazích s tzv. mezinárodním prvkem). *Obchodní právo*, 2000, č. 7, s. 8–13.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Posuzování právní subjektivity některých druhů zahraničních obchodních společností osobního typu v řízeních před tuzemskými soudy a v jiných řízeních – II. *Soudce*, 2007, č. 9, s. 18–23.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Public Policy and Public Interest in International Law and EU Law. In: BĚLOHLÁVEK, A., ROZEHNALOVÁ, N., ČERNÝ, F. *Czech Yearbook of International Law - Public Policy and Ordre Public - 2012*. New York: Juris Publishing, Inc., 2012, 125 s.
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Význam mezinárodního prvku v závazkových vztazích. *Právník*, 2006, č. 5, s. 72–82.
- BĚLOHLÁVEK, A. J., Centre of Main Interest (COMI) and Jurisdiction of National Courts in Insolvency Matters (Insolvency Status). *International Journal of Law and Management*, č. 2, 2008, s. 53–86.
- BERGLUND, M. *Cross-border enforcement of claims in the EU: history, present time and future*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, 369 s.
- BRODEC, J. Pojem „evropský veřejný pořádek“ v judikatuře ESD a ÚS ČR. *Jurisprudence*, 2006, č. 8, s. 7–13.

- BRODEC, J. Uznání zahraničního rozhodnutí o zahájení konkursního řízení v rámci EU a některé s tím spojené otázky dle českého právního řádu. *Právní rozhledy*, 2006, č. 12, s. 437–445.
- BRODEC, J. Vliv mezinárodní insolvenčního řízení na smluvní závazky. *Právní forum*, 2010, č. 10, s. 505–511.
- BYSTRICKÝ, R. *Základy mezinárodního práva soukromého*. Praha: Orbis, 1958, 525 s.
- ČERNOHLÁVEK, J. Existence provozovny jako předpoklad pro zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. *Právní rádce*, 2009, č. 12, s. 30–32.
- ČIHULA, T. Určení mezinárodní příslušnosti v insolvenčním řízení s cizím prvkem. *Právní rozhledy*, 2006, č. 18, s. 673–678.
- DUURSMA-KEPPLINGER, H.-C., DUURSMA, D., CHALUPSKY, E. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Wien: Springer, 2002, 681 s.
- EATSBY, J. W. The Law of Unintended Consequences: The 2015 E.U. Insolvency Regulation and Employee Claims in Cross-Border Insolvencies. *Chicago Journal of International Law*, 2016, č. 1, s. 121–152.
- EIDENMÜLLER, H. Der nationale und der internationale Insolvenzverwaltungsvertrag, *Zeitschrift für Zivilprozess*, 2001, č. 1, s. 3–36.
- FERIA, R., VOGENAUER, S. *Prohibition of Abuse of Law: A New General Principle of EU Law?* Oxford: Hart Publishing, 2011. 636 s.
- FILANOVÁ, S. Příslušnost k rozhodnutí o odpůřčí žalobě (Actio Pauliana) podané v insolvenčním řízení dle Nařízení 1346/2000. In *DNY PRÁVA 2014 – DAYS OF LAW 2014: Evropské mezinárodní právo soukromé: teorie vs. praxe*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 66–80.
- FINCH, V. *Corporate insolvency law: perspectives and principles*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 867 s.
- FLETCHER, I. F. *Insolvency in private international law: national and international approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2005, 716 s.
- GALEN, van R. The Recast Insolvency Regulation and groups of companies. *ERA Forum*, č. 2, 2015 s. 241 – 253.
- GOODE, R. M. *Principles of corporate insolvency law*. London: Sweet & Maxwell, 2011, 1081 s.

- HESS, B., OBERHAMMER, P., PFEIFFER, T. *European insolvency law: the Heidelberg-Luxembourg-Vienna report: on the application of regulation no. 1346/2000/EC on insolvency proceedings (external evaluation JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4)*. München: C. H. Beck, 2014, 1034 s.
- HOSTINSKÝ, J. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava: Key Publishing, 2009.
- ISRAEL, J. *European Cross-border Insolvency Regulation: A Study of Regulation 1346/2000 on Insolvency Proceedings in the Light of a Paradigm of Co-operation and a Comitatus Europaea*. Antwerpen: Intersentia, 2005, 383 s.
- JACKSON, T. H. *The logic and limits of bankruptcy law*. Washington: Beard Books, 1986, 300 s.
- KAPITÁN, Z. Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část IX. Základní principy úpravy evropského insolvenčního práva a nařízení Rady (ES) č. 1346/2000, o úpadkových řízeních. *Právní fórum*, 2005, roč. 2, č. 10, s. 369–375.
- KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. Praha: ASPI, 2008, 1272 s.
- KROLL, S., MISTELIS, L., PERALES, V. *International Arbitration and International Commercial Law: Synergy Convergence and Evolution*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2011, s. 337–362.
- KRUGER, T. *Civil jurisdiction rules of the EU and their impact on third states*. Oxford: Oxford University Press, 2008, 442 s.
- KUČERA, Z. *Kolizní problematika přechodu vlastnického práva k movitým věcem na základě mezinárodní kupní smlouvy*. Praha: Academia, 1970, 196 s.
- KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009, s. 272.
- KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RUŽIČKA, K. *Mezinárodní právo soukromé*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2015, 430 s.
- LAZIĆ, V. *Insolvency proceedings and commercial arbitration*. Austin: Wolters Kluwer, 1998, 381 s.
- LOPUCKI, L. M. The case for cooperative territoriality in international bankruptcy. *Michigan Law Review*, č. 7, 2000, s. 2216–2251.

- MAHDALOVÁ, S. Zákaz obcházení zákona jako obecný princip MPS a jeho význam v oblasti evropského insolvenčního práva. In *DNY PRÁVA 2015*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 130–144.
- McCORMACK, G. Jurisdictional Competition and Forum Shopping in Insolvency Proceedings. *The Cambridge Law Journal*, 2009, č. 1, s. 169–197.
- MIŠŮR, P. Evropská komise přistoupila k rozsáhlé změně úpadkového řízení. *Obchodněprávní revue*, č. 2, 2013, s. 49–55.
- MOSS, G., FLETCHER, I. F., ISAACS, S. *The EC regulation on insolvency proceedings: a commentary and annotated guide*. Oxford: Oxford University Press, 2002, 352 s.
- PANNEN, K. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Berlin: De Gruyter Recht, 2007, 1021 s.
- PANNEN, K. *European Insolvency Regulation: Commentary (De Gruyter Commentaries on European Law)*. Berlin: Walter de Gruyter, 2007, 912 s.
- PAUKNEROVÁ, M. Mezinárodní civilní procesní právo po vstupu České republiky do EU – vybrané otázky. *Právní rozhledy*, 2004, č. 9, s. 333–338.
- PAUKNEROVÁ, M. *Společnosti v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Karolinum, 1998, 219 s.
- PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, R., ZAVADILOVÁ, M. *Zákon o mezinárodním právu soukromém – Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 853 s.
- PAULUS, C. G. *Europäische Insolvenzverordnung: Kommentar*. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft, 2007, 341 s.
- RICHTER, T. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008, 471 s.
- RINGE, W. G. Forum Shopping under the EU Insolvency Regulation. *European Business Organization Law Review*, 2008, č. 9, s. 579–620.
- ROZEHNALOVÁ, N. Kolize kolizních norem – aneb k úpravě kvalifikace a zpětného odkazu v zákoně o mezinárodním právu soukromém. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2014, č. 4, s. 304–315.
- ROZEHNALOVÁ, N. Určení fóra a jeho význam pro spory s mezinárodním prvkem I. *Bulletin advokacie*, 2005, č. 4, s. 16–23.
- ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. Kolizní smluvní právo, výhrada veřejného pořádku a mezinárodně kogentní normy. *Právník*, 2002, č. 5, s. 14–35.

- SEALY, L. S., MILMAN, D. *Annotated Guide to the Insolvency Legislation, Volume 2*. Sweet & Maxwell, 2012, 1190 s.
- SMID, S. *Deutsches und Europäisches Internationales Insolvenzrecht. Kommentar*. Stuttgart/Berlin/Köln a. R.: Verlag W. Kohlhammer, 2004, 344 s.
- SPELLENBERG, V. U. Des ordre public im Internationalen Insolvenzrecht. In: STOLL, H., KARATZENIS, F., JANKE, G. *Stellungnahmen und Gutachten zur Reform des deutschen Internationalen Insolvenzrechts*. J.C.B. Mohr (Paul Siebeck) Tübingen, 1992, 343 s.
- TOLLENAAR, N.W.A. Dealing with the Insolvency of Multinational Groups under the European Insolvency Regulation. *Tijdschrift voor Insolventierecht*, 2010, s. 94 a násl.
- TORREMANS, P. *Cross Border Insolvencies in EU, English and Belgian Law*. The Hague: Kluwer Law International, 2002, 264 s.
- VAVŘINA, J., VOLNÁ, K. COMI v judikatuře českých insolvenčních soudů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 23–24, s. 825–829.
- VETTE, de E. Multinational enterprise groups in insolvency: how should the European Union act? *Utrecht Law Review*, 2011, č. 1, s. 216–228.
- VIRGÓS, M., GARCIMARTÍN, F. *The European insolvency regulation: law and practice*. The Hague: Kluwer Law International, 2004, 252 s.
- WESSELS, B. Contracting Out of Secondary Insolvency Proceedings: The Main Liquidator's Undertaking in the Meaning of Article 18 in the Proposal to Amend the EU Insolvency Regulation. *Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law*, 2014, č. 1, s. 63–110.
- WESSELS, B. *Current Topics of International Insolvency Law*. Deventer: Kluwer, 2004, 612 s.
- WESSELS, B. The Changing Landscape of Cross-border Insolvency Law in Europe. *Juridica International*, 2007, č. 7, s. 116 – 124.
- WESSELS, B. The Ongoing Struggle of Multinational Groups of Companies under the EC Insolvency Regulation. *European Company Law*, 2009, č. 4, s. 169–177.
- WESSELS, B. Twenty suggestions for a makeover of the EU insolvency regulation. *International Caselaw Alert*, č. 12, 2006, s. 68 – 73.
- WESSELS, B., MARKELL, B. A., KILBORN, J. *International Cooperation in Bankruptcy and Insolvency Matters*. Oxford: Oxford University Press, 2009, 284 s.

Internetové zdroje

- ALEXANDER, J. *Avoid the Choice or Choose to Avoid? The European Framework for Choice of Avoidance Law and the Quest to Make it Sensible* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2009 [cit. 20. 9. 2016]. Dostupné z: [https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/10_The_European_Framework_for_Choice_of_Avoidance_Law_\(Alexa\).PDF](https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/10_The_European_Framework_for_Choice_of_Avoidance_Law_(Alexa).PDF)
- ALLEN & OVERY. *Implications for cross-border insolvencies and restructurings (Brexit – legal consequences for commercial parties)* [online]. Allen & Overy LLP, Specialist paper no. 7, publikováno 2016 [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.allenoverly.com/SiteCollectionDocuments/Brexit%20specialist%20paper%20-%20cross-border%20insolvency%20and%20restructuring.pdf>
- ARTS, R. *Main and Secondary Proceedings in the recast of the European Insolvency Regulation* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2015 [cit. 16. 9. 2016]. Dostupné z: <https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/Arts%20-%20Main%20and%20Secondary%20Proceedings.pdf>
- BĚLOHLÁVEK, A. J. Impact of insolvency of a party on pending arbitration proceedings in Czech Republic, England and Switzerland and other countries. In: ROTH, M., GEISTLINGER, M. *Yearbook on International Arbitration* [online]. EAP, 2010, s. 145–166 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2015203>
- BUFFORD, S. Revision of the European Union Regulation on Insolvency Proceedings – Recommendations. *Penn State Law Research Paper* [online]. RELX Group, publikováno 2014 [cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2382133>
- DIALTI, F. *Regulating retention of title in Europe* [online]. American Bankruptcy Institute, publikováno 2010 [cit. 11. 5. 2016]. Dostupné z: http://globalinsolvency.com/sites/all/files/regulating_retention_of_title_in_europe.pdf
- DJORDJEVIC, M. *Applicable law* [online]. EJTN Seminar on Cross - Border Insolvency in the EU, publikováno 2013 [cit. 30. 4. 2016]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Applicable_Law_%28EIR%29_working_paper.pdf

- EIDENMUELLER, H. *A New Framework for Business Restructuring in Europe: The EU Commission's Proposals for a Reform of the European Insolvency Regulation and Beyond*. ECGI - Law Working Paper No. 199/2013 [online]. RELX Group, publikováno 2013 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2230690
- EIDENMUELLER, H. Abuse of Law in the Context of European Insolvency Law. *European Company and Financial Law Review* [online]. RELX Group, publikováno 2009 [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1353932
- FRANZINA, P. *The new European Insolvency Regulation*. [online]. Conflictoflaws.net, publikováno 2016 [cit. 19. 9. 2016]. Dostupné z: <http://conflictoflaws.net/2015/the-new-european-insolvency-regulation/>
- GARCIMARTÍN, F. *The EU Insolvency Regulation Recast: Scope and Rules on Jurisdiction* [online]. RELX Group, publikováno 2016 [cit. 18. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2752412>
- GARCIMARTIN, F. *The EU insolvency regulation: rules on jurisdiction* [online]. EJTN, publikováno 2013 [cit. 16. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Rules_on_jurisdiction.pdf
- GARCIMARTÍN, F. *The review of the Insolvency Regulation: Hybrid procedures and other issues* [online]. RESOR Amsterdam [cit. 19. 9. 2016]. Dostupné z: <http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/PAPER%206-1.pdf>
- CHAIKA, I. *Insolvency of Group of Companies Through the Prism of the Recast Insolvency Regulation (EU) 2015/848* [online]. RELX Group, publikováno 2015 [cit. 30. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2687623>
- KIPNIS, A. M. *Beyond Uncitral: Alternatives to Universality in Transnational Insolvency* [online]. RELX Group, publikováno 2006 [cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=913844
- KOLMANN, S. *Europäisches internationales Insolvenzrecht - Die Verordnung (EG) Nr. 1346/2000 über Insolvenzverfahren* [online]. The European Legal Forum, 2002 [cit. 7. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.simons-law.com/library/pdf/d/287.pdf>
- LATELLA, D. The COMI Concept in the Revision of the European Insolvency Regulation. *European Company and Financial Law Review Forthcoming* [online]. RELX Group, publikováno 2013 [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2336470

- MARSHALL, J., HERROD, N. *EC Insolvency Regulation: mutual trust in operation?* [online]. Thomson Reuters, publikováno 2005 [cit. 1. 6. 2016]. Dostupné z: <http://uk.practicallaw.com/2-200-9540#>
- MORAVEC, T. Nařízení o úpadku 1346/2000 – koncernová insolvence. *COFOLA 2011* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2011 [cit. 30. 9. 2016]. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Moravec_Tomas_6346.pdf
- MORAVEC, T., PASTORČÁK, J., VALENTA, P. *European Regulation of Insolvency Status in the Hybrid Proceedings* [online]. David Publishing Company, publikováno 2015 [cit. 12. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.davidpublisher.com/Public/uploads/Contribute/555d4c7bc1f84.pdf>
- MUCCIARELLI, F. M. *Private International Law Rules in the Insolvency Regulation Recast: A Reform or a Restatement of the Status Quo?* [online]. RELX Group, publikováno 2015 [cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=2650414>
- MUCCIARELLI, F. M. *The unavoidable persistence of forum shopping in European insolvency law* [online]. CFMS, SOAS University of London, publikováno 2013 [cit. 25. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.cfms.ac.uk/documents/research-113.pdf>
- PARMENT, C. *THE NORDIC BANKRUPTCY CONVENTION – AN INTRODUCTION* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2003 [cit. 18. 5. 2016]. Dostupné z: https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/Nordic_Bankruptcy.pdf
- POTTOW, J. A. E. *A new role for secondary proceedings in international Bankruptcies* [online]. University of Michigan Law School Scholarship Repository, publikováno 2011 [cit. 24. 5. 2016] Dostupné z: http://repository.law.umich.edu/cgi/v_iewcontent.cgi?article=1613&context=articles
- RAJAK, H. *Secondary Bankruptcies in the EU Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2011 [cit. 16. 8. 2016]. Dostupné z: https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/07Secondary_Bankruptcies_in_the_EU_Regulation_Harry_Rajak.PDF

- RUDBORDEH, A. A. *An analysis and hypothesis on forum shopping in insolvency law: From the European Insolvency Regulation to its Recast* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2016 [cit. 7. 8. 2016]. Dostupné z: [https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/RUDBORDEH,%20Amir%20-%20An%20Analysis%20%26%20Hypothesis%20on%20Forum%20Shopping%20in%20Insolvency%20Law%20\(EU\).pdf](https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/RUDBORDEH,%20Amir%20-%20An%20Analysis%20%26%20Hypothesis%20on%20Forum%20Shopping%20in%20Insolvency%20Law%20(EU).pdf)
- SHANDRO, S. *An Outline of The EU Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2003 [cit. 1. 9. 2016]. Dostupné z: https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/Outline_of_the_EU_Regulation_0.pdf
- SCHLAEFER, G. F. *Forum Shopping under the Regime of the European Insolvency Regulation* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2010 [cit. 7. 8. 2016]. Dostupné z: <https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/forumshoppingundertheregimeoftheeuropeaninsolvencyregulation.pdf>
- SCHLAEFER, G. F. *Forum Shopping under the Regime of the European Insolvency Regulation* [online]. International Insolvency Institute, publikováno 2010, [cit. 7. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.iiiglobal.org/component/jdownloads/finish/39/5922.html>
- SIGMUND, A. *Přihlašování pohledávek do insolvence – doma i v zahraničí* [online]. *EPRAVO.CZ*, publikováno 2013 [cit. 25. 7. 2016]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlasovanipohledavekdoinsolvencedomazahranici89745.html>
- TETT, R., CRINSON, K. The recast EC Regulation on Insolvency Proceedings: a welcome revision. *Corporate Rescue and Insolvency* [online]. Freshfields Bruckhaus Deringer, publikováno 2015 [cit. 21. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.freshfields.com/uploadedFiles/SiteWide/Campaigns/R_and_I/Content/The%20recast%20EC%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20a%20welcome%20revision.pdf
- VEDER, M. *Applicable law, in particular security rights* [online]. The future of the European Insolvency Regulation (One day international conference), 2011 [cit. 4. 6. 2016]. Dostupné z: <http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/PAPER%204-3.pdf>

- WEIDEMAN, J., STANDER, L. European and American Perspectives on the Choice of Law Regarding Cross-Border Insolvencies of Multinational Corporations – Suggestions for South Africa. *Potchefstroom Electronic Law Journal* [online]. RELX Group, publikováno 2012 [cit. 10. 9. 2016]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2233255>
- WESSELS, B. *Cross-Border Insolvency Law in Europe: Present Status and Future Prospects* [online]. North-West University, publikováno 2008 [cit. 16. 9. 2016]. Dostupné z: http://www.nwu.ac.za/files/images/2008x1x_Wessels_art.pdf
- WESSELS, B. *European Union Regulation on Insolvency Proceedings* [online]. Insol International, publikováno 2006 [cit. 1. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.insol.org/INSOLfaculty/pdfs/BasicReading/Session%205/European%20Union%20Regulation%20on%20Insolvency%20Proceedings%20An%20Introductory%20analysis,%20Bob%20Wessels.pdf>
- WESSELS, B. *Insolvency of group of companies: the present debate* [online]. INSOL International, 2012 [cit. 4. 9. 2016]. Dostupné z: <https://www.insol.org/Fellowship%202012/Literature/Module%20A/Session%201/Additional%20Reading/2011-02%20Insolvency%20of%20Groups%20of%20Companies.pdf>
- WESSELS, B. *International Jurisdiction to open Insolvency Proceedings in Europe, in particular against (groups of) Companies* [online]. Institute for Law and Finance, publikováno 2003 [cit. 6. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.ilf-frankfurt.de/fileadmin/_migrated/content_uploads/ILF_WP_017.pdf
- WESSELS, B. *The EU Regulation on Insolvency Proceedings (Recast)* [online]. bobwessels.nl, s. 5 [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: <http://bobwessels.nl/wp/wp-content/uploads/2015/09/EIR-Recast-Aug-2015-Technical-note.pdf>
- WESSELS, B. *The European union insolvency regulation: It's first year in Dutch court cases* [online]. International Insolvency Institute, 2003 [cit. 30. 4. 2014]. Dostupné z: https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/media/European_Union_Insolvency_Regulation_Wessels.pdf
- WESSELS, B. The place of the registered office of a company: a cornerstone in the application of the EC Insolvency Regulation, *European Eompany Law* [online]. Publikováno 2006, s. 184 [cit. 25. 6. 2016] Dostupné z: <http://www.bobwessel.nl/download/europeancompanylaw.pdf>

- WESSELS, B. *The quest for coordination of proceedings in cross-border insolvency cases in Europe* [online]. Insolvency and restructuring in Germany – Yearbook 2008 [cit. 13. 6. 2016]. Dostupné z: http://www.biicl.org/files/3160_biicl_german_yearbook.pdf
- WESSELS, B. *The Quest for Global Principles of Cooperation in International Insolvency Cases: A Contribution from Europe* [online]. Příspěvek přednesený na konferenci Insol International Academics, Kapské město, 2007 [cit. 1. 5. 2016]. Písemná verze dostupná z: www.insol.org/_files/Academics/Papers/Academic%20Papers%20-%20Cape%20Town%202007.pdf
- WESTBROOK, J. L. Theory and pragmatism in global insolvencies: choice of law and choice of forum. *American Bankruptcy Law Journal* [online]. 1991, č. 65 [cit. 15. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.iiiglobal.org/sites/default/files/Theory%26Pragmatism.pdf>
- ZWIETEN, K. *An Introduction to the European Insolvency Regulation* [online]. Oxford Legal Research Paper, č. 32, publikováno 2016 [cit. 31. 8. 2016]. Dostupné z: <http://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=126024068112006091065123076124099098039053020046074058007068114088084119006091007108037124118022010007121002114116103074097067012058074010000095123081114017100114110056019033080111109067097078121003003017106099106003098089112119002123024103090117125126 & EXT=pdf>

Soudní rozhodnutí

- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, ze dne 24. 11. 2010.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 10. září 2009. German Graphics Graphische Maschinen GmbH proti Alice van der Schee. Věc C-292/08. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2009, s. I-08421.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 11. června 2015. Comité d'entreprise de Nortel Networks a další. Věc C-649/13.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 20. října 2011. Interedil Srl. Věc C-396/09. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, s. I-09915.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. ledna 2006. Susanne StaubitzSchreiber. Věc C-1/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, I-00701.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. května 2006. Eurofood IFSC Ltd. Věc C-341/04. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2006, s. I-03813.

- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 21. ledna 2010. MG Probud Gdynia. Věc C-444/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2010, s. I-00417.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. února 1963. Van Gend en Loos proti Administratie der Belastingen. Věc 26/62. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1963, s. I-00003.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. února 2009. Christopher Seagon proti Deko Marty Belgium NV. Věc C-339/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2009, I-00767.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. ledna 2014. Ralph Schmid proti Lilly Hertel. Věc C-328/12
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 17. prosince 1998. Baustahlgewebe proti Commission. Věc C-185/95. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1998, I-08417.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 22. února 1979. Henri Gourdain proti Franz Nadler. Věc C-133/78. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1979, 00733.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 28. března 2000. Krombach proti Bamberski. Věc C-7/98. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2000, I-01935.
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 15. prosince 2011. Rastelli Davide e C. Snc proti Jean-Charles Hidoux. Věc C-191/10. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011, I-13209.
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 14. května 2009, č. j. KSBR 39 INS 2466/2009-A-10.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 NSČR 13/2010.

Legislativa

Expertní zpráva Miguela Virgose a Etienne Schmita k Úmluvě ES o insolvenčním řízení ze dne 3. května 1996 [online]. Rada Evropské Unie, publikováno 1995 [cit. 18. 8. 2016]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/952/1/insolvency_report_schmidt_1988.pdf

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 13. 5. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0848>

- Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 5. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:351:0001:0032:En:PDF>
- Návrh Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12. prosince 2012 [online]. Evropská komise, vydána 2012, s. 5 [cit. 19. 8. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/civil/files/insolvency-regulation_cs.pdf
- Protokol č. 21 o postavení Spojeného království a Irsku s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 4. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12012M%2FPRO%2F21>
- Protokol č. 22 o postavení Dánska In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 11. 4. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A12008E%2FPRO%2F22>
- Sdělení Komise Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění ze dne 3. března 2010 [online]. Evropská komise, vydáno 2010 [cit. 19. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF>
- Sdělení Komise, Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 25. června 2008 [online]. Evropská komise, vydáno 2008 [cit. 19. 8. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0394:FIN:CS:PDF>
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Zákon č. 91/2012, o mezinárodním právu soukromém
- Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12. prosince 2012 [online]. Evropská komise, vydáno 2012 [cit. 25. 8. 2016]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2012/CS/1-2012-743-CS-F1-1.Pdf>

Vědecká redakce MU

prof. MUDr. Martin Bareš, Ph.D.; Ing. Radmila Droběnová, Ph.D.;
Mgr. Michaela Hanousková; doc. Mgr. Jana Horáková, Ph.D.;
doc. PhDr. Mgr. Tomáš Janík, Ph.D.; doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D.;
Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.; prof. PhDr. Petr Macek, CSc.;
PhDr. Alena Mizerová; doc. Ing. Petr Pirožek, Ph.D.;
doc. RNDr. Lubomír Popelínský, Ph.D.; Mgr. David Povolný;
Mgr. Kateřina Sedláčková, Ph.D.; prof. RNDr. David Trunec, CSc.;
prof. MUDr. Anna Vašků, CSc.; Mgr. Iva Zlatušková;
doc. Mgr. Martin Zvonař, Ph.D.

Ediční rada PrF MU

doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D. (předseda);
prof. JUDr. Josef Bejček, CSc.; prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc.;
doc. JUDr. Věra Kalvodová, Dr.; prof. JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc.;
doc. JUDr. Petr Mrkývka, Ph.D.; doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D.;
prof. JUDr. Petr Průcha, CSc.; doc. JUDr. Markéta Selucká, Ph.D.

EVROPSKÉ INSOLVENČNÍ PRÁVO – AKTUÁLNÍ TRENDY, VÝZVY A BUDOUCNOST

Mgr. Silvie Mahdalová

Vydala Masarykova univerzita
Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno

Spisy Právnické fakulty MU č. 572 (řada teoretická, Edice Scientia)

Tisk: Point CZ, s.r.o., Milady Horákové 890/20, 602 00 Brno
1. vydání, 2016

ISBN 978-80-210-8422-3
www.law.muni.cz